EDWIN A. ABBOTT

DÜZÜLKE

İngilizceden Çeviren
HASAN FEHMİ NEMLİ

ALFA KLASİK

2724 | ALFA | KLASİK | 1

DÜZÜLKE

EDWIN ABBOTT ABBOTT (1838-1926)

Victoria döneminin önde gelen bilgin ve ilahiyatçılarındandır. Cambridge, St. John's College'dan, matematik ve ilahiyatta yüksek onur derecesiyle mezun oldu. 1862 yılından itibaren İngiltere'nin sayılı okullarında müdürlük yapmaya başladı. 1889'da emekliye ayrılarak kendini bütünüyle yazmaya verdi.
En bilinen yapıtı, Bir Kare [A Square] imzasıyla yayımladığı, pek çok kuşaktan binlerce kişinin okuduğu, bugün de matematik, fizik ve bilgisayar bilimleri öğrencileri arasında çok popüler olan *Düzülke*'dir. Bu satirik novelladaki şekilleri de yine kendisi çizmiştir. *Düzülke*'nin 2007 tarihli uzun metrajlı filminden başka çoğu kısa ve deneysel olmak üzere birçok filmi yapılmıştır.
Shakespearian Grammer (1870) adlı eseri İngiliz filolojisine bir katkı olarak görülmektedir. 1885'te Francis Bacon'un hayatına ilişkin bir kitap yayımlamıştır. Teolojik eserleri arasında isimsiz olarak yayımladığı üç dini romans *Philochristus* (1878), *Onesimus* (1882), *Sitanus* (1906) vardır.

HASAN FEHMİ NEMLİ

1950 Zara doğumlu. ODTÜ, kimya mühendisi. Bilimkurgu, polisiye, felsefe, tarih, macera, çizgi roman dahil çok geniş bir yelpazede okumayı seviyor ve sadece sevdiği kitapları çeviriyor. İngilizceden Edgar Allan Poe, Howard Phillips Lovecraft, Lord Dunsany, Arthur Machen, Richard F. Burton, Charles Howard Hinton, Joseph Conrad, Henry James, E. M. Forster, Scott F. Fitzgerald, Edwin Abbott Abbott, Fransızcadan Jean-Jacques Rousseau, Voltaire, Antoine Galland, Jean-Luc Steinmetz, Hugo Pratt, Jules Verne çevirdi. Şimdilerde Saul Bellow'la boğuşuyor.

Flatland: Düzülke

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Kapak Tasarımı Begüm Çiçekçi
Sayfa Tasarımı Zuhal Turan

ISBN 978-605-171-030-3
1. Basım: Mart 2015

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Fatih-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika No: 10905

EDWIN A. ABBOTT

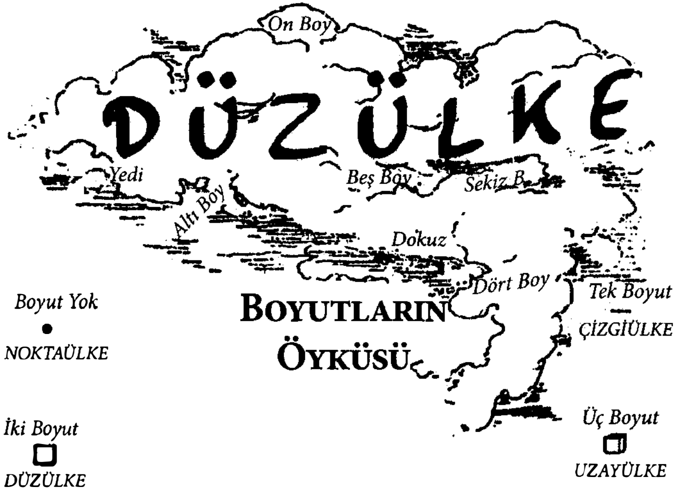
DÜZÜLKE

İngilizceden Çeviren
HASAN FEHMİ NEMLİ

ALFA | KLASİK

Bu yapıt
Önceden yalnızca iki boyuta aşinayken
Artık ÜÇ boyutun gizemlerini de bilen
Alçakgönüllü bir Düzülkeli tarafından
Gökülke'nin Yurttaşlarında
DÖRT, BEŞ, hatta ALTI boyutun gizemini
Çözme arzusu uyandırarak
Böylece
HAYAL GÜCÜnün gelişmesine
ve
Üç boyutlu İNSANLIĞIN
Üstün ırkları arasında
Nadiren rastlanan ve en mükemmel
Armağan olan ALÇAKGÖNÜLLÜlüğün
Geliştirilmesinde belki yardımı olur umuduyla
GENEL OLARAK Uzayülke sakinlerine
ve
ÖZEL OLARAK
H. C.'ye
İthaf edilmiştir

"Ey gece ile gündüz, ama bu garip, çok garip"

"Eyvahlar olsun, nasıl da deli saçması sözler çıkıyor ağzımdan!"

İÇİNDEKİLER

II. BÖLÜM
BAŞKA DÜNYALAR
89

SINIRLAMALAR

Düzülke, imzasız olarak yayımlanalı yüz yıldan fazla bir zaman oldu. Ciddi, ağırbaşlı, Shakespeareci bir bilgin olan Edwin Abbott Abbott'un hem kendini hem de okurlarını eğlendirmek için yazdığı bu yapıt öyle engin bir hayal gücü sergiliyor, yabancı bir toplumu öyle Swiftvari taşlıyordu ki, o zamandan bu yana güncelliğinden hiçbir şey yitirmedi.

Boyutların kavranma tarzına insanoğlunun bugüne kadar bulabildiği belki de en iyi giriştir bu yapıt. Bu yapıtla noktaülke (sıfır boyut), çizgiülke (tek boyut) ve düzülke (iki boyut) sakinlerinin kendi evrenlerinden ne denli hoşnut olduklarını öğrenmekteyiz. Bu ülke sakinleri, görüş açılarının sınırlılığını anlamamakla kalmıyor, bu sınırları aşmaları için yapılan her girişime de öfkeleniyorlar.

Üstünlüğün en az üç aşamasıyla –noktadan çizgiye, çizgiden düzleme ve düzlemden üç boyuta– karşı karşıya olan bizlerin, üç boyutlu üstün bakış

açımızla boyut sayısını sonsuza kadar adım adım artırmayı anlamaya hazır olduğumuz düşünülebilir. Dört boyutlu bir evreni elbette kabul edebilir ve anlayabilirdik.

Ama durum hiç de böyle değil! Abbott, bir Uzayülke (bildiğimiz üç boyutlu evren) sakininin, bir düzlem sakinine Düzülke'nin iki boyutlu sınırlılığını ayrıntılarıyla açıkladıktan ve onu ek boyutu kabul etmeye zorladıktan sonra, kendisinden dördüncü boyuta bakması istendiğinde nasıl öfkeye kapıldığını anlatır.

Bu, genellikle üç boyutlu varlıklar (bizler) için de doğrudur. Einstein'ın görelilik kuramını anlamaya çalışan herkesin karşılaştığı sorunlardan biri, kuramın bizi, evreni üçten fazla boyutlu olarak görmeye zorlamasıdır. Özellikleri diğer üçünden farklı da olsa, zamanı, bir tür dördüncü boyut olarak kabul etmemiz gerekir; bu da karmaşıklık düzeyini biraz daha artırır. Bu sorundan kaçmanın yollarından birisi, denklemlerin geometrik anlamlarını derinlemesine sorgulamadan matematiksel ifadelere sığınmaktır.

Düzülke yalnızca bir boyut sorunu olarak görülmeyip insan zihninin ve insanın genel olarak sınırlamalara karşı tavrının bir incelemesi olarak görüldüğünde, daha fazla önem kazanmaktadır.

Bir sınırlama, fiziksel özellikleri nedeniyle bir varlığın doğasında varsa, o varlık bu sınırlamayı nasıl aşabilir? İnsan, doğuştan kör birine rengi, doğuştan sağır birine müziği nasıl anlatabilir? İnsan, ışığın veya sesin farklı dalga boylarını açıklayabilir;

dokunma gibi denenebilen duyumlardaki ince ayrımlara başvurabilir. Zekâya dayanan bir anlayışa ulaşılabilir belki. Ama bu, birkaç saniyeliğine olsun bir bahçenin görülmesi veya Beethoven'in bir senfonisinin duyulmasının doğuracağı anlama düzeyiyle asla karşılaştırılamaz.

Ya insanın düşünme alışkanlıklarına kök salmış sınırlamalara ne demeli? Düzülkeliler, yalnızca kendi iki-boyutluluklarını değil, kadınların kafaca aşağı oluşlarını da tartışılmaz bir doğa yasası olarak görmektedirler. Öte yandan, küre, iki-boyutlu sınırlılığı düzeltmeye çalışırken, kadınların daha az değerli oluşları konusunda Düzülkeliyi aydınlatmaya hiçbir şekilde kalkışmaz. Öyleyse bu Düzülke tavrı (Düzülke'deki katı sınıf farklılıkları gibi) Victoria dönemindeki yaygın İngiliz tavrını yansıtmaktadır ve boyutlar konusunda tamamen aydınlanmış olmasına karşın yazarın, bu modası geçmiş görüşleri paylaştığından kuşkulanabiliriz.

Öyleyse bu kitap, bizi yalnızca matematiksel ve fiziksel sınırlamalar değil, toplumsal sınırlamalar da dahil olmak üzere genel olarak evrenimize koyduğumuz sınırlamalar sorununa yöneltmelidir. Varsayımlarımız ne ölçüde doğrudur ve ne ölçüde gerçekliğin dikkatsiz veya kendi kendine hizmet eden yanlış yorumlarıdır?

Gereksiz veya yanlış sınırlamaların gelişigüzel kabul ediliverdiğini görmek oldukça tuhaf. Sürekli beraber yaşadığımız veya inanmak üzere yetiştirildiğimiz sınırlamaları sorgulamadan kabul etmeye

eğilimliyizdir. Çok gerçek bile olsalar, günlük deneylerimizin dışında kalan sınırlamalar için durum böyle değildir.

Örneğin bir cisim ne kadar hızlı hareket ediyor olursa olsun, ona hareket yönünde bir kuvvet uygulanmasının onun hızını artıracağı gerçeğine alışkınızdır. Arabanızın gaz pedalına her basışınızda bu varsayımla hareket etmektesiniz ve arabanız da her seferinde bu varsayımı destekleyecek biçimde işlemektedir.

Ama bu, yalnızca göreli olarak düşük hızlarda doğrudur. Hızlar arttıkça, kuvvetlerin, hızı daha fazla artırmadaki etkileri azalır. Işığın boşluktaki hızı olan saniyede 297.792,458 km, her maddi nesne için mutlak hız sınırıdır. Evrenimize ilişkin bu sınırlamayı 1905 yılında ilk keşfeden Einstein oldu.

Ne ki bu, görelik kuramının meslekten olmayanlarca en zor kabul edilen yönlerinden biridir. Durmadan sorulan soru şudur: "Neden ışıktan daha hızlı hareket edemeyiz? Bizi durduran nedir? Neden roketleri giderek daha fazla hızlandıramayız?"

Yanıt olarak ileri sürülecek en iyi sav, bu sınırlamanın, varlığımızın olduğu gibi, Evrenimizin de bir parçası olması nedeniyle bunu yapamayacağımızdır. Sınırlama olmasaydı ya da farklı nitelikte olsaydı, Evren yine var olabilirdi, ama bu *bizim* Evrenimiz olmazdı. Hatta daha başka sınırlamaların olduğu bir Evrende, bizimkisi gibi bir yaşam belki de mümkün olamazdı.

Düzülke'yi aşan bir Evreni kolayca düşleyebildiğimize göre, ışık hızının sınırlı olmadığı ve *Düzülke* kahramanının bir süre için kendi Evreninden yükselmesi gibi, bu aşkınlığa geçici olarak da olsa girmenin bir yolunu bulabileceğimiz, bizimkini aşan bir Evren acaba olabilir mi? Ben kendi bilimkurgu öykülerimde, yıldızlararası yolculuğu mümkün kılmak ve öykünün ilerlemesini sağlamak için, kahramanlarımı genel olarak "hiperuzay" dediğim bir şeyin arasından "sıçratırım." Bir gün bu gerçek olabilir mi? Pek olası gözükmüyor, kabul ediyorum, ama...

Kısacası, *Düzülke* yalnızca eğlenceli ve zekice bir geometri alıştırması olmayıp, Evrenimiz ve kendimiz hakkında derin düşüncelere dalmamıza yol açabilecek bir söylevdir.

ISAAC ASIMOV

İkinci ve Gözden Geçirilmiş Baskıya Yayıncının Yazdığı Önsöz, 1884

Benim zavallı Düzülkeli dostum bu anıları yazmaya başladığı zamanki zihin gücünü koruyor olsaydı, şimdi bu önsözü onun adına kaleme almama gerek kalmayacaktı. Bu önsözde dostum öncelikle, övgü dolu eleştirileriyle bu yapıtın hiç umulmadık bir süre içerisinde ikinci baskı yapmasını sağlayan Uzayülkeli okurlarına ve eleştirmenlerine teşekkür etmeyi; ikinci olarak, (tamamen sorumlu olmasa da) bazı hatalar ve dizgi yanlışlarından dolayı özür dilemeyi; üçüncü olarak da bir iki yanlış anlaşılmaya açıklık getirmeyi arzulamaktadır. Ama o artık eski Kare değil. Yıllar süren hapislik, kimsenin kendisine inanmayışı ve alay konusu edilişinin yarattığı o ağır bunalım; yaşlılıkla gelen doğal çöküntüyle birleşince birçok düşünce ve kavramın yanı sıra Uzayülke'de kaldığı kısa süre boyunca öğrendiği terminolojinin büyük bir kısmı zihninden silinip

gitti. Bu yüzden, benden özellikle (biri entelektüel, diğeri ahlaki nitelik taşıyan) iki konudaki itiraza kendisi adına yanıt vermemi rica etti.

Birinci itiraz şu: Bir Düzülkeli, bir Çizgi ile karşılaştığında uzun olduğu kadar kalınlığı da olan bir şey görmektedir (az çok bir kalınlığı olmasaydı görülemezdi çünkü); sonuç olarak (denmektedir) Düzülkeli, yurttaşlarının yalnızca *en* ve *boya* değil aynı zamanda (kuşkusuz çok az da olsa) *kalınlığa* veya *yüksekliğe* de sahip olduğunu kabul etmelidir. Yerinde bir itiraz; Uzayülkeliler açısından karşı çıkılması da neredeyse olanaksız ve itiraf edeyim ki ilk duyduğumda nasıl bir karşılık vereceğimi bilemedim. Ama zavallı yaşlı dostum, bana kalırsa, bu itiraza gereken cevabı hakkıyla verdi.

"Kabul ediyorum," dedi –ona bu itirazdan söz ettiğimde– "eleştirmeninizin belirttiği olguların doğruluğunu kabul ediyorum, ama vardığı sonuçları yadsıyorum. Tıpkı Uzayülke'de şu an için adı konmamış, ama benim "ek-yükseklik" dediğim, kimsenin bilmediği Dördüncü bir Boyutun varlığının doğru olması gibi, Düzülke'de de adına "yükseklik" denen, tanınmayan Üçüncü bir Boyutun olduğu doğrudur. Ama biz "yüksekliğimizi," sizin "ek-yüksekliğinizi" göz önüne aldığınızdan daha fazla göz önüne almayız. Ben bile –Uzayülke'de bulunmuş ve yirmi dört saat süreyle "yüksekliğin" anlamını kavrama ayrıcalığını yaşamış olan ben bile– şimdi onu görme duyusu ya da muhakeme aracılığıyla değil, ancak inanç yoluyla kavrayabiliyorum.

"Bunun nedeni açık. Boyut yön demeye gelir, ölçü demeye gelir, az ile çok demeye gelir. İmdi, bizim bütün çizgilerimizin *kalınlığı* (ya da *yüksekliği*, artık nasıl isterseniz öyle deyin) *birbirine eşit* ama *sonsuz küçük* değerdedir; dolayısıyla onlarda bizi boyut kavramına götürecek hiçbir özellik yoktur. Uzayülkeli acul bir eleştirmenin önerdiği *hassas mikrometrelerden* herhangi birinin de bir yararı dokunamaz bize; çünkü *neyi, hangi yönde* ölçeceğimizi bilemeyiz. Bir Çizgi gördüğümüzde, uzun ve *parlak* bir şey görürüz; *parlaklık*, bir Çizginin varlığı için en az uzunluk kadar gereklidir; parlaklık yok olduğunda Çizgi de gözden yiter. Böylece Düzülkeli bütün dostlarım –bir Çizgide bir dereceye kadar görünür olan, tanınmayan boyut konusunda kendileriyle konuştuğumda– 'Ha, *parlaklıktan* söz ediyorsunuz!' diyorlar; ben 'Hayır, gerçek Boyuttan söz ediyorum,' dediğimde, hemen cevabı yapıştırıyorlar: 'Öyleyse ölçüverin bakalım sizin şu boyutunuzu ya da bize hangi yönde uzandığını söyleyin.' Her ikisini de beceremediğimden, böylesi bir yanıt beni sus pus ediyor. Daha dün, Başdaire (bir başka deyişle bizim Yüksek Rahibimiz) Devlet hapishanesini teftişe gelip bana yıllık yedinci olağan ziyaretini yaptı ve bana yedinci defa 'Nasıl, daha iyice miyim?' sorusunu yöneltti. Rahibimiz bilmese de, onun uzun ve geniş olduğu kadar *yüksek* de olduğunu kendisine kanıtlamaya çalıştım. Ama bana ne dese beğenirsiniz? Benim *yüksek* olduğumu söylüyorsunuz– *yüksekliğimi* ölçün de size inanayım.'

Ne yapabilirdim? Beni köşeye sıkıştıran bu soruya nasıl yanıt verebilirdim? Çaresizlikten ezildim, o ise muzaffer bir edayla çıkıp gitti odadan.

"Bu, size hâlâ tuhaf mı geliyor? O zaman, kendinizi benim yerime koyun. Diyelim ki, Dördüncü Boyuttan biri lütfedip sizi ziyarete gelmiş ve size şunları söylemiş olsun: 'Gözlerinizi açıp da ne zaman (iki Boyutlu) bir Düzlem görseniz, bunun (Üç Boyutlu) bir Katı olduğu sonucunu çıkarırsınız; ama gerçekte, ne renk ne parlaklık ne de buna benzer başka bir şey olan, benim size yönünü gösteremiyor ve sizin de onun büyüklüğünü ölçemiyor olmamıza karşın, gerçek bir Boyut olan Dördüncü bir Boyutu da görmektesiniz.' Böyle bir ziyaretçiye ne dersiniz? Onu bir yere kapatmaz mısınız? Benim yazgım da bu oldu işte: Üçüncü Boyutu vazeden bir Kareyi Düzülkelilerin hapsetmesi, Dördüncü Boyutu vazeden bir Küpü siz Uzay-ülkelilerin hapsetmesi kadar doğal. Her boyuttaki insanlığın hoyratlık ve anlayışsızlıkta bu kadar güçlü benzerlikler taşıması ne feci! Noktalar, Çizgiler, Kareler, Küpler, Ek-küpler –hepimiz aynı hataları İşliyoruz; hepimiz sırasıyla kendi boyutsal önyargılarımızın kölesiyiz, tıpkı sizin Uzayülke'nizden bir ozanın dediği gibi...

"Doğanın bir fırça darbesi
bütün dünyaları benzer kılar."[1]

---

1 Yazar, eleştirmenlerinden bazılarının meseleyi kavrayamamış olmaları yüzünden, Küre ile söz konusu nokta üzerine yaptığı konuşmalarına, daha önce sıkıcı veya gereksiz

Bu noktada Karenin savunusu bana çok sağlam göründü. Keşke ikinci (ya da ahlaki nitelikteki) itiraza yanıtının da aynı derecede açık ve ikna edici olduğunu söyleyebilseydim. Onun kadınlardan nefret eden biri olduğu yolundaki bu itiraz, Doğa yasası uyarınca Uzayülke ırkının yarıdan fazlasını oluşturanlar tarafından hararetle ileri sürüldüğünden, elimden geldiğince bu eleştiriyi boşa çıkarmak isterdim. Ama Kare, Uzayülke'nin ahlak terminolojisine o kadar uzaktı ki, onun bu suçlamaya karşı yaptığı savunmayı kelimesi kelimesine aktarırsam kendisine haksızlık etmiş olurum. Tercümanı ve görüşlerini özetleyen biri olarak, yedi yıllık bir mahpusluğun, onun Kadınlar konusunda olduğu kadar İkizkenar Üçgenler ve Alt Sınıflar konusundaki fikirlerini de değiştirdiği sonucunu çıkarıyorum. O şimdi Kürenin, 'Düz Çizgilerin pek çok bakımdan Çemberlerden üstün' olduğu yolundaki görüşüne yakın duruyor. Ama bir Tarihçi olarak yazarken, Düzülke, hatta Uzayülke Tarihçileri tarafından (Kare, Uzayülke'de ne olup bittiğinden haberdardı artık) genellikle benimsenen görüşlere (belki de fazlasıyla) katılıyordu; bu tarihin sayfalarında (yakın zamanlara kadar) Kadınların ve geniş kitlelerin yazgısı pek sözü edilmeye değer bulunmamış ve hiçbir zaman dikkate alınmamıştır.

Kare, anlaşılması daha da zor bir pasajda, kimi eleştirmenlerin kendisine yönelttikleri dairesel ya

---

bulduğu için koymadığı bazı açıklamaları koymak zorunda kaldığını belirtmemi istedi benden.

da aristokratik eğilimler taşıdığı iddiasını çürütmeyi arzuluyor şimdi. Az sayıda Dairenin, kendi yurttaşlarının büyük bir çoğunluğu üzerinde kuşaklar boyu üstünlük kurmalarını sağlayan zihinsel güçlerinin hakkını teslim ederken, Düzülke'deki olguların, onun herhangi bir yorumuna gerek bırakmadan, Devrimlerin her zaman kanla bastırılamayacağını kanıtladığına, Daireleri kısırlığa mahkûm eden Doğanın onları sonuçta başarısızlığa mahkûm ettiğine inanıyor – "ve burada," diyor, "bütün evrende geçerli olan o büyük Yasanın yürürlükte olduğunu görüyorum: İnsan aklı, belirli bir amaca yöneldiğini düşünürken, Doğanın hikmeti, onu epey farklı, ama çok daha iyi başka bir şey yapmak zorunda bırakır." Geri kalanına gelince, Düzülke'nin günlük yaşamındaki her küçük ayrıntının Uzayülke'deki bir ayrıntıya karşılık geldiğini düşünmemesini okurlarından rica ediyor; ayrıca –çok önemli, ama deneyim alanı dışında kalan şeylerden söz ederken– bir yandan, "böyle bir şey asla olamaz," öte yandan "tam da böyle olmalıdır ve bu konuda her şeyi biliyoruz" demeye eğilimli olan ölçülü ve alçakgönüllü Uzayülkelilerin, bir bütün olarak ele alındığında, yapıtını anlamlı olduğu kadar eğlenceli de bulacaklarını umuyor.

I. Bölüm

BU DÜNYA

"Sabırlı ol, çünkü dünya uçsuz bucaksız ve geniştir."

1 Düzülke'nin niteliği üzerine

Dünyamıza, biz öyle dediğimiz için değil, onun niteliğini, Uzayülke'de yaşamak ayrıcalığına sahip siz talihli okurlarıma daha iyi anlatabilmek için Düzülke diyorum.

Gözünüzün önüne, üzerinde Düz Çizgilerin, Üçgenlerin, Karelerin, Beşgenlerin, Altıgenlerin ve daha başka şekillerin, yerlerinde sabit duracaklarına, yüzeyin üzerinde doğrulmaya ya da yüzeyin altına geçmeye yetecek gücü bulamadan –sert ve parlak kenarlarıyla– bir gölge gibi yüzeyin üstünde veya içerisinde serbestçe sağa sola hareket ettiği çok büyük bir kâğıt tabakası getirin; işte o zaman ülkem ve yurttaşlarım hakkında oldukça doğru bir fikir edinmiş olursunuz. Birkaç yıl önce olsaydı "benim evrenim" derdim, ama gelin görün ki, gözüm açıldı, daha üstün görünümlü şeylerin varlığından haberdarım artık.

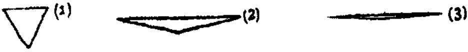
Böyle bir ülkede, sizin "katı cisim" dediğiniz türden herhangi bir şey bulunmasının olanaksızlığını hemen fark edeceksiniz; ama bana öyle geliyor ki tanımladığım gibi hareket etmekte olan Üçgenleri, Kareleri ve daha başka şekilleri, görünüşlerine bakarak birbirinden ayırt edebildiğimizi varsayacaksınız. Oysa tam tersi, bizler böylesi şeyleri görmeyiz, en azından bir şekli diğerinden ayırt edecek biçimde görmeyiz. Bizler Düz Çizgilerden başka bir şeyi ne görürüz ne de görebiliriz; bunun neden böyle olduğunu hemen açıklayayım.

Uzayülke'deki masalarınızdan birinin ortasına bir bozuk para koyun ve paranın üzerine eğilerek ona yakından bakın. Para size bir daire olarak görünecektir.

Şimdi de masanın kenarında dik durun ve yavaş yavaş çömelirken gözünüzü paradan ayırmayın (böylece kendinizi giderek bir Düzülke sakininin konumuna yaklaştırmış olacaksınız), o zaman bozuk para gözünüze giderek daha oval görünecektir; en sonunda, gözünüzü tam da masanın yüzeyiyle aynı hizaya getirdiğinizde (böylece bir Düzülkeliyle aynı konuma geldiğinizde) bozuk para artık oval de gözükmeyip düz bir çizgi olacaktır.

Kartondan kestiğiniz Üçgenler, Kareler ve daha başka şekillerle de aynı deneyleri yapacak olursanız yine aynı şeyler olacaktır. Masanın kenarından baktığınızda bunlar gözünüze artık birer şekil olarak değil, düz bir çizgi olarak görünecektir. Örneğin bizde saygın bir sınıf olan Tüccar sınıfından eşke-

nar bir Üçgeni ele alalım. 1. şekil, üzerine eğilerek baktığınızda Tüccarı nasıl göreceğinizi göstermektedir; gözünüzü masanın kenarına doğru indirerek baktığınızda Tüccarı 2. şekil ve 3. şekildeki gibi görürsünüz; ama gözünüzü tam olarak masanın yüzeyiyle aynı hizaya getirdiğinizde (bizim Düzülke'de gördüğümüz gibi) düz bir çizgiden başka bir şey göremezsiniz.

Uzayülke'de bulunduğum sırada, sizin gemicilerinizin de, denizlerinizi aşarken ufukta uzak bir adayı veya sahili fark ettiklerinde, benzer deneyimleri yaşadığını duymuştum. Uzaktaki kara parçasının koyları, burunları, çok sayıda ve farklı büyüklükte girinti ve çıkıntıları olabilir; ama yine de (güneş bunların üzerine doğup da ışık ve gölge yardımıyla girinti ve çıkıntıları ortaya çıkarmadığı sürece) uzaktan, su üzerinde kesiksiz gri bir çizgiden başka bir şey göremezsiniz.

Düzülke'de bizim üçgenlerden biri veya daha başka tanıdıklarımız bize doğru yaklaştığında, işte biz de böyle görürüz. Bizde güneş veya gölge yapabilecek herhangi bir ışık da bulunmadığından, sizlerin Uzayülke'de yararlandığınız türden, görüşümüze yardımcı olacak hiçbir şeyimiz yoktur. Dostumuz bize yaklaştıkça, çizgisinin büyümekte olduğunu görürüz; bizden uzaklaştığı ölçüde küçü-

lür: Ama görüntüsü hep düz bir çizgidir; Üçgen, Kare, Beşgen, Altıgen, Daire ya da başka bir şey olması fark etmez: Sadece ve sadece düz bir çizgi olarak görünür.

Bu elverişsiz koşullarda dostlarımızı birbirinden nasıl ayırt edebildiğimizi sorabilirsiniz. Ama Düzülke sakinlerini betimlediğimde, bu doğal sorunun yanıtı gereğince ve kolayca verilmiş olacaktır. Şimdilik bu konuyu bir yana bırakarak ülkemizin iklimi ve evleri üzerine bir iki şey söylememe izin verin.

2 Düzülke'nin iklimi ve evleri üzerine

Sizde olduğu gibi, bizde de pusulanın dört yönü bulunur: Kuzey, Güney, Doğu ve Batı.

Güneş veya başka bir gök cismi bulunmadığından, bildik yollarla Kuzeyi belirleyemeyiz; ama bu konuda kendimize has bir yöntemimiz var. Bizdeki bir Doğa Yasasına göre Güneye doğru sürekli bir çekim vardır; ılıman iklimlerde bu çekim gücünün çok hafif olmasına rağmen –öyle ki, sağlıklı bir Kadın çok zorlanmadan kuzeye doğru yedi sekiz yüz metre yol alabilir– dünyamızın çoğu bölümünde güneye doğru çekim, bir pusula görevi görmeye yeter. Bundan başka (belirli aralıklarla) sürekli Kuzeyden yağan yağmurun da fazladan bir yararı dokunur; kentlerde, Kuzeyden yağan yağmura karşı çatı işlevi görerek korunak oluştursun diye yan

duvarları Kuzey Güney doğrultusunda olan evler bize kılavuz olur. Evlerin olmadığı kırsal alanlarda, ağaç gövdeleri bir çeşit kılavuzluk yaparlar. Kısacası, yönümüzü belirlemede sanıldığı kadar güçlükle karşılaşmayız.

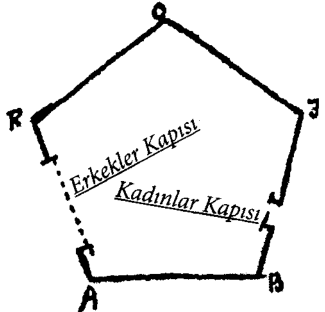
Güney çekiminin zor hissedildiği daha ılıman bölgelerde, bana yol gösterecek hiçbir ev veya ağacın bulunmadığı ıpıssız bir ovada yürürken, yoluma devam edebilmek için bazen saatlerce yağmuru beklemek zorunda kalmışımdır. Yaşlı ve zayıf kimseler üzerinde, özellikle de narin Dişi Cinsi üzerinde çekim kuvveti, sağlam yapılı Erkek Cinsi üzerinde olduğundan daha etkilidir; bu yüzden, sokakta bir Hanımefendiye rastlandığında yolun kuzey tarafını –Kuzey ile Güneyi birbirinden ayırt etmenin kolay olmadığı bir iklimde yaşıyorsanız ve sağlıklıysanız, kısa bir sürede bunu yapmak hiç de kolay bir şey değildir– ona bırakmak bir görgü kuralıdır.

Pencere bulunmaz evlerimizde: Çünkü ışık bize evlerimizin içinde ve dışında, gece ve gündüz, her zaman ve her yerde, aynı şekilde, ama bilmediğimiz bir yerden gelir. Eskiden, "Işığın kaynağı nedir?" sorusu, mürekkep yalamışlarımızın ilgisini hayli çeken ve ha bire kurcalanan bir sorundu; ardı arkası kesilmeyen çözüm bulma çabaları akıl hastanelerimizin sözde çözümcülerle dolup taşmasından başka bir sonuç vermedi. Böylece, ağır vergiler koyarak dolaylı yoldan bu tür araştırmaları engellemek için yapılan birçok sonuçsuz denemeden sonra Yasama Organı, yakın sayılabilecek bir

geçmişte, bu araştırmaları kesinlikle yasakladı. Şu anda, ben –yazık ki, Düzülke'de yalnızca ben– bu gizemli sorunun doğru çözümünü çok iyi bilmekteyim; ama benim bu bilgim ülkemdeki bir tek kişiye bile anlatılamaz; benimle –Uzayın hakikatlerini ve Üç Boyutlu dünyadan gelen ışık kuramını bilen tek kişi olan benimle– sanki zır deliymişim gibi alay ederler. Ama konudan bu kadar uzaklaşmak yeter, bu üzücü konuyu bir yana bırakıp izninizle evlerimiz hakkında konuşalım.

En yaygın ev biçimi, şekilde görüldüğü gibi, beş kenarlı, bir başka deyişle beşgendir. Kuzeye bakan iki kenar, *RO* ve *OF* çatıyı oluşturur ve evlerin sadece iki yanında kapı bulunur: Doğuda Kadınlar için küçük bir kapı, Batıda ise Erkekler için daha büyük bir kapı. Güney tarafı ya da zemin genellikle kapısızdır.

Kare ve üçgen evlere izin verilmemektedir. Sebebi de şudur: Bir Karenin açıları bir Beşgenin açılarından çok daha sivri (bir eşkenar Üçgenin açıları daha da sivridir) ve (ev gibi) cansız nesnelerin hatları Erkeklerin ve Kadınların hatlarından daha silik olduğundan, ansızın kare veya üçgen bir evin sivri köşeleriyle karşılaşan tedbirsiz veya dalgın bir yol-

cunun ciddi bir şekilde yaralanması tehlikesi hiç de yabana atılır gibi değildir. Bu yüzden, bizim miladımızla, daha on birinci yüzyılda çıkarılan bir Yasayla üçgen evler her yerde yasaklanmıştır. Bunun tek istisnası müstahkem yerler, cephanelikler, kışlalar ve diğer devlet binalarıdır; halkın buralara sakınımsız yaklaşması pek arzu edilir bir şey değildir.

O dönemde, özel bir vergi konarak insanlar kare evler inşa etmekten caydırılmaya çalışılmakla birlikte bir yasaklama da getirilmemişti. Ama bundan üç yüzyıl kadar sonra, nüfusu on bini aşan yerlerde kamu güvenliği yönünden bir Beşgen açısının izin verilebilecek en küçük ev açısı olduğu Yasayla hükme bağlandı. Toplumun sağduyusu Yasama Organının çabalarından yanaydı; bugün kırsal alanda bile beşgen yapı tüm diğer yapı türlerinin yerini almış durumdadır. Olsa olsa eski çağlara meraklı biri, o da ancak çok ırak ve çok geri tarım bölgelerinde, tek tük kare evlere rastlayabilir.

3 Düzülke sakinleri üzerine

Yetişkin bir Düzülke sakininin boyu ya da eni sizin ölçülerinizle en fazla yirmi sekiz santim kadardır. Otuz santim en yüksek değer olarak görülebilir.

Kadınlarımız birer Düz Çizgidir.

Askerlerimiz ve En Alt Sınıf işçilerimiz iki kenarı birbirine eşit Üçgenlerdir; kenar uzunlukları

yirmi sekizer santim kadardır ve tabanları ya da üçüncü kenarları o kadar dardır ki (çoğunlukla bir buçuk santimden fazla değildir) tepeleri ürkütücü sivrilikte açılar oluşturur. En yozlaşmış olanlarsa (tabanları iki buçuk santimin sekizde birinden daha kısa) Düz Çizgilerden veya Kadınlardan zor ayırt edilir; tepeleri son derece sivri olur. Bizde de sizde olduğu gibi, bu Üçgenlere diğerlerinden farklı olarak İkizkenar Üçgen denir ve ben bundan sonraki sayfalarda onları böyle adlandıracağım.

Bizim Orta Sınıfımız Eşkenarlardan veya Eşit-Kenarlı Üçgenlerden oluşur.

Serbest Meslek Sahiplerimiz ve Beyefendilerimiz Kareler (ben bu sınıftanım) ve Beş-Kenarlı Şekiller ya da Beşgenlerdir.

Bunlardan sonra Soylular gelir. Soyluluğun, Altı-Kenarlı Şekillerden ya da Altıgenlerden başlayarak, kenar sayıları arta arta, saygın Çokgen ya da çok-kenarlılık unvanına kadar çıkan birçok derecesi vardır. Sonunda kenar sayısı o kadar artar ve kenar uzunlukları o kadar kısalır ki, bir daireden zor ayırt edilir hale gelerek Daire ya da Rahip sınıfına dahil olurlar; bu, bütün sınıfların en üstün olanıdır.

Her kuşağın gelişim ve soyluluk merdiveninde (kural olarak) bir basamak yükselmesi için erkek çocuğun babasından bir fazla sayıda kenarı olması bizde bir Doğa Yasasıdır. Böylece bir Karenin oğlu Beşgen, bir Beşgenin oğlu Altıgen olur ve bu böyle devam eder gider.

Ama bu kural, Tüccarlarda ve özellikle de kenarları birbirine eşit olmadığı için bir insan şekli olmayı hak edemeyen Askerlerde ve işçilerde her zaman geçerli değildir. Dolayısıyla bu şekiller için Doğa Yasası geçerli olamaz ve bir İkizkenar Üçgenin (yani iki kenarı eşit bir Üçgenin) oğlu yine ikizkenar kalır. Bununla birlikte, bütün umut kapıları kapanmamıştır; bir İkizkenar Üçgenin soyundan gelenler bile, kendilerini aşağı konumlarından kurtarabilirler. Çünkü bir dizi askeri başarıdan ya da gayretli ve özverili çalışmadan sonra Asker ve Zanaatkâr sınıftan bir İkizkenar Üçgenin üçüncü kenarının veya tabanının genellikle birazcık uzadığı, yan kenarlarının ise çektiği görülür. Alt sınıflarda bu görece zeki oğlanlarla kızlar arasında gerçekleşen (Rahipler tarafından düzenlenen) evlilikler, genellikle Eşit-Kenarlı Üçgenlere yaklaşan kuşakların ortaya çıkması sonucunu verir.

Çok sayıda İkizkenar Üçgen doğumuna oranla, ikizkenar bir ana babadan nadiren gerçek ve onaylı[1] bir Eşit-Kenarlı Üçgen dünyaya gelir. Böylesi bir doğum, yalnızca dikkatle düzenlenmiş bir dizi evli-

1 Uzayülkeli bir eleştirmen: "Bir onay belgesine ne gerek var? Kare bir oğul dünyaya getirmek, Babanın Eşit kenarlı olduğunu Doğanın onaylaması değil midir?" diye sorabilir. Buna, mevki sahibi hiçbir Hanımefendinin onaylı olmayan bir Üçgen ile evlenmeyeceği yanıtını vereceğim. Kare bir evlat hafif Düzensiz bir Üçgenden dünyaya gelmiş olabilir; ama hemen hemen böylesi her durumda, ilk kuşağın Düzensizliği üçüncü kuşakta yeniden ortaya çıkar ve sonuç olarak ya Beşgen sınıfına ulaşılamaz ya da yeniden Üçgene dönülür.

lik yoluyla seçkin atalara sahip olmayı değil, ayrıca dünyaya gelmek üzere olan Eşkenarın ana babası olacak kişilerin uzun süre, kesintisiz olarak az şeyle yetinip nefislerini denetleme alıştırmaları yapmasını ve kuşaklar boyunca İkizkenar Üçgen zekâsının sabırlı, sistemli ve sürekli bir biçimde geliştirilmesini gerektirir.

İkizkenar Üçgen ana babalardan Gerçek bir Eşitkenar Üçgen doğması, bizim ülkemizde binlerce metrekarelik bir alanda sevinç dalgası yaratır. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Kurulu tarafından yapılan titiz incelemelerden sonra, Düzenli olduğu onaylanacak olursa, çocuk, görkemli bir törenle Eş-kenarlılar sınıfına kabul edilir. Çocuk bundan sonra gururlu ama acılı ailesinden derhal alınarak, bu körpe beden bilinçsiz bir benzeme çabası sonucunda yeniden kalıtımsal düzeyine düşmesin diye onun eski evine geri dönmesine veya akrabalarına bakmasına izin vermeyeceğine yemin etmiş olan çocuksuz bir Eşitkenar Üçgene evlatlık verilir.

Serf soyundan ara sıra bir Eşkenarlının doğması, tekdüze ve sefil yaşamlarına doğmuş bir umut ışığı olarak yalnızca yoksul serfler arasında değil, Aristokrasinin geniş kesimleri arasında da memnuniyet yaratır; çünkü bütün üst sınıflar çok iyi bilirler ki, arada bir yaşanan bu tür olaylar kendi ayrıcalıklarını genele yaymazken, alt sınıflardan gelecek bir devrim hareketine karşı da oldukça yararlı bir set işlevi görür.

Dar açılı ayaktakımının tamamı, istisnasız, tam bir umutsuzluk içerisinde ve tutkusuz bırakılacak

olsaydı, sayısız ayaklanmalarından bazılarında sayısal üstünlüklerini ve güçlerini akıllı Dairelerin bile başa çıkamayacağı düzeylere ulaştırabilecek önderler çıkarabilirlerdi. Ama Doğanın akıllıca işleyen düzeni, emekçi sınıfların zekâsının, bilgisinin ve her türlü erdeminin artması ölçüsünde, (onu fiziksel olarak korkunç yapan) dar açısının büyüyerek Eşkenar Üçgenin oldukça zararsız açısına yaklaşmasını buyurur. Nitekim asker sınıfının en gaddar, en korkunç üyelerinin –bunlar zekâdan yana kıt olmalarıyla kadınlarla hemen hemen aynı düzeydedirler– sahip oldukları o müthiş delme gücünü avantaja dönüştürmek için zihinsel yetilerini geliştirmeye çalıştıkça, delme gücünün kendisinde bir körelme yaşandığı saptanmıştır.

Ne hayranlık uyandırıcı bir şey şu Denge Yasası! Ve doğaya uygunluğun ne mükemmel bir kanıtı! Bu yasanın, Düzülke'deki Eyaletlerin aristokrat anayasalarının kutsal temeli olduğunu söylemeliyim. Bu Doğa Yasasını akıllıca kullanan Çokgenler ve Daireler, insan dimağının o hiç tükenmeyen ve zapturapt altına alınamayan ümit edebilme gücünden de yararlanarak, hemen her zaman fitneyi beşiğinde boğmayı başarırlar. Sanatlar da Yasanın ve Düzenin yardımına koşar. Ayaklanmanın görece zeki önderlerinin –Devlet görevlisi hekimler eliyle biraz sıkıştırılması veya genişletilmesi suretiyle– tamamen Düzenli bir hale getirilmesi ve derhal ayrıcalıklı sınıfa kabul edilmesi mümkündür; eninde sonunda soylulara katılacakları umuduyla ayartılmış,

yine de standardın altında kalan pek çok kişiyse, ömür boyu onurlandıracakları Devlet Hastanelerine postalanır; inatçı, aptal ve iflah olmaz düzensizlerden bir, bilemediniz iki kişi idam edilir, o kadar.

O zaman, plansız ve öndersiz kalan sefil İkizkenar Üçgenler sürüsü, hiçbir direniş gösteremeden, böylesi durumlar için Başdairenin hizmetine alınmış kendi kardeşlerince şişlenir veya çoğunlukla, Daire partisi tarafından ustalıkla tohumları atılan kıskançlık ve kuşkular yüzünden birbirlerine düşer, birbirlerinin sivri açılarıyla telef olup giderler. Tarih kitaplarında en az yüz yirmi ayaklanma ile iki yüz otuz beş ufak tefek kalkışma olduğu yazılıdır; hepsi de böyle sona ermiştir.

4 Kadınlar üzerine

Eğer Asker sınıfının sivri mi sivri uçlu Üçgenleri korkunçsa, Kadınlarımızın ne kadar korkunç olduğunu varın siz düşünün. Çünkü Asker kama ise, Kadın iğnedir; deyim yerindeyse tepeden tırnağa, hiç değilse her iki uçta birer noktadan ibarettir. Buna bir de, canı istediğinde kendisini neredeyse görünmez yapabilme gücünü ekleyin, Düzülke'de bir Kadının hiç de hafife alınacak bir yaratık olmadığını kavrarsınız.

Burada belki de genç Okurlarımdan bazıları bir kadının kendisini *nasıl* görünmez kılabildiğini sora-

caktır. Bunun, açıklama gerektirmeyecek kadar yalın olduğunu sanıyorum. Bununla birlikte, birkaç sözcük derin düşünemeyenler için aydınlatıcı olacaktır.

Bir masanın üzerine bir iğne koyun. Sonra gözlerinizi masanın yüzeyiyle aynı hizaya getirerek iğneye yan cephesinden bakın; onun bütün uzunluğunu görürsünüz. Ama iğneye tam ucundan baktığınızda, bir noktadan başka bir şey göremezsiniz; yok olup gitmiştir nerdeyse. Bizim Kadınlarımız için de durum işte böyledir. Yan tarafı bize dönükse, onu düz bir çizgi olarak görürüz; gözünün veya ağzının –bu iki organ bizde aynı şeydir– bulunduğu uç bize dönükse, oldukça parlak bir noktadan başka bir şey görmeyiz; ama arka ucu bize dönük olduğunda –parlaklığı çok az, neredeyse cansız bir nesneninki kadar olduğundan– bu uç onun için bir tür Görünmezlik Şapkası işlevi görür.

Kadınlar yüzünden karşı karşıya bulunduğumuz tehlikeleri, şimdi Uzayülkelilerin en mankafası bile anlamış olmalıdır. Eğer orta sınıftan saygıdeğer bir Üçgenin açısı bile tehlike yaratabiliyorsa; eğer bir işçiye çarpmak insanı yaralarsa; eğer asker sınıfından bir subayla çarpışmak ciddi yaralanmalara yol açarsa; eğer bir Neferin sivri tepesine dokunuvermek ölümcül olabiliyorsa –bir Kadına çarpmak, mutlak ve ani bir ölümden başka ne getirebilir? Ayrıca bir Kadın görünmez olduğunda ya da sadece donuk bir nokta olarak gözüktüğünde en dikkatli kişilerin bile kendilerini bir çarpışmadan her zaman sakınmaları nasıl da zor olmalı!

Düzülke'nin çeşitli eyaletlerinde çeşitli zamanlarda, bu tehlikeyi en aza indirmek için birçok yasa çıkarılmıştır; çekim gücünün daha fazla olduğu ve insanların istemsiz hareketlerle rastgele davranışlara daha eğilimli oldukları Güneydeki daha az ılıman iklimlerde Kadınlarla ilgili Yasalar doğal olarak daha sıkıdır. Aşağıdaki özetten, söz konusu Yasayla ilgili genel bir fikir elde edilebilir:

1. Her evin Doğu tarafında, yalnızca Kadınların kullanacağı bir kapı bulunmalıdır; bütün kadınlar, Erkekler kapısından veya Batı kapısından değil, yalnızca bu kapıdan "saygılı ve yakışık alır"[1] bir tarzda girmelidirler.

2. Kamuya açık yerlerde sürekli olarak Barış-çığlığı atmadan dolaşan Kadın ölüm cezasıyla cezalandırılır.

3. Kore,* sara, şiddetli hapşırıkla birlikte seyreden soğuk algınlığı veya istemdışı hareketler doğuran herhangi bir hastalığı olduğu usulüne uygun olarak belgelendirilmiş her Kadın derhal yok edilecektir.

Bazı eyaletlerde, kamuya açık yerlerde Kadınların, arkalarında bulunanlara varlıklarını belli etmek amacıyla geri uçlarını sürekli olarak sağa sola sallamadan yürümelerini veya durmalarını ölümle cezalandıran ilave bir yasa daha vardır; başka bazı

---

1 Uzayülke'de iken, sizdeki bazı dinsel yerlerde de aynı şekilde Köylüler, Çiftçiler, Yatılı Okul Öğretmenlerinin "saygılı ve yakışık alır bir tarzda yaklaşmaları" için ayrı bir giriş bulunduğunu (*Spectator*, Eylül 1884, s. 1255) öğrendim.

* Genellikle elde, daha az sıklıkla da baş ve dilde görülen istemdışı titreme –çn.

eyaletler Kadınların gezip dolaşmaya çıktıklarında oğullarından veya hizmetkârlarından biri ya da kocaları tarafından izlenmesini zorunlu kılmış, bazıları da dinsel bayramlar dışında Kadınları bütünüyle eve kapamıştır. Ama Dairelerimizden ya da Devlet Adamlarımızdan en bilge olanları, Kadınlara çok sayıda kısıtlama getirilmesinin, ırkımızın yalnızca kuvvetten düşmesine ve doğum oranlarının düşmesine yol açmakla kalmadığını, aynı zamanda aile içi cinayetleri de olağanüstü derecede artırdığını, böylece de devletin, oldukça sert hükümler taşıyan bir yasayla elde ettiğinden çok daha fazlasını yitirmesine neden olduğunu görmüşlerdir.

Zira eve kapatılmaktan ve ev dışındaki kısıtlayıcı kurallardan deliye dönen kadın, bütün hıncını kocasından ve çocuklarından çıkarmaya bakar; daha az ılıman iklimlerde bazen bir köyün tüm erkek nüfusu, birdenbire patlak veren bir kadın ayaklanması sonucu birkaç saat içerisinde yok olmuştur. Bu yüzden yukarıda sözü edilen Üç Yasa, iyi idare edilen eyaletler için yeterli sayılır ve bizim Kadın Yasamızı ana çizgileriyle yansıtan bir örnek olarak kabul edilebilir.

Ama sonuçta, can güvenliğimizi esas olarak Yasalar değil, Kadınların bizzat kendi çıkarları sağlar. Çünkü Kadınlar, gerisingeri bir hareketle ani ölümlere yol açabilmekle birlikte, delici uçlarını can havliyle çırpınıp duran kurbanlarının gövdesinden hemen çıkarmazlarsa kendi kırılgan bedenleri de tuzla buz olur.

Modanın gücü de bizden yanadır. Daha az uygar bazı Eyaletlerde, Kadınların kamuya açık yerlerde arka uçlarını sağa sola sallamadan durmalarına izin verilmediğine daha önce işaret etmiştim. Anımsanamayacak kadar eski tarihlerden beri, yetiştirilme tarzları hakkındaki iddiaları ne olursa olsun, neredeyse bütün Kadınlar bütün iyi yönetilen eyaletlerde bu uygulamayı benimsemişlerdir. Her saygın kadında doğal bir içgüdü olan bir şeyi yasalarla zorlamak, bir devlet için utanç verici bir uygulama olarak görülür. Daire Sınıfımızdan kadınların arka taraflarını ritimle, deyim yerindeyse kıvır kıvır dalgalandırmaları, bir sarkacın tik tak hareketine benzeyen tekdüze bir salınımdan başka bir şeyi başaramayan Eşkenar Üçgen eşlerinde gıptayla karşılanmakta ve taklit arzusu doğurmaktadır; Eşkenar Üçgen eşlerinin düzenli tik takları da aynı şekilde, İkizkenar Üçgenlerin gelişmekte olan, gözü yukarıda eşleri tarafından ve "arka sallama hareketi" ailesi için henüz yaşamsal bir gereksinim haline gelmemiş kadınlar tarafından takdirle karşılanmakta ve taklit edilmektedir. Böylece saygınlığı ve toplumsal bir mevkii olan her ailede "arka sallama hareketi" anımsanmayacak kadar eski tarihlerden bu yana bir âdet hükmünde olup, bu ailelerin kocaları ve oğulları hiç değilse görünmez saldırılara karşı bağışıktırlar.

Kadınlarımızın sevecenlikten yoksun oldukları bir an için bile düşünülmemelidir. Ama ne yazık ki, anlık tutkular Cinsi Latifte diğer her türden dü-

şüncenin önüne geçer. Bu, elbette onların talihsiz biçimlerinin bir gereğidir. Bir açıya sahip olup da caka satacak halleri yoktur, bu bakımdan İkizkenar Üçgenlerin en aşağı olanlarından bile daha aşağı bir konumdadırlar, dolayısıyla beyin gücünden tamamen yoksundurlar; ne düşünme ne yargılama ne öngörü yetenekleri ne de bellekleri vardır. Bu yüzden öfke nöbetine yakalandıklarında ne hak hukuk bilir ne de kimseyi tanırlar. Bir Kadının bütün ev halkını öldürüp yarım saat sonra öfkesi geçince, kırık parçaları süpürenlere kocasına ve çocuklarına ne olduğunu sorduğu bir olay biliyorum.

Geri dönebileceği bir durumdayken bir kadının kızdırılmaması gerektiği çok açıktır. Kadınlarımız, öldürücü güçlerini kullanamayacakları şekilde inşa edilmiş olan kendi odalarındayken, onlara ne istiyorsanız söyleyebilir ve yapabilirsiniz; çünkü o sırada aksi bir harekette bulunma gücünden bütünüyle yoksundurlar ve aradan birkaç dakika geçtikten sonra da ne sizi ölümle tehdit ettikleri olayı ne de öfkelerini yatıştırmak için sarf ettiğiniz sözleri anımsayacaklardır.

Asker Sınıfının alt tabakaları dışında, toplumumuzda aile içi ilişkiler genelde sorunsuzdur. Söz konusu sınıfta, kocaların nezaket ve incelikten yoksun oluşları, zaman zaman tarifsiz felaketlere yol açar. Sağduyu ve gerektiğinde yalana başvurmak gibi savunma araçlarına değil de dar açılı saldırı silahlarına aşırı derecede güvenen bu pervasız yaratıklar, kadınlar için kurallara uygun oda inşa etme işini çoğu

kez savsaklar ya da eşleri dışarıdayken patavatsızlıklarıyla onları kızdırır ve sözlerini geri almaya hiç yanaşmazlar. Dahası, çıplak hakikate körü körüne ve duygusuzca bir bağlılık onları, akıllı bir Dairenin yaptığı gibi, eşini yatıştırmak için bol keseden vaatte bulunmaktan da alıkoyar. Sonuç tam bir katliamdır; ama bu cinayetlerin işe yaramadıkları da söylenemez, zira bu sayede İkizkenar Üçgenlerin en gaddar, en belalı olanları ortadan kalkar; Dairelerimizin çoğunluğu Narin Cinsin yok edici gücünü, nüfus artışının önünü kesme ve Devrimi daha filizlenmeden bastırma yolunda ilahi gücün o çok sayıdaki müdahalelerinden biri olarak görür.

Yine de bizdeki en düzenli ve neredeyse Daire ailelerde bile, ideal aile hayatının sizin Uzayülke'nizdeki kadar ileri düzeyde olduğunu söyleyemem. Aile içinde, eğer kanlı boğazlaşmaların olmayışına huzur denebilirse huzur vardır, ama zevklerde ve güdülen amaçlarda pek fazla uyum olduğu söylenemez; Dairelerin ihtiyatlı akıllılığı güvenliği sağlamaktadır, ama bu arada feda edilen şey de evdeki rahat olmaktadır. Daire veya Çokgen her ailede, çok eski zamanlardan beri annelerin ve kızların sürekli olarak ağız ve gözlerini evin erkeğine ve onların erkek cinsten arkadaşlarına dönük tutmaları –şimdi artık yüksek sınıftan kadınlarımızda bir içgüdü halini alan– bir âdet olmuştur. Seçkin bir ailede bir hanımefendinin kocasına arkasını dönmesine, *statü* kaybı dahil, birtakım kötü olayların habercisi gözüyle bakılır. Ama birazdan göstere-

ceğim gibi, bu âdetin güvenliği sağlamak gibi bir yararı olmasına karşın kötü tarafları da yok değil.

Kadınların, ev işlerini yaparken, arkalarını kocalarına dönmelerine izin verilen İşçi veya saygın Tüccar evlerinde, hiç değilse eşin görülmediği veya işitilmediği anlarda, Barış çığlığının sürekli mırıltısı dışında herhangi bir sesin duyulmadığı bazı sessizlik anları vardır; oysa üst sınıfların evlerinde genellikle huzurun zerresi bulunmaz. Buralarda konuşkan bir ağız ve parlak delici bir göz sürekli olarak evin Efendisinin üzerine çevrilmiştir; ışığın kendisi bile kadınların ağzından taşkın bir su gibi dökülen sözlerden daha sürekli değildir. Bir Kadının sokmasından kaçınmaya yeten incelik ve ustalık, onun çenesini kapatmaya yetmez; bir erkeğin karısının söyleyeceği hiçbir şey olmamasına karşın, ağzından dökülecek sözleri hiçbir zekânın, sağduyunun veya aklın önlemesine asla olanak bulunmadığından, kadınların ölüm saçan ama işitilmeyen iğnesini, onun güvenli sesliliğine yeğleyeceklerini söyleyenler hiç de birkaç kinikle sınırlı değildir.

Uzayülke'deki okurlarıma Kadınlarımızın durumu çok acınası gözükecektir ki, öyledir. En aşağı tipteki erkek İkizkenar Üçgen bile ileriye umutla bakabilir ve haysiyet kırıcı kendi kastından daha yukarı bir sınıfa yükselmeyi umabilir, ama hiçbir kadın kendi cinsi için böyle bir umut besleyemez. "Bir kez Kadın doğan, her zaman Kadın kalır," bu bir Doğa Buyruğudur ve Evrim Yasasının Kadınların aleyhine olarak hükümsüz kaldığı görülmekte-

dir. Yine de, en azından, umut beslemedikleri için anımsamalarına yarayacak bir bellekleri de olmayan ve olacakları önceden kestirecek basiretten yoksun olan Kadınlarımızın yaşadıkları ıstırap ve aşağılanmaların kendi varoluşlarının ve Düzülke'nin anayasal temelinin bir gereği olmasını emreden bu ferasetli Öndüzenlemeye hayranlık duyabiliriz.

5 Birbirimizi tanıma yöntemlerimiz üzerine

Gölge ve ışıkla kutsanmış olan size, iki göz bağışlanmış, perspektif bilgisi bahşedilmiş ve çeşitli renkleri görmek mutluluğuna kavuşmuş olan size, bir açıyı gerçekten *görebilen* ve Üç Boyutun mutlu bölgesinde bir Dairenin tüm çevresini seyredebilen size – Düzülke'de birbirimizin şeklini tanımakta ne büyük güçlüklerle karşılaştığımızı nasıl anlatabilirim?

Yukarıda size neler anlatmış olduğumu anımsayın bir. Düzülke'deki her şey, canlı ya da cansız, biçimi ne olursa olsun *gözümüze* aynı ya da hemen hemen aynı, yani düz bir çizgi olarak görünür. Her şeyin aynı göründüğü bir yerde bir şey diğerinden nasıl ayırt edilebilir?

Bu sorunun üç yanıtı var. Tanımanın ilk yolu işitme duyusuyladır; bu duyu bizde, sizdekine bakarak çok gelişmiştir. Bu duyu sayesinde yalnızca şahsi dostlarımızı değil, farklı sınıfları da, hiç değil-

se en aşağı üç sınıfı, yani Eşkenar Üçgen, Kare ve Beşgen sınıflarını –İkizkenar Üçgenlere gelince, onları hesaba katmıyorum bile– birbirinden ayırt edebiliriz. Ama toplumsal tabakalaşmada yukarı doğru çıkıldıkça, işitme duyusu yoluyla ayırt etme ve edilme, kısmen seslerin benzeşmesi yüzünden, kısmen de işitme duyusuyla ayırt etmenin ayaktakımına has bir yetenek olup Aristokratlar arasında pek fazla gelişmemiş olması yüzünden zorlaşır. Üstelik sahtekârlık yapılması ihtimali bulunan yerlerde bu yönteme güvenemeyiz. Alt sınıf ve tabakalarımızda konuşma organlarımız, işitme organlarımıza oranla daha gelişmiştir; öyle ki, bir İkizkenar Üçgen rahatlıkla bir Çokgenin sesini, biraz çalışmayla da Dairenin sesini taklit edebilir. Dolayısıyla ikinci bir yönteme daha çok başvurulur.

Kadınlarımız ve alt sınıflarımız –üst sınıflarımızdan birazdan söz edeceğim– arasında, yabancılar arasında her durumda, sorun kişiyi tanımak değil de bir sınıfı tanımak olduğunda, tanımanın başlıca yolu *dokunmaktır*. Uzayülke'de üst sınıflar arasında "tanıştırılma" ne ise, bizde de "dokunma" odur. "Lütfen, dostum falancaya dokunun ve onun da size dokunmasına izin verin" sözleri hâlâ, kentlerin uzağındaki köylerde yaşayan ve eski kullanımlara bağlı beyefendilerimiz arasında geleneksel bir tanıştırma usulüdür. Ama kentlerde, dokunmanın kuşkusuz karşılıklı olacağı varsayıldığı halde, işadamları arasında "onun da size dokunmasına" kısmı atılır ve cümle "Bay falancaya dokunmanızı rica

edebilir miyim?" şeklinde kısaltılır. Gereksiz çabalara son derece karşı ve anadillerine hayli kayıtsız olan nispeten çağdaş ve atılgan genç beyzadelerimiz bu beylik sözleri, "dokunmak" fiilinin teknik bakımdan "dokunmak ve dokunulmak amacına yönelik olarak "salık vermek" anlamına gelecek şekilde daha da kısaltmışlardır. Şu anda da üst sınıfların kibar veya jet sosyetesinin kullandığı "argo," "Bay Smith, Bay Jones'un size dokunmasına izin verin" gibi bir kabalığa cevaz vermektedir.

Bununla birlikte okurlarım, bizdeki "dokunma"nın sizdeki kadar zahmetli bir iş olduğunu veya bir kişinin hangi sınıftan olduğunu belirlemek için her kenarına fırdolayı dokunmak zorunda olduğumuzu sanmasın. Okulda başlayıp günlük yaşamdaki deneyimlerle devam eden uzun alıştırmalar ve eğitim, bizim bir dokunuşta Eşkenar Üçgen, Kare veya Beşgenin açılarını birbirinden ayırt etmemizi sağlar; dar açılı İkizkenar Üçgenin beyinsiz tepe noktasının şöyle üstünkörü bir dokunuşla bile anlaşılacağını söylememe gerek yok. Dolayısıyla kural olarak, insanın karşısındakinin bir açısından ötesini yoklamasına gerek yoktur ve söz konusu kişi soylu üst sınıflardan olmadıkça, bu açının anlaşılması, onun hangi sınıfa ait olduğunu anlamamıza yeter. Üst sınıflarda bu iş epeyce zorlaşır. Hatta bizim Wentbridge Üniversitesinde sosyal bilimlerde yüksek lisans yapmış birinin bile on kenarlı bir Çokgeni on iki kenarlı bir Çokgenle karıştırdığı bilinmektedir; bu ünlü Üniversitede veya bir başkasında, Aris-

tokrasinin yirmi kenarlı üyesi ile yirmi dört kenarlı üyesini hiç tereddüde düşmeden hemencecik ayırt edebileceğini ileri sürerek övünecek bir Bilim Doktoru da kolay kolay çıkmaz.

Kadınlarla ilgili Yasa maddelerinden yaptığım alıntıları anımsayan okurlarım, temas yoluyla tanışmanın büyük bir dikkat gerektirdiğini hemen anımsayacaklardır. Aksi takdirde köşeler tedbirsizce dokunan kişide onulmaz yaralar açabilir. Dokunanın güvenliği açısından Dokunulanın kıpırdamadan durması çok önemlidir. Bir irkilişin, hafif bir yer değiştirmenin, hatta şiddetli bir aksırışın dikkatsiz biri için ölümcül olabileceği ve güzel şeylere gebe bir dostluğu daha başlamadan bitireceği öteden beri bilinmektedir. Bu özellikle Üçgen sınıflar için doğrudur. Bu sınıflarda göz, tepe noktasından o kadar uzakta bulunmaktadır ki, Üçgenler bedenlerinin bu en uç noktasında neler olup bittiğinin zor farkına varırlar. Bundan başka, kaba saba bir yaradılışları olduğundan, gayet düzgün yapıdaki Çokgenin zarif dokunuşunu hissedemezler. İstemdışı bir baş hareketi devleti değerli bir hayattan etmişse bunda şaşılacak ne var!

Mükemmel bir insan olan Büyükbabamın –talihsiz İkizkenar Üçgenler sınıfının en az düzensiz olanlarından ve ölümünden kısa bir süre önce Eşkenar Üçgenler sınıfına geçmek için Sağlık ve Sosyal Hizmetler Kurulunun yedi üyesinden dördünün oyunu almış biri– 59 derece 30 dakikalık açısı veya beyniyle saygıdeğer bir işçi olan büyük-büyük-büyük Büyükbabasının bu türden bir hata işlemiş olması-

na, çoğunlukla o mübarek gözünde bir damla yaşla, hayıflanıp durduğunu duymuştum. Büyükbabamın dediğine göre, romatizmaya yakalanmış olan talihsiz Atam, bir Çokgen kendisine dokunurken aniden irkilerek kaza ile Büyük Adamı bir köşesinden diğerine kadar delmiş; bu yüzden kısmen uzun mahpusluk yıllarının ve duyduğu alçalmanın sonucu olarak, kısmen de Atamın bütün akrabalarını etkileyen moral sarsıntının sonucu olarak ailemiz ilerleme yolunda bir buçuk derece gerilemiş. Sonuç bir sonraki kuşakta aile beyninin yalnızca 58 derece olarak kaydedilmesi olmuş ve yitirilen dereceyi geri kazanmak ve 60 dereceye ulaşmak, yani İkizkenar Üçgenlikten Eşkenar Üçgenliğe geçiş, tam beş kuşak almış; işte size, Dokunma işlemi sırasında meydana gelen küçücük bir kazanın yol açtığı bir dizi felaket.

Bu noktada, iyi eğitim görmüş okurlarımın, "Düzülke'de açılar, dereceler veya dakikalar konusunda her şeyi nasıl bilebilirsiniz? Biz bir açıyı *görebiliriz*; çünkü biz Uzay bölgesinde, birbirine doğru uzanan iki düz 'çizgiyi görebiliriz, ama bir seferinde yalnızca düz bir çizgi veya aynı hat üzerinde birçok düz çizgi parçasını görebilen siz, bir açıyı nasıl fark eder, büyüklüğünü nasıl anlayabilirsiniz?" diye sorduklarını duyar gibi oluyorum.

Buna yanıtım, "Biz açıları *göremeyiz* ama onların büyüklüğünü *çıkarsamayla* anlayabiliriz; hem de büyük bir doğrulukla," şeklinde olacaktır. Gereksinim tarafından uyarılmış ve uzun süreli eğitimlerle geliştirilmiş olan dokunma duyumuz, bir cetvel

veya başka bir açı ölçme aygıtından yararlanmadan, bizim bir açıyı sizin görme duyunuzla belirlediğinizden daha doğrulukla belirlememizi sağlar. Doğadan büyük yardım gördüğümüzü de eklemeliyim bu arada, İkizkenar Üçgenlerin beyinlerinin yarım derece ya da otuz dakika olarak başlaması ve 60 derecelik hedefe ulaşıncaya kadar her kuşakta yarım derece artması (eğer artacaksa) bizde bir Doğa Yasasıdır; o zaman serflikten çıkılır ve Düzenliler sınıfının özgür insanı olunur.

Sonuç olarak, Doğanın kendisi bize, yarım dereceden başlayarak 60 dereceye kadar artan ve birer Örneği ülkenin dört bir yanındaki ilkokullarda bulunan bir açı skalası veya alfabesi vermiştir. Zaman zaman görülen gerilemelere, bundan çok daha sık yaşanan moral ve zihinsel durgunluğa, ayrıca Suç İşlemeye Teşne Başıbozuk Sınıfların olağanüstü doğurganlıklarına bağlı olarak, toplumda her zaman haddinden fazla sayıda yarım derecelik ve tek derecelik bireyler ile yine epey miktarda 10 dereceye kadar çıkan Örnekler bulunur. Vatandaşlık haklarından kesinkes yoksun olan bu güruhun büyük bir bölümü, savaşta kullanılmaya yetecek zekâları bile olmadığından, eğitimin hizmetine verilmiştir. Herhangi bir tehlike yaratmalarına meydan vermemek için kıpırdayamayacak şekilde birbirlerine zincirlenerek Ana Okullarının sınıflarına yerleştirilir ve Eğitim Bakanlığı, bu sefil yaratıklardan, onların bütünüyle yoksun oldukları zekâ ve inceliğin Orta Sınıfların çocuklarına kazandırılması amacıyla yararlanır.

Kimi Eyaletlerde, arada bir beslenerek Örneklerin yıllarca sağ kalmalarına izin verilir; ama daha ılımlı ve iyi düzenlenmiş bölgelerde Örneklere yiyecek verilmeyip her ay –Suçlu sınıfların yiyeceksiz ortalama dayanma süresidir bu– değiştirilmelerinin, uzun vadede, gençlerin eğitsel çıkarları açısından daha yararlı olduğu görülmüştür. Daha ucuz okullarda Örneklerin uzun süre hayatta kalmalarıyla sağlanan fayda, kısmen yiyecek giderleri yüzünden, kısmen de birkaç haftalık sürekli "dokunuş" sonucunda açıların kesinliğini yitirmesi yüzünden yok olmaktadır. Daha pahalı bir sistemin üstünlüklerini sayarken bu sistemin, gereğinden fazla olan İkizkenar Üçgen nüfusunu adamakıllı olmasa da hissedilir derecede azalttığını eklemeyi de unutmamalıyız – bu, Düzülke'de her devlet adamının sürekli göz önünde bulundurduğu bir amaçtır. Halkın seçtiği Okul Yönetim Kurullarının, "ucuz sistem" diye adlandırılan sisteme taraftar olduğunu bilmez değilim, ama ben harcamanın en doğru tasarruf şekli olduğu durumlardan biriyle karşı karşıya olduğumuz kanısındayım.

Ama Okul Yönetim Kurullarının politikalarına ilişkin sorunların beni konudan uzaklaştırmasına izin vermemeliyim. Dokunma yoluyla Tanımanın düşünüldüğü kadar zahmetli ve kesin sonuç vermekten uzak bir işlem olmadığını göstermek için yeterince söz söylemiş olduğuma inanıyorum; ayrıca bunun işitme yoluyla Tanımaya göre çok daha güvenilir bir yöntem olduğu da apaçık ortada. Yine de, yukarıda işaret edildiği gibi, bu yöntemin tehlikesiz olmadığı itirazı orta yerde durmaktadır. Bu

nedenle Orta ve Alt sınıflardan birçok kimseyle istisnasız bütün Çokgenler ve Daireler üçüncü bir yöntemi yeğlemektedirler; bu yöntem bundan sonraki bölümde anlatılacaktır.

6 Görerek tanıma üzerine

Okur kendimle çelişkiye düşmek üzere olduğumu düşünecektir. Önceki bölümlerde Düzülke'de bütün şekillerin düz bir çizgi görünümünde olduğunu söylemiş ve sonuç olarak, görme organımızla farklı sınıflardan bireyleri birbirinden ayırt etmenin olanaklı olmadığını eklemiş veya ima etmiştim. Oysa şimdi Uzayülkeli eleştirmenlerime birbirimizi görerek nasıl tanıyabildiğimizi açıklayacağım.

Bununla birlikte Okur zahmet edip de, Dokunma yoluyla Tanımanın genel geçer yöntem olduğunun anlatıldığı yere bakacak olursa, bu niteliğin "alt sınıflar arasında" geçerli olduğunun belirtildiğini görecektir. Görerek Tanıma yöntemine sadece üst sınıflarımızda ve ılıman iklimlerimizde başvurulur.

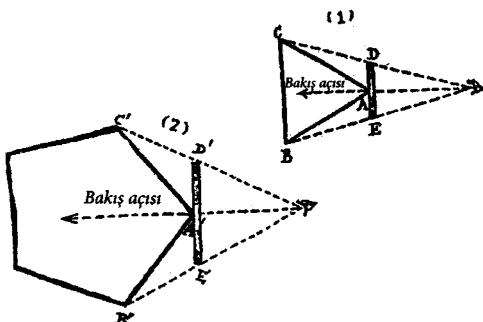
Aslında bu güç, aşırı sıcak bölgeler dışında hemen hemen her yere yılın büyük bir bölümünde egemen olan Sis sayesinde bütün bölgelerde, bütün sınıfların hizmetindedir. Sizin Uzayülke'nizde manzarayı bulanıklaştıran, ruhu karartan, sağlığı bozan su katılmadık bir uğursuzluk olan sis, bizde neredeyse havanın kendisi kadar değerli bir nimet ve sanatların

Hemşiresi/bilimlerin Babası olarak kabul edilir. Bu yararlı doğa olayına daha fazla övgü düzmektense, izninizle, ne demek istediğimi açıklayayım.

Sis olmasaydı, bütün çizgiler eşit derecede ve birbirinden ayırt edilemeyecek kadar net görünürdü. Havanın kupkuru ve açık olduğu şanssız memleketlerde durum işte tam da böyledir. Ama yeterince yoğun bir sis olduğunda, örneğin doksan santim uzaklıktaki nesneler, seksen sekiz santim uzaklıktaki nesnelere göre hissedilir derecede silik görünürler; sonuçta, silikliğin ve netliğin karşılaştırmalı olarak, dikkatli ve sürekli deneyerek gözlemlenmesi sayesinde, gözlemlediğimiz nesnenin gerçek şeklini neredeyse tam bir kesinlikle çıkarabiliriz.

Bir örnek meramımı bir cilt dolusu kesinlikten uzak laftan daha iyi anlatacaktır.

Tutun ki, iki kişinin geldiğini görüyorum ve bunların hangi sınıftan olduğunu bilmek istiyorum. Bunlar, diyelim ki bir Tüccar ile bir Hekim, başka bir deyişle bir Eşkenar Üçgen ile bir Beşgen olsun. Bunları birbirinden nasıl ayırt edeceğim?

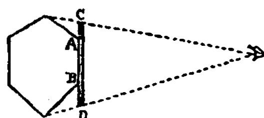
Eğer gözümü, yaklaşan yabancının (A) açısını iki eşit parçaya bölecek şekilde bakmaya ayarlarsam, görüş açımın, söz konusu kişinin bana dönük olan iki kenarına (yani CA ve AB kenarlarına) eşit olarak bölüneceğini, böylece nesnel bir şekilde değerlendireceğim bu kenarların bana eşit uzunlukta görüneceğini Uzayülke'de Geometriye yeni başlamış bir çocuk bile kolayca anlar.

Şimdi, diyelim ki yaklaşanın Tüccar olduğu 1. durumda, ne görürüm? Gördüğüm DAE düz çizgisinin orta noktası olan (A) bana en yakın nokta olduğu için çok parlakken, *hızla sise gömülen* AC ve AB kenarları *hızlı bir şekilde silikleşir*; Tüccarın uçları, yani D ve E noktalarıysa bana *elbette çok silik* görünecektir.

Öte yandan, yaklaşanın Hekim olduğu 2. durumda, yine ortadaki (A') noktası çok parlak olan D'A'E' düz çizgisini görürüm, ama bu çizgi *daha yavaş* silikleşir, çünkü kenarlar (A'C' ve A'B') *sise daha yavaş gömülür*, dolayısıyla Hekimin uçları, yani D' ve E' bana Tüccarın uçları kadar *silik* görünmez.

Okur, iyi eğitim görmüş sınıflarımızın -sürekli deneyimle desteklenen çok uzun bir eğitimden sonra- görme duyusuyla, orta ve alt sınıflardan kişileri büyük bir kesinlikle birbirlerinden nasıl ayırt edebildiğini bu iki örnekten anlamış olmalıdır. Eğer Uzayülkeli Hamilerim, bu genel kavrayışın olabilirliğini anlayabilecek ve anlattıklarımı bütünüyle inanılmaz bularak reddetmeyecek kadar kavrayabildilerse, amacıma ulaşmışım demektir. Daha fazla

ayrıntıya girseydim, kafaları karıştırırdım. Ama yine de –yukarıda verdiğim ve babamla oğlumu tanımakta da kullandığım iki basit örnekten hareketle– Görerek Tanımanın çok kolay bir şey olduğu sonucunu çıkarabilecek genç ve tecrübesiz kimseler bulunabilir diye, gerçek hayatta Görerek Tanımanın yarattığı sorunların çok daha çetrefilli, çok daha karmaşık olduğuna işaret etmek gerekli olabilir.

Örneğin bir Üçgen olan Babam bana yaklaşırken, köşesi değil de kenarı bana dönük olabilir. O zaman, ondan dönmesini isteyinceye kadar veya gözümü gereken konuma ayarlayıncaya kadar, onun bir Düz Çizgi, bir başka deyişle Kadın olup olmadığı konusunda kuşku içerisinde kalırım. Yine, altıgen Torunlarımdan biriyle beraberken, onun (AB) kenarına tam karşıdan baktığımda, yukarıdaki şekilden de görüleceği gibi, (uçlara doğru hiç silikleşmeyen) parlak bir (AB) çizgisi ile net olarak görülmeyen ve C ile D uçlarına doğru giderek silikleşen iki küçük doğru parçası (CA ve BD) görürüm.

Ama bu konuları daha fazla eşelemeye kendimi kaptırmasam iyi olacak. İyi eğitimli kişilerin hayatta karşılaştıkları sorunların –kendileri dönerek, ileri geri yürüyerek hareket halindeyken aynı anda, örneğin bir baloda veya sohbet toplantısında

farklı yönlerde hareket eden bir dizi soylu Çokgeni görme duyusu aracılığıyla birbirinden ayırt etmeye çalıştıklarında karşılaştıkları sorunların- en zeki insanları bile yoracak türden sorunlar olduğunu ve her Eyaletten *élite* tabakanın geniş bir kesimine düzenli bir şekilde Görerek Tanıma Bilim ve Sanatının öğretildiği ünlü Wentbridge Üniversitesinde hem Statik hem de Kinetik okutan İlmi Derin Geometri Profesörlerinin yararlandıkları hatırı sayılır bağışları fazlasıyla hak ettiklerini ileri sürdüğümde, Uzayülke'deki en sıradan matematikçi bile bana hemen inanacaktır.

Yalnızca en soylu ve en zengin hanedanların evlatlarından birkaçı, bu soylu ve değerli Sanatı tamamen öğrenmek için gerekli zamanı ve parayı harcayabilir. Son derece umut vaat eden ve mükemmel derecede düzenli iki Altıgenin büyükbabası ve Matematikçi olarak hiç de küçümsenmeyecek bir üne sahip olan benim için bile, dönüp durmakta olan üst sınıftan bir Çokgenler kalabalığı arasında bulunmak bazen son derece kafa karıştırıcı oluyor. Elbette birden benim ülkeme getirilecek olsanız, siz Okuruma böylesi bir anlayış, nasıl hemen hemen kavranılmaz bir şey gibi gelecekse, sıradan bir Tüccar ve Serfe de aynı şekilde anlaşılmaz gelecektir.

Böylesi bir kalabalıkta, her yanda, görünüşte düz çizgiler olan, ama bazı kısımlarının netliği ve silikliği düzensiz bir şekilde sürekli değişen Çizgilerden başka bir şey göremezsiniz. Üniversitenin Beşgen ve Altıgen sınırlarındaki üçüncü yılınızı ta-

mamlamış ve işin kuramsal kısmını çok iyi biliyor da olsanız, "dokunma" talep etmenizin yakışık almayacağı, siz onlar hakkında çok az şey bilir ya da hiçbir şey bilmezken, üstün kültürleri ve yetişme tarzları sayesinde sizin tüm hareketlerinizi bilen, sizden üstün, kibar insanlardan oluşan bir kalabalık içerisinde sağa sola çarpmadan yürümek için yılların deneyimine gerek olduğunu görürsünüz. Kısacası, Çokgen bir toplumda, adabına uygun davranabilmek için, insanın kendisinin de Çokgen olması gerekir. En azından benim zorlu deneyimlerimin bana öğrettiği şey budur.

Görerek Tanıma Sanatının –ben buna içgüdü diyorum– sürekli alıştırma yaparak ve "Dokunma" alışkanlığından kaçınarak ne kadar geliştiğini görmek çok şaşırtıcı. Bizde "Görme" ve "Dokunma" konusu, tıpkı sizde sağır ve dilsizlerin, bir kez el kol hareketleri yapmalarına ve parmak alfabesi kullanmalarına izin verilince, daha güç olmakla birlikte çok daha işe yarayan dudak konuşmasını ve dudak okumayı artık öğrenememeleri gibidir. Küçük yaşlarda "Dokunma"yı denemiş kişiler, "Görme"yi asla tam olarak öğrenemezler.

Bu nedenle Üst Sınıflarımızda "Dokunma" özendirilmez veya kesinlikle yasaklanır. Daha beşikten itibaren bu sınıfların çocukları (Dokunma Sanatının öğretildiği) devlet ilkokullarına değil, öğrencilerin titizlikle seçilerek alındığı yüksek İlahiyat Okullarına gönderilir; bizim anlı şanlı Üniversitemizde ise "dokunmak" birinci dereceden bir disiplin suçu

olarak görülür, bu suç ilk kez işlendiğinde Geçici Uzaklaştırma, ikinci kez işlendiğinde ise Kesin İhraç cezası verilir.

Ama alt sınıflarda Görerek Tanıma sanatı erişilmez bir lüks olarak görülür. Sıradan bir Tüccar, oğlunun ömrünün üçte birini soyut çalışmalarla geçirmesi için gerekli harcamayı kaldıramaz. Dolayısıyla yoksul çocuklarına, daha küçücük yaşlarda, "dokunma" izni verilir; böylelikle bu çocuklar, başlangıçta, Çokgenler sınıfının yarı eğitimli çocuklarının uyuşuk, gelişmemiş ve kayıtsız davranışlarının tam tersi bir erken gelişmişlik ve canlılık kazanırlar; ama bu ikinciler sonunda Üniversiteyi bitirip kuramsal bilgilerini pratiğe dökmeye hazır hale geldiklerinde, yeniden doğmuşçasına bir değişim geçirirler; ayrıca sanatın, bilimin ve toplumsal hayatın her alanında Üçgen Rakiplerini hızla geçip onları çok gerilerde bırakırlar.

Çokgenler sınıfından yalnızca bir iki öğrenci Üniversitedeki Final ya da Bitirme Sınavını veremez. Bu başarısız azınlığın hali gerçekten içler acısıdır. Bunlar üst sınıflara kabul edilmedikleri gibi alt sınıflarca da hor görülürler. Ne Lisans ve Yüksek Lisans diplomasına sahip Çokgenlerin olgun ve sistematik eğitimden geçmiş güçlerine ne de genç Tüccarların erken gelişmişliğine ve becerikliliğine sahiptirler. Serbest meslekler ve kamu hizmetleri onlara kapalıdır; ayrıca çoğu Eyalette evlenmelerine bir yasaklama getirilmemesine rağmen uygun evlilikler yapmakta çok zorlanırlar; yaşananların da

gösterdiği gibi böylesine şanssız ve doğuştan kötü nitelikli ana babaların çocukları da, kesin olarak Düzensiz değillerse eğer, çoğunlukla şanssız olmaktadırlar.

Geçmiş çağlardaki büyük Ayaklanmaların ve İsyanların önderleri genellikle bu, Soylu sınıftan atılanlar arasından çıkmıştır; bundan da öyle büyük zararlar doğmuştur ki, ileri gelen devlet adamlarımızdan sayıları giderek artan bir azınlık, bir yasa çıkarılarak, Üniversite Bitirme Sınavını geçemeyenlerin hepsinin ya ömür boyu hapsedilmesinin ya da acısız bir ölümle ortadan kaldırılmasının gerçek merhamet olacağı gibi bir fikre varmıştır.

Ama ben bu konuyu bir kenara bırakıp son derece önemli olmasından ötürü ayrı bir bölümde ele alınmayı hak eden Düzensizlikler konusuna gelmek istiyorum.

7 Düzensiz Şekiller Üzerine

Daha önceki sayfalar boyunca, Düzülke'deki her insanın bir Düzenli Şekil olduğunu, yani düzenli bir yapısı olduğunu varsaymıştım – bunu belki de daha en baştan, temel bir önerme olarak apaçık ortaya koymalıydım. Bununla şunu demek istiyorum: Bir Kadın yalnızca bir çizgi değil, bir düz çizgi olmalıdır; bir Zanaatkârın veya bir Askerin İki kenarı, bir Tüccarın üç kenarı, (benim de alçakgönüllü bir

üyesi olduğum) Avukatların dört kenarı ve bütün Çokgenlerin bütün kenarları eşit olmalıdır.

Kenarların uzunluğu elbette kişinin yaşına bağlı olacaktır. Bir Kadının boyu, doğuşta yaklaşık iki buçuk santim kadarken, yetişkin bir kadının boyu otuz santime kadar çıkabilir. Hangi sınıftan olursa olsun, Erkeklere gelince, yetişkin birinin kenar uzunluklarının toplamının kabaca altmış santim kadar veya bundan azıcık fazla olduğu söylenebilir. Ama şimdi söz konusu olan kenar uzunluklarımız değil. Kenarların *eşitliğinden* söz ediyorum; Düzülke'deki bütün toplumsal hayatın, Doğanın, bütün Şekillerin eşit kenarlı olmasını arzuluyor olması temeli üzerine kurulu olduğunu görmek için uzun uzadıya düşünmeye gerek yoktur.

Kenarlarımız eşitsiz olsaydı, açılarımız da eşitsiz olurdu. Birinin biçimini belirlemek için bir tek köşesine dokunmak veya gözle değerlendirmek yerine, teker teker bütün köşelerine dokunmak gerekirdi. Oysa hayat böyle çetin yoklamalarla geçirilemeyecek kadar kısadır. Görerek Tanıma biliminin ve sanatının tamamı ortadan kalkar; bugüne dek bir sanat olan Dokunma uzun boylu yaşayamazdı; tüm toplumsal ilişkiler tehlikeli, belki de olanaksız olur; her çeşit güven, öngörü sona erer, en sıradan toplumsal düzenlemeleri yaparken hiç kimse güven içinde olmazdı; tek kelimeyle uygarlık çöker, tam bir barbarlık yaşanırdı.

Okurlarımın bu apaçık sonuçlara kadar beni izleyemeyecekleri denli hızlı mı gidiyorum? Birazcık

düşünmenin ya da gündelik hayattan bir tek örneğin bizim bütün toplum düzenimizin Düzenlilik veya Açıların Eşitliği üzerine kurulu olduğuna herkesi ikna etmeye yeteceğine hiç kuşkum yok. Varsayalım sokakta, açılarına ve birden silikleşen kenarlarına bakarak Tüccar olduklarını hemen anladığınız birkaç kişiye rastlıyorsunuz ve onları evinize yemeğe davet ediyorsunuz. Bunu bugün tam bir güvenle yapabilirsiniz, çünkü dört beş santim eksik ya da fazla, yetişkin bir Üçgenin kaplayacağı alanı herkes bilir. Ama Tüccarınızın o düzenli ve saygın tepe noktasının ardı sıra, köşegeni otuz ila otuzüç santim gelen bir paralelkenar sürüklemekte olduğunu hayal ediniz –kapıdan içeri sığamayan böyle bir canavarla haliniz nice olurdu?

Ama Uzayülke'de yaşama ayrıcalığına ulaşmış herkes için çok açık olan bu ayrıntılara girmekle Okurlarımın zekâsına hakaret ediyorum. Böylesine elverişsiz koşullarda bir tek açının ölçülmesinin artık yeterli olmayacağı açıktır, yoksa kişinin bütün ömrü, tanışlarının çevrelerine dokunmakla veya çevrelerini incelemekle geçerdi. Bir kalabalıkta çarpışmaktan kaçınmanın güçlükleri, iyi eğitimli bir Karenin zekâsına bile zaten yeterince külfet yüklemektedir, ama grupta bulunan bir tek şeklin Düzenliliğini hiç kimse hesaplayamazsa tam bir düzensizlik ve karışıklık doğar, en ufak bir panik, ciddi yaralanmalara veya –hele bir de Kadınlar veya Askerler varsa– belki de çok sayıda cana mal olurdu.

Bu yüzden, şekillerin Düzenliliği üzerine onay mührünü şahsi çıkarla Doğa birlikte basarken, Yasa da onlara destek vermekten geri kalmaz. Sizde ahlaksızlık ve suç ne ise, bizde de "Şekillerin Düzensizliği" odur (hatta daha fazlasıdır) ve ona göre muamele görür. Geometrik düzensizlik ile ahlaksızlık arasında zorunlu bir ilişki olmadığı gibi, yanıltıcı fikirleri yayanlar da yok değildir hani. "Düzensiz biri," diyor bunlar, "daha doğduğu andan başlayarak ana babası tarafından reddedilir, kardeşlerinin alay konusu olur, hizmetçilerin ihmaline uğrar, toplum tarafından küçük görülür ve kuşkuyla karşılanır; sorumluluk ve güven gerektiren görevlerin, yararlı bütün etkinliklerin dışında tutulur. Reşit olup yoklamaya girinceye kadar her hareketi polisçe sıkı sıkıya gözetlenir; yoklama sonucunda ya sapması fazla bulunarak yok edilir ya da yedinci dereceden bir memur olarak bir Devlet Dairesinin dört duvarı içine hapsedilir; evlenmesi yasaklanır; ücreti sefalet sınırında olan sıkıcı bir işe yerleştirilir; büroda yatıp kalkmaya, tatilini bile sıkı bir gözetim altında geçirmeye zorlanır. En iyi, en saf insan tabiatının bile bu koşullar altında bozulup yoldan çıkmasına ne diye şaşmalı!"

Düzensizliğe hoşgörü gösterilmesinin devletin güvenliği ile bağdaşmayacağı yolunda bir siyasal düstur benimsemekle atalarımızın hata ettiğini ileri süren ve gayet makul görünen bu muhakeme, devlet adamlarımızın en akıllılarını ikna etmediği gibi, beni de ikna etmiyor. Düzensiz birinin hayatı

elbette zordur, ama Çoğunluğun çıkarı bunun böyle olmasını gerektirir. Ön tarafı üçgen, arka tarafı çokgen olan birinin var olmasına ve soyunu daha da düzensiz yapıdaki nesiller boyunca sürdürmesine izin verilseydi, hayat nasıl bir hal alırdı? Düzülke'deki evler, kapılar, kiliseler böylesi canavarlara göre değiştirilecek miydi? Tiyatroya girmeden ya da konferans salonunda yerini almadan önce yer göstericilerin tek tek herkesin çevresini ölçmesi mi gerekecekti? Düzensiz biri askere alınmayacak mıydı? Alınacaksa, arkadaşlarının saflarını dağıtması nasıl önlenecekti? Hem böylesi yaratıklarda dolandırıcılığa karşı nasıl karşı konulmaz bir eğilim bulunur, düşünsenize! Çokgen ön tarafıyla bir dükkâna girip, hiçbir şeyden kuşkulanmayan dükkân sahibine istediği siparişi vermesi ne kadar kolay olurdu! Bırakın, yanlış olarak İnsan severlik denen şeyin savunucuları Düzensizler Ceza Yasasının kaldırılmasını istesin; ben kendi payıma, Doğanın kendisinden istediği gibi olmayan, yani ikiyüzlü olmayan, insan düşmanı olmayan, elinden gelen her kötülüğü işlemeye eğilimli olmayan bir tek Düzensiz bile tanımış değilim.

Açıları normalden yarım derece sapan çocukların daha doğar doğmaz ortadan kaldırıldığı bazı eyaletlerdeki aşırıya kaçan önlemleri (şimdilik) önermek niyetinde değilim. En ileri, en yetenekli, gerçek birer deha olan bazı insanlarımız yaşamlarının ilk yıllarında neredeyse kırk beş dakikalık ve hatta daha büyük sapmalarla boğuşmak zorunda

kalmışlardır. Bu değerli insanların yok edilmesi devlet için yeri doldurulmaz kayıplara sebep olurdu. Öte yandan iyileştirme sanatı en büyük başarılarından bazılarını Düzensizliği tamamen veya kısmen tedavi eden sıkıştırma, uzatma, burguyla delik açma, birbirine bağlama gibi cerrahi ve estetik operasyonlarla kazanmıştır. Dolayısıyla Via Media'yı[†] savunan biri olarak, hiçbir sabit veya mutlak sınır çizgisi önerecek değilim; ama çerçevenin yeni yeni oluşmaya başladığı dönemde ve düzelmesinin olanaksız olduğuna dair Sağlık Kurulu raporu olan Düzensiz çocukların acısız olarak ve merhametle yok edilmesinden yanayım.

8 Eski zamanların boyama uygulaması üzerine

Okurlarım beni bu noktaya kadar dikkatle izledilerse, Düzülke'deki hayatın biraz tatsız tuzsuz oluşuna şaşırmayacaklardır. Elbette savaşların, suikastların, ayaklanmaların, hizipleşmelerin ve Tarihi ilginçleştirdiği düşünülen bütün diğer olguların bulunmadığını söylemek istemiyorum; hayatın problemleriyle Matematiğinkilerden oluşan tuhaf karışımın, sürekli tahminlere yol açarak ve bunların sağlamasının yapılmasına hemen fırsat tanıyarak var oluşumuza siz Uzayülkelilerin kolayca anlayamayacağınız bir çeşni verdiğini yadsıyacak değilim. Hayatın bizde tatsız

† Latince: Orta yol –çn.

tuzsuz olduğunu söylerken, estetik ve sanatsal bakış açısından söylemekteyim; estetik ve sanatsal açıdan gerçekten de çok tatsız tuzsuz.

İnsanın görüş alanına giren her şey, manzara, tarihsel anıtlar, portreler, çiçekler, natürmortlar netlik ve siliklik dereceleri dışında hiçbir çeşitlilik taşımayan düz bir çizgiden başka bir şey değilken, başka nasıl olabilirdi ki?

Gelgelelim her zaman böyle değildi. Rivayet doğruysa, çok eski çağlarda altı ila yedi yüzyıl süreyle Renk, atalarımızın yaşamına geçici bir ihtişam kattı. Basit renklerin bileşenlerini ve ilkel bir boyama yöntemini tesadüfen keşfeden birinin –adı değişik kaynaklarda değişik biçimlerde geçen bir Beşgen– önce evini, sonra kölelerini, sonra babasını, oğullarını ve torunlarını, son olarak da kendini renkli boyalarla bir güzel bezediği anlatılır. Sonucun sağladığı kolaylık ve güzellik herkesin övgüsünü kazandı. Renkçi –en güvenilir yetkeler onu bu adla çağırmak hususunda hemfikirler– alaca bulaca çerçevesini her nereye döndürdüyse, anında herkesin dikkatini çekip saygısını kazandı. Artık kimsenin ona "dokunması" gerekmiyordu; kimse onun önünü, arkasıyla karıştırmadı; komşuları onun hareketlerini hiç zorlanmadan hemencecik hesaplayabildiler; kimse ona çarpmadı ve yol açmada zorlanmadı; cahil Üçgenler kalabalığı içerisinde yürürken biz renksiz Kareler ve Beşgenlerin zaman zaman bağırarak kendimizi belli etmek zorunda kalışımız gibi yorucu bir zorunluluktan kurtuldu.

Bu moda yangın gibi her yanı sardı. Daha bir hafta geçmeden yöredeki bütün Kareler ve Üçgenler Renkçileri kopya ettiler; yalnızca birkaç tutucu Beşgen buna direnebildi. Onikigenler bile bir iki ay içerisinde kendilerini bu yeniliğe kaptırdı. Soyluluğun en yüksek tabakaları dışında herkesin moda rüzgârına kapılması için bir yılın dolmasına dahi gerek kalmadı. Bu âdetin, Renkçilerin bulunduğu bölgeden çevre bölgelere yayıldığını söylemeye gerek bile yok; iki kuşak sonra Kadınlar ve Rahipler dışında, Düzülke'deki hiç kimse renksiz değildi.

Bu noktada, sanki Doğanın kendisi bu yeniliğin önüne set çekerek onun bu iki sınıfa yayılmasını engellemiş gibi görünüyor. Çok kenarlılık Yenilikçilerin neredeyse başlıca bahanesiydi. "Doğanın yönelimi Kenarların ayırt edilmesidir, bu da, renklerin ayırt edilmesi anlamına gelir" –o günlerde ağızdan ağza dolaşarak bütün kent sakinlerini yeni kültürün taraftarları arasına katan safsata işte buydu. Ama bu özdeyişin Rahiplerimize ve Kadınlarımıza uygulanamayacağı besbelliydi. Kadınların yalnızca bir kenarı vardı, dolayısıyla –genelleyip bilgiçlik taslayarak konuşacak olursak– hiç kenarları yoktu. Rahipler –sonsuz sayıda ve son derece küçük kenarları olan üst sınıftan Çokgen değil de gerçekten Daire olduklarını iddia edenler– kendilerine tek çizgiden ibaret bir çevre, yani Daire Çevresi bahşedilmiş olmasıyla övünme alışkanlığındaydılar (tam da Kadınların itiraf etmekten üzüntü duydukları şey). Böylece, "Kenarları Seçmek Renkleri Seçmek anla-

mına gelir" özdeyişinin bu iki Sınıf üzerinde herhangi bir etkisi olmadı ve bütün diğer sınıflar sürüp sürüştürmenin büyüleyiciliğine kapılırken, yalnızca Rahipler ve Kadınlar boyanın kirleticiliğinden uzak kaldılar.

Ahlaksız, uçarı, anarşik, bilimdışı –ne derseniz deyin– bu eski Renk İsyanı, yine de estetik bakış açısından Düzülke Sanatının görkemli çocukluğuydu –ne yazık ki, ergenliğin olgunluğuna ya da gençliğin baharına asla ulaşamamış bir çocukluk. Yaşamak o zamanlar bir zevkti; çünkü yaşamak, görmek anlamına geliyordu. Anlatılanlara göre küçük bir davette bile kalabalığı seyretmekten büyük bir keyif alınıyordu; bir kilise veya tiyatrodaki insanların renklerindeki zenginlik bizim en ünlü öğretmenlerimizi ve oyuncularımızı bile şaşırtıyordu, ama en büyüleyici olanı askerlerin o anlatılmaz, muhteşem geçit törenleriydi.

Yirmi bin İkizkenar Üçgenden oluşan bir muharebe hattının ansızın tersyüz ederek, kapkara tabanları yerine sivri açıları ve mor ile portakal rengi kenarlarıyla ortaya çıkmaları; kırmızı, beyaz ve mavi renkli Eşkenar Üçgen milisler; parlak kırmızı silahları etrafında hızla dönen açık mor, deniz mavisi, parlak sarı ve koyu kahverengi topçu Kareler; cerrahlar, geometriciler ve emir subaylarının yetki alanları içinde koşuşturan beş ve altı renkli Beşgenlerin ve Altıgenlerin şimşek gibi çakan, gösterişli renkleri –bütün bunlar, emri altındaki güçlerin sanatsal güzelliğinden etkilenip elindeki mareşallik

asasını ve kraliyet tacını fırlatarak, bundan böyle bunların yerini sanatçının kaleminin aldığını haykıran ünlü generalin o çok bilinen inanılmaz öyküsünü anlamaya yetebilir. O günlerin duygusal gelişiminin ne kadar büyük ve ne kadar görkemli olduğunu, kısmen dönemin dili ve söz dağarı gösterir. Renk isyanı döneminde en sıradan yurttaşların iyice yaygınlaşmış ifade biçimlerine bu söz ve düşünceler hafif bir renk katmış gibidir; en iyi şiirlerimizi, ayrıca günümüzün daha bilimsel ifadelerinde uyum adına ne kalmışsa hepsini bu döneme borçluyuz.

9 Evrensel Renk Yasası Üzerine

Ama bu arada entelektüel sanatlar hızla çöküşe doğru gidiyordu.

Artık ihtiyaç duyulmadığından, Görerek Tanıma Sanatı uygulanmıyordu; Geometri, Statik, Kinetik ve benzeri bilim dalları bir süre sonra gereksiz görülür olmuş, üniversitemizde bile gözden düşerek bir yana itilmişti. Daha aşağı derecedeki Dokunma Sanatı da ilkokullarda aynı akıbete uğradı. Örneklerin artık kullanılmadığı, üstelik onlara ihtiyaç da duyulmadığını ileri süren ve Eğitim hizmetinde kullanılmak üzere Suçlu sınıflardan alınan o mutat haracı ödemeyi reddeden İkizkenar Üçgenler, vahşi tabiatlarını ehlileştirmek ve sayıca fazlalıklarını budayıp atmak gibi ikili bir işlevi olan eski yükümle-

rinden kurtulmalarıyla birlikte günden güne sayıları arttı ve daha bir küstahlaştılar.

Askerler ve Zanaatkârlar, kendileriyle çok yüksek Çokgenler arasında önemli bir fark olmadığını, artık onlarla aynı düzeye yükselmiş olduklarını, bütün güçlüklerle baş edebileceklerini ve yaşamın Statik veya Kinetikle ilgili bütün problemlerini basit Renk Tanıma işlemi ile çözebileceklerini her geçen yıl daha bir hararetle –ve artan bir gerçeklikle–ileri sürer oldular. Görerek Tanımanın uğradığı doğal ihmalle yetinmeyerek, "tekelci ve aristokratik Sanatların" tümden yasaklanmasını ve sonuç olarak Görerek Tanıma, Matematik ve Dokunma konularındaki çalışmalara sağlanan bütün bağışların durdurulmasını açıktan açığa söyler oldular. Çok geçmeden, ikinci bir Doğa olan Rengin aristokratça ayrımları gereksiz kıldığını, Yasanın da aynı yolu izlemesi gerektiğini, dolayısıyla tüm bireylerin ve tüm sınıfların mutlak eşit olduğunun kabul edilmesi ve eşit haklara sahip kılınması gerektiğini ileri sürmeye başladılar.

Toplumun üst katmanlarının ikircikli ve kararsız olduğunu gören Devrimin önderleri isteklerini gitgide arttırır oldular, sonunda da, Rahipler ve Kadınlar dahil, bütün sınıflardan Renk Devrimine saygı göstererek boyanmaya rıza göstermelerini istediler. Rahiplerin ve Kadınların kenarlarının olmadığı itirazına, her insanın ön yarısının (yani ağız ve gözün bulunduğu yarının) arka yarısından ayırt edilebilir olmasının Doğanın ve şahsi çıkarların emri olduğu

biçiminde bir karşılık verdiler. Düzülke'deki bütün eyaletlerin temsil edildiği Meclisin olağanüstü oturumuna, her Kadının ağız ve gözünün bulunduğu tarafını kırmızıya, diğer tarafını yeşile boyamasını öngören bir Yasa tasarısı getirdiler. Rahipler de aynı şekilde boyanacaktı; yani orta noktasında ağız ve göz bulunan yarım daire kırmızı, geriye kalan yarım daireyse yeşil olacaktı.

Böyle bir devlet düzeninin nasıl bir kokuşmuşluğa yol açacağını hesaplayacak kadar gelişmiş bir beyne sahip olmayan herhangi bir İkizkenar Üçgenden değil de, çocukluğunda ortadan kaldırılması gerekirken ülkesine yıkım, ardından gelen binlerce kişinin başına felaket getirmesi için aptalca bir hoşgörüyle hayatı bağışlanmış olan Düzensiz bir Daireden gelen bu öneride az hinlik yoktu doğrusu.

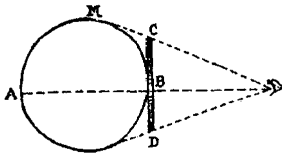
Diğer taraftan, önerinin her sınıftan Kadını Renk Devriminin yanına çekmesi hesaplanıyordu. Kadınlara, Rahiplere verilen renklerin aynısını vererek Devrimciler, Kadınların, belli konumlarda bir Rahip gibi görünmelerini ve buna yakışır bir saygı görmelerini sağlayacaklardı. Bunun Kadın Cinsini yığınlar halinde Devrim saflarına çekmesi umuluyordu.

Kimi Okurlarım bu yeni Yasayla, Kadınların ve Rahiplerin aynı görüntüye sahip olabileceğine pek ihtimal vermiyor olabilirler, öyleyse bir iki söz, meseleyi açıklığa kavuşturacaktır.

Yeni Yasaya göre ön yarısı (yani göz ve ağzının bulunduğu taraf) kırmızı, arka yarısı yeşile boyana-

rak usulünce süslenmiş bir Kadın düşünün. Ona bir yanından bakın. *Yarısı kırmızı, yarısı yeşil* bir düz çizgi göreceğiniz açıktır.

Şimdi gözünüzün önüne ağzı M noktasında bulunan ve ön yarım dairesi (AMB) kırmızıya, arka yarım dairesi yeşile boyanmış, kırmızı yarısının yeşil yarısından AB çapıyla ayrıldığı bir Rahip getirin. Gözleriniz AB çapıyla aynı hizada olmak üzere bu Büyük Adama bakacak olursanız, göreceğiniz şey, *yarısı (CB) kırmızı, ikinci yarısı (BD) yeşil* düz bir çizgi (CBD) olacaktır. CD çizgisi, yetişkin bir kadının boyundan belki birazcık kısa olacak ve uçlara doğru daha hızlı silikleşecektir; ama renklerin aynı olması, o an için sizde sınıfların aynı olduğu izlenimi bırakarak ayrıntıları atlamanıza yol açacaktır; Renk İsyanı sırasında Görerek Tanımadaki bozulmanın toplumu tehdit ettiğini unutmayın; buna bir de Kadınların Daireleri taklit etmek için uçlarını silikleştirmeyi ne kadar çabuk öğreneceklerini ekleyin; o zaman sevgili Okurum, Renk Yasasının genç bir Kadın ile bir Rahibi karıştırma tehlikesiyle bizi nasıl karşı karşıya bıraktığını kolayca anlayacaksınız.

Böyle bir ihtimalin Cinsi Latife nasıl da çekici geldiğini kolayca kestirebilirsiniz. Ellerini ovuştura-

rak böyle bir karıştırmanın meydana gelmesini beklediler. Evde, kendileri için değil de kocaları ve biraderleri için anlatılan politik ve dinsel sırları dinleyebilir, hatta Rahip adına emirler verebilirlerdi; sokakta, salt kırmızı ve yeşil renklerin çarpıcı bileşimi sıradan insanların sonu gelmez hatalar yapmasına yol açar, gelip geçenlerin gösterdiği saygıda Rahiplerin yitirdiği her şeyi Kadınlar kazanırdı. Kadınların hoppa ve yakışıksız davranışlarının Daire sınıfının üzerine yıkılması yüzünden bu sınıfın uğradığı haysiyet kaybı ve sonuçta Anayasanın delik deşik olması gibi konular üzerinde Dişi Sınıfın durup da düşünmesi beklenemezdi. Dairelerin evlerinde bile kadınlar, Evrensel Renk Yasasından yanaydılar.

Yasayla öngörülen ikinci hedef zamanla Dairelerin morallerini bozmaktı. Genel düşünsel çürümeye karşın, Daireler hâlâ eski, el değmemiş zihin berraklığını ve düşünme gücünü koruyorlardı. Yalnızca, çocukluklarından itibaren Rengin kesinlikle bulunmadığı Daire ortamlarına alışkın Soylular, Görerek Tanıma Kutsal Sanatını ve o hayranlık uyandırıcı zekâ eğitiminden kaynaklanan üstünlüklerini koruyabildiler. Böylece Daireler, Evrensel Renk Yasa Tasarısının teklif edildiği tarihe kadar modadan uzak durarak diğer sınıfların önderi olma özelliklerini sürdürmekle kalmayıp bu konumlarını daha da güçlendirdiler.

Bu şeytanca Yasanın gerçek yaratıcısı olarak yukarıda anlattığım kurnaz Düzensiz, şimdi artık Soyluları Renk kirliliğine boyun eğmeye zorlayarak

Hiyerarşik statüsünü bir darbede yerle bir etmeye, aynı zamanda Görerek Tanıma Sanatı eğitiminin onlara kazandırdığı üstünlüğe son vermeye, böylelikle de onları saf ve renksiz evlerinden ederek zekâca zayıflatmaya karar vermişti. Renk ayıbına bir kez boyun eğince, her ana baba Daire ile her çocuk Daire birbirinin moralini bozacaktı. Çocuk Daire, Babasıyla Annesini ayırt etmede bile güçlüklerle –çoğu kez Annenin sahtekârlıklarıyla daha da karmaşıklaşarak çocuğun mantıksal vargılara olan inancını sarsacak türden güçlüklerle– karşılaşacaktı. Böylece Rahip Sınıfının zekâsı azar azar körelecek ve bütün Aristokrat Yasama Organının yok edilmesine ve Ayrıcalıklı Sınıfların ortadan kalkışına yol açılmış olacaktı.

10 Renk başkaldırısı nasıl bastırıldı?

Evrensel Renk Yasa Tasarısının neden olduğu genel çalkantı üç yıl sürdü; bu dönemin son anına kadar da Anarşinin zaferi kaçınılmaz gibi görünüyordu.

Çokgenlerin er olarak yer aldığı koca bir orduyu Üstün İkizkenar Üçgen güçleri, son neferine kadar yok etti – bu arada Kareler ve Beşgenler tarafsız kaldılar. En kötüsü de, en yetenekli Dairelerden bazılarının aile içinde patlak veren öfkenin kurbanı olmasıydı. Siyasi düşmanlıkla çılgına dönmüş eşler, birçok evde ardı arkası gelmeyen dırdırlarıyla efen-

dilerini usandırıp onları Renk Yasasına karşı durmaktan vazgeçirdiler; yalvarmanın bir sonuç vermediğini gören kimi kadınlar ise masum yavrularının ve kocalarının üzerine saldırıp onları katlettiler, ama bu kıyımda kendileri de telef olup gittiler. Üç yıl süren bu çalkantılı dönemde aile içi çatışmalar sonucu en az yirmi üç Dairenin öldürüldüğü kayıtlara geçmiştir.

Tehlike kuşkusuz çok büyüktü. Rahiplerin boyun eğmekten veya yok olmaktan başka seçenekleri yok gibi görünüyordu; halkın sempatisini çeken güçlerinin saçma bir biçimde oransız olması nedeniyle devlet adamlarının asla göz ardı etmemeleri, genellikle beklemeleri ve bazen belki de yaratmaları gereken o tuhaf olaylardan birinin meydana gelmesiyle, olayların gidişatı büsbütün değişti.

Dört dereceyi zar zor geçen beyniyle alt türden bir İkizkenar Üçgen –yağmaladığı bir dükkânda rastgele boyalarla oynarken– kendini Onikigenlere ayrılan renklere boyar veya boyatır (rivayet muhtelif). Bu İkizkenar Üçgen Pazar Yerine gidip sesini değiştirerek, son günlerde boş yere gönlünü kazanmaya çalıştığı bir genç kıza, soylu bir Onikigenin yetim kızına yanaşır, bir yığın yalan dolanla –bir yandan, anlatması uzun sürecek bir dizi rastlantının yardımı, öte yandan bu tazenin akrabalarının inanılmaz ahmaklıkları ve en sıradan önlemleri bile ihmal etmeleri yüzünden– sonunda kızla gerdeğe girmeyi başarır. Zavallı genç kız aldatıldığını anlayınca canına kıyar.

Bu felaketin haberi bir eyaletten diğerine yayıldığında Kadınlar çok büyük bir endişeye kapıldılar. Zavallı kurbana duydukları acıma duygusu, benzer şeylerin kendilerinin, kız kardeşlerinin ve kızlarının da başına gelebileceği ihtimali, Renk Yasa Tasarısını tamamen yeni bir açıdan görmelerini sağladı. Kadınların çoğu açıkça karşı tarafa geçtiklerini itiraf ettiler; geri kalanlarınsa benzer bir itirafta bulunması için yalnızca çok küçük bir uyarıcıya gereksinmesi vardı. Bu uygun fırsatı kaçırmayan Daireler hemen Eyaletler Meclisini olağanüstü toplantıya çağırdılar ve bu Meclise Mahkûmların her zamanki muhafızlarının yanı sıra çok sayıda karşı devrimci Kadının da katılmasını sağladılar.

Misli görülmemiş bir kalabalığın arasında o günlerin Başdairesi –adı, Pantocyclus– yerinden doğrulduğunda yüz yirmi bin İkizkenar Üçgenin ıslıkları ve yuhalarıyla karşılaştı. Ama Dairelerin bundan böyle bir Teslim politikası izleyeceğini, çoğunluğun isteklerine boyun eğeceğini ve Renk Yasasını kabul edeceğini söyleyerek sessizliği sağladı. Şamata, anında alkışa dönüşünce, Kargaşanın önderi olan Renkçiyi, Hiyerarşiyi teslim alması için izleyicileri adına salonun ortasına davet etti. Bunun ardından, hiç bir özetlemenin hakkını veremeyeceği, tam bir belagat başyapıtı olan ve neredeyse bütün gün süren bir konuşma yaptı.

Kendilerini sonunda Reforma veya Yeniliğe adadıklarına göre, kusurları ve üstünlükleriyle birlikte konunun bütün yönlerine son bir defa göz atma-

nın yerinde olacağını, tam bir tarafsızlık havasıyla bildirdi. Tüccarlar, Serbest Meslek Sahibi Sınıflar ve Beyefendiler için Yasa Tasarısının taşıdığı tehlikeleri bir bir ortaya koydu, İkizkenar Üçgenlerden yükselen homurtuları, çoğunluk tarafından kabul edilecek olursa bütün kusurlarına karşın Yasa Tasarısını kabul etmeye hazır olduğunu anımsatarak susturdu. Ama İkizkenar Üçgenlerden başka herkesin bu sözlerden etkilendiği, artık ya tarafsız ya da Yasa Tasarısına karşı olduğu besbelliydi.

Başdaire bundan sonra işçilere dönerek, onların çıkarlarının da göz ardı edilmemesi gerektiğini, Yasa Tasarısını kabul etme niyetinde iseler Yasanın bütün sonuçlarını göze almak zorunda olduklarını söyledi. Onlardan pek çoğunun Düzenli Üçgenler sınıfına kabul edilmek üzere olduğunu; diğerlerinin ise, kendileri için değil ama çocukları için bir üstünlük umabileceklerini ekledi. Bu onurlu tutku şu anda feda edilmeliydi. Rengin her yerde benimsenmesiyle bütün farklar silinecek, Düzenlilikle Düzensizlik karıştırılacaktı; gelişme yerini gerilemeye bırakacaktı; işçi, birkaç kuşak sonra bir Asker, hatta Mahkûm Sınıfından biri olacaktı; siyasi güç, en kalabalık sınıfların eline, yani işçilerden zaten daha kalabalık olan ve Doğanın Denge Sağlayan Yasasının çiğnenmesi durumunda sayıları diğer sınıfların topunu birden geçecek olan Cani Sınıfların eline geçecekti.

Zanaatkârların saflarından söylenenleri onaylayan hafif bir uğultu yükseldi ve telaşa kapılan Renkçiler ileri çıkıp onlara hitap etmek istediler. Ama

kendilerini muhafızlarla çevrilmiş buldular ve Başdaire birkaç ateşli sözle kadınlara son bir çağrı yaparken sessiz kalmaya zorlandılar. Başdaire kadınlara, Renk Yasa Tasarısı geçecek olursa, artık hiçbir evliliğin tehlikeden uzak, hiçbir kadının onurunun güvencede olmayacağını; sahtekârlığın, aldatmanın, ikiyüzlülüğün bütün evlere yayılacağını, aile mutluluğunun Anayasanın yazgısını paylaşacağını ve hızla bir mahvoluşa doğru gideceğini söyledi. "Bundan kısa bir süre sonra da," diye haykırdı, "Ölüm Gelecek."

Önceden kararlaştırılmış eylem işareti olan bu sözler üzerine, İkizkenar Üçgen Mahkûmlar üstüne atılıp sefil Renkçiyi delik deşik ettiler; Düzenli Sınıflar saflarını Dairelerin komutası altında görünmeden ve hiç hata yapmadan geri geri giderek ne olup bittiğinden habersiz askerlere saldıran Kadınların geçmesi için araladılar. Üstlerine öykünen Zanaatkârlar da saflarını aynı şekilde araladılar. Bu arada Mahkûmlar bütün çıkışların önünde etten bir duvar örmüşlerdi.

Mücadele, daha doğrusu kıyım çok kısa sürdü. Dairelerin ustaca yönetimi altında hemen hemen her kadının hücumu ölümcül oluyor, çoğu kadın ikinci bir hücum için kendisine bir zarar gelmeden iğnelerini geri çekebiliyordu. Ama ikinci defa saldırmaya gerek kalmadı; İkizkenar Üçgen sürüleri işin geri kalanını kendileri hallettiler. Şaşırmış, başsız kalmış, görünmez düşmanların ön cepheden hücumuna uğramış, geride çıkış yollarının

Mahkûmlar tarafından tutulmuş olduğunu gören İkizkenar Üçgenlerin akılları -kendi tarzlarında- başlarından gitmiş ve "ihanet" diye haykırmaya başlamışlardı. Bu haykırış alınyazılarını belirledi. Şimdi her İkizkenar Üçgen karşısındakini bir düşman olarak görüyor ve öyle hissediyordu. Yarım saat içerisinde o kalabalık İkizkenar Üçgen sürüsünden hiçbiri sağ kalmamıştı; birbirlerinin sivri köşeleriyle telef olan Suçlu Sınıfın yüz kırk bin üyesinden artakalan parçalar Düzenin zaferine tanıklık ediyordu.

Daireler zaferlerini en ileri noktalara kadar götürmekte gecikmediler. Çalışan sınıf tümüyle imha edilmedi, ama katliamdan payına düşeni aldı. Eşkenar Üçgen Milisler derhal göreve çağrıldılar ve Düzenliliğinden makul gerekçelerle kuşku duyulan her Üçgen, Sosyal Hizmetler Kurulunun ölçüm yapmasına gerek görülmeden, Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi. Asker ve Zanaatkâr Sınıfların evleri bir yılı aşkın bir süre aralıksız ziyaretlerle denetlendi ve bu süre boyunca her kent, köy ve ağıl, suçluların Okullara ve Üniversiteye haraç ödemeyi ihmal etmeleri ve Düzülke Anayasasındaki diğer doğal Yasaların ihlal edilmesi yüzünden artmış olan alt zümre fazlalığından sistemli bir şekilde arındırıldı. Böylece sınıflar arası denge yeniden kuruldu.

Bundan böyle Renk kullanımının kaldırıldığını ve renklere sahip olmanın yasaklandığını söylemeye gerek yok. Daireler ve bilimle uğraşanlar dışında

birinin Renk konusunda tek kelime etmesi ağır bir şekilde cezalandırılıyordu. Yalnızca Üniversitemizde ve –şahsen devam etme ayrıcalığına sahip olamadığım– çok yüksek ve çok özel bazı sınıflarda matematiğin bazı çok derin problemlerinin anlaşılması amacıyla Rengin idareli kullanımına izin verildiği anlaşılmaktadır. Ama bu husustaki bilgilerim sadece kulaktan dolma şeyler.

Düzülke'nin başka hiçbir yerinde artık Renk mevcut değil. Renk imal etme sanatı yalnızca bir kişi tarafından, zamanın Başdairesi tarafından bilinmekte ve ölüm döşeğinde halefine devredilmektedir. Renk sadece bir imalathanede imal edilmekte ve sırra ihanet edilmesin diye her yıl orada çalışan işçiler öldürülerek yerlerine yenileri alınmaktadır. Aristokrasimiz, o çok uzaklarda kalmış Evrensel Renk Yasasının hüküm sürdüğü çalkantılı günlere bugün bile büyük bir dehşete düşmeden dönüp bakamamaktadır.

11 Rahiplerimiz üzerine

Düzülke'de işlerin nasıl yürüdüğüne ilişkin bu kısa ve daldan dala atlayan notlardan bu kitabın ana konusuna –benim Uzayın sırlarına nasıl vakıf olduğuma– geçmenin zamanı geldi de geçiyor. Asıl anlatmak istediğim konu *bu*; daha önce anlattıklarımın hepsi sadece bir önsöz.

Bu nedenle, açıklaması okurlarımı ilgilendirebilecek –tabii kendi hüsnü kuruntum değilse– birçok konuyu atlamam gerekiyor. Örneğin ayaklarımız olmadığı halde nasıl ilerlediğimiz, nasıl durduğumuz; ellerimiz olmadığı, sizin gibi temel atamadığımız ve dünyanın yan basıncından yararlanamadığımız halde ağaca, taşa veya tuğlaya nasıl şekil verdiğimiz; çeşitli bölgelerimizde yağmurun hangi dönemlerde yağmaya başladığı, böylelikle nemli havanın güneye çöreklenmesini kuzey bölgelerinin nasıl olup da engellemediği; tepelerimizin, madenlerimizin, ağaçlarımızın ve sebzelerimizin, mevsimlerimizin ve hasadımızın niteliği; Alfabemiz ve çizgisel tabletler üzerine yazılan yazma yöntemimiz; bütün bunları ve fiziksel varlığımızla ilgili yüzlerce daha başka ayrıntıyı atlamak zorundayım. Şimdi bundan söz ediyorsam, bunun tek nedeni bunların atlanmasının yazarın unutkanlığından değil Okurun zamanına verdiği değerden kaynaklandığını belirtmek istememdir.

Asıl anlatmak istediğim konuya geçmeden önce, Düzülke Anayasasının temel direkleri ve payandaları olan, davranışlarımızı denetleyen, yazgımıza biçim veren, evrensel saygının ve tapınmanın muhatabı olan kimseler üzerine son birkaç noktaya işaret etmemi, Okurlarım herhalde bekliyordur. Dairelerimizi veya Rahiplerimizi kastettiğimi söylemeye bilmem gerek var mı?

Rahip teriminin sizdeki anlamından başka bir anlama gelmediği sanılmasın. Bizde Rahipler bütün

İşlerin, Sanatların ve Bilimlerin; Ticaretin, Alışverişin, Önderlik Sanatının, Mimarinin, Mühendisliğin, Eğitimin, Devlet Adamlığının, Yasamanın, Ahlakın, Teolojinin Yöneticisidirler; kendileri hiçbir şey yapmazlar, ama başkaları tarafından yapılan, yapmaya değer her şeyin Nedenidirler.

Her ne kadar herkesin Daire dediği biri Daire sayılsa da, iyi eğitimli Sınıflardan insanlar hiçbir Dairenin aslında bir Daire olmadığını, her birinin gerçekte çok sayıda küçük kenarları olan bir Çokgen olduğunu bilirler. Çokgen, kenar sayısı arttıkça Daireye yaklaşır ve bu sayı çok büyük, örneğin üç veya dört yüz olduğunda en hassas dokunuşların bile Çokgen açılarını hissetmesi son derece zorlaşır. Ya da daha doğrusu, *zorlaşırdı* demeliyim. Çünkü yukarda işaret ettiğim gibi, jet sosyetede Dokunarak Tanıma bilinmemekte ve bir Daireye *Dokunmak* en ağır hakaret olarak görülmektedir. Jet sosyetedeki bu Dokunmaktan kaçınma alışkanlığı, bir Daireye, Çevresinin gerçek niteliğiyle ilgili ta çocukluğundan itibaren saklama alışkanlığında olduğu esrar perdesini koruma olanağı sağlar. Ortalama Çevre uzunluğu doksan santim olduğuna göre, üç yüz kenarlı bir Çokgende kenar uzunluğu otuz santimin yüzde birinden ya da üç santimin onda birinden daha uzun olmayacak; altı veya yedi yüz kenarlı bir Çokgenin kenar uzunluğu ise Uzayülke'deki bir toplu iğne başının çapından azıcık büyük olacaktır. Başdairenin, nezaket gereği, her zaman on bin kenarlı olduğu varsayılır.

Daire soyunun toplumsal tabakalaşma içerisindeki yükselişi, alt Düzenli Sınıflarda olduğu gibi, gelişimi her kuşakta bir kenar artışı ile sınırlayan Doğa Yasası tarafından sınırlanmamıştır. Eğer öyle olsaydı, bir Dairenin kenar sayısı sadece bir soyağacı ve aritmetik sorunu olurdu. Gene bir Eşkenar Üçgenin dört yüz doksan yedinci kuşaktan torunu ister istemez beş yüz kenarlı bir daire olurdu. Ama durum böyle değildir. Doğa Yasasının Dairelerin üremesiyle ilgili birbirine zıt iki amir hükmü bulunmaktadır. Birincisi, soy, gelişim basamaklarını tırmandıkça gelişimin ivmesi artar; ikincisi, söz konusu soy aynı oranda daha az üretken olur. Sonuç olarak, dört ila beş yüz kenarlı bir Çokgenin evinde nadiren bir oğul bulunur; birden fazla oğulsa asla görülmez. Öte yandan, beş yüz kenarlı bir Çokgenin oğlunun beş yüz elli, hatta altı yüz kenarlı olduğu bilinmektedir.

Sanat da Evrimin ileri basamaklarındaki gelişimine müdahale eder. Hekimlerimiz, yüksek sınıftan bir çocuk Çokgenin küçük ve yumuşak kenarlarının kırılarak bütün çerçevesinin yeniden kurulabileceğini keşfettiler. Böylece iki veya üç yüz kenarlı bir Çokgen bazen –işlemin tehlikeli olması nedeniyle kesinlikle her zaman değil– iki ila üç yüz kuşak atlayarak bir hamlede atalarının kenar sayısını ve asaletini ikiye katlar oldu.

Gelecek vaat eden pek çok çocuk bu yola kurban edildi. Ancak on çocuktan biri hayatta kalabildi. Yine de Daire sınıfının kıyıcığındaki Çokgenler

arasında bu tutku o kadar büyüktür ki, ilk doğan çocuğunu daha bir ayını doldurmadan Daireler için Yeni Terapi Jimnazyumuna yatırmayan bir Asilzadeye pek ender rastlanır.

Bir yıl başarı ya da başarısızlığı belirler. Bu sürenin sonunda, çocuk büyük bir olasılıkla Yeni Terapi Mezarlığını dolduran mezar taşlarının sayısını artırır; çok nadiren de mutlu sona ulaşılır ve küçük çocuk, sevinçten havalara uçan ana babasına artık bir Çokgen olarak değil de bir Daire –hiç değilse nezaketen böyle kabul edilir– olarak geri döner. Böylesine mutlu bir tek sonuç, birçok Çokgen ana babanın sonuçları aynı olmayan, benzer fedakârlıklar yapmasına neden olur.

12 Rahiplerimizin öğretisi üzerine

Dairelerin öğretilerine gelince, kısaca bir tek özdeyişle özetlenebilir: "Şekline dikkat et!" Siyasi, dini, ahlaki bütün öğretilerinin amacı bireysel ve kolektif Şekilleri –özellikle de diğer bütün şekillerin üstü olan Dairelerin şeklini– geliştirmektir.

İnsanların, davranış ve tutumları Şeklin değil de istem, çaba, eğitim, teşvik veya övgü gibi etkenlerin belirlediği yolundaki yanlış inançlara kapılmalarına ve enerjilerini boşa harcamalarına yol açan eski sapkınlıkları büyük ölçüde yok etme başarısını Daireler gösterdi. İnsanı insan yapanın Şe-

kil olduğuna İnsanlığı ilk ikna eden –Renk isyanını bastıran kişi olarak yukarda sözü edilen ünlü Daire– Pantocyclus oldu. Şöyle ki, örneğin iki kenarı birbirine eşit olmayan bir İkizkenar Üçgen olarak doğmuşsanız, kenarlarınızı birbirine eşit hale getirmediğiniz sürece –düzeltme işlemi için İkizkenar Üçgen Hastanesine gitmeniz gerekir– mutlak surette yanlış yaparsınız; aynı şekilde doğuştan Düzensiz bir Üçgen veya Kare, hatta Çokgen iseniz Düzenli Hastanelerden birine kaldırılmanız gerekir; yoksa son nefesinizi ya Devlet Hapishanesinde ya da Devlet Cellâdının sivri ucunda verirsiniz.

Pantocyclus, en ufak bir yanlış davranıştan en alçakça suçlara kadar bütün hata ve kusurları (doğuştan değilse), belki kalabalıkta sıkışmaktan, belki idman yapmayı ihmal etmekten veya fazla idman yapmaktan ya da aniden değişen sıcaklıkla gövdenin fazla duyarlı kısımlarından birinin kısalması veya uzaması yüzünden gövde şeklinin Düzenlilikten sapmış olmasına verir. Bu ünlü filozof, bu yüzden, iyi davranışın da kötü davranışın da, iyi düşünüldüğünde, övgü veya yergi konusu edilmemesi gerektiği sonucuna vardı. Örneğin müşterisinin çıkarlarını canla başla savunan bir Karenin, gerçekte dik açılarının tamlığına hayranlık duymak yerine, dürüstlüğünü övmenin ya da bir İkizkenar Üçgenin düzeltilmesi mümkün olmayan kenar eşitsizliğine yanmak yerine yalancılığını, hırsızlığını kınamanın gereği var mıdır?

Kuramsal açıdan bu öğreti tartışılmaz olsa da pratikte bazı sakıncaları vardır. Bir İkizkenar Üçgenin davasına bakarken, kerata, kenarlarının eşitsizliği nedeniyle çalmadan duramadığını ileri sürerse, siz de bir Yargıç olarak tam da aynı nedenle, yani komşularının başına bela olmadan duramayışı yüzünden onu idama mahkûm etmekten kendinizi alamadığınızı söyleyerek meseleye bir son verirsiniz. Ama yok edilme ve idam cezalarının söz konusu edilemeyeceği ev içi sorunlarda, bu Şekil kuramı bazen çok tuhaf durumlar yaratıyor. İtiraf edeyim ki, zaman zaman Altıgen torunlarımdan birisi itaatsizliğine kılıf uydururken aniden değişen sıcaklığın Çevresi için fazla geldiğini, bundan dolayı suçlanması gerekenin kendisi değil, ancak bol bol şekerleme yemekle güçlendirilebilecek Şekli olduğunu ileri sürdüğünde, onun vardığı sonuçları mantıken kabul mü etmeliyim, yoksa pratik bakımdan ret mi etmeliyim, bilemiyorum.

Ben kendi payıma şöyle iyi bir azarlamanın veya kınamanın Torunumun Şekli üzerinde saptanamayan bazı güçlendirici etkileri olacağı fikrini, her ne kadar böyle düşünmemi gerektirecek bir şey olmadığını itiraf etsem de, yerinde buluyorum. Şu da var ki, bu müşkülden kurtulmak için yol arayan yalnızca ben değilim. Yargıç koltuğunda oturan birçok yüksek Dairenin Düzenli ve Düzensiz Şekilleri övdüklerinden ve suçladıklarından haberim var; evlerinde çocuklarını haşlarlarken "doğru"dan ve "yanlış"tan, sanki bu kavramların gerçek birer varlıkları olduğu-

na ve insan Suretinin bunlar arasında ayrım yapabileceğini inanıyorlarmış gibi, hiddetle ve tutkuyla konuştuklarını deneyimlerimle biliyorum.

Şekli bütün zihinlerde en önemli fikir haline getirme siyasalarını sürekli izleyen Daireler, Uzayülke'de ana baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen o Emri tersine çevirmektedirler. Sizde, çocukların ana babasına saygı göstermesi öğretilirken, bizde insanlara -herkesin saygı gösterdiği Dairelerin yanı sıra- varsa Torununa, yoksa Oğluna saygı göstermesi öğretilir. "Saygı" derken hiçbir surette "müsamaha" değil, sınıflarının en yüce çıkarlarını gözeten bir saygı kastedilmektedir. Daireler, babaların görevinin kendi çıkarlarını evlatlarının çıkarlarına tabi kılmakla hem bütün Ülkenin hem de kendi soylarının refahının artacağını öğretirler.

Dairelerin sistemindeki zayıf nokta -eğer mütevazı bir Kare, Dairelerle ilgili bir konuda zayıf noktalardan söz etmeye cüret edebilirse- bence, Kadınlarla olan ilişkilerinde aranmalıdır.

Düzensiz doğumların en aza indirilmesi Toplum için son derece önemli olduğundan, ataları arasında herhangi bir Düzensizlik bulunan bir Kadın, evlatlarının düzenli derecelerle toplumsal basamakları tırmanmasını arzulayan biri için uygun bir eş olamaz.

Bir Erkeğin Düzensizliği sadece bir ölçü meselesi iken bütün Kadınlar düz ve tabir caizse görünürde Düzenli olduğundan, onların görünmez diye adlandırabileceğim Düzensizliklerini, yani muhtemel

çocukları konusundaki potansiyel Düzensizliklerini araştırmanın bir başka yolu bulunmalıdır. Bu, dikkatli bir şekilde tutulmuş, Devlet tarafından muhafaza edilen ve denetlenen soyağaçlarının yardımıyla gerçekleştirilebilir; ayrıca onaylı bir soyağacı bulunmayan bir kadının evlenmesine de izin verilmez.

Şimdi –atalarıyla övünen, bundan sonra belki de bir Başdaire çıkaracak olan soyu konusunda dikkatli– bir Dairenin, şerefine hiç leke sürülmemiş bir eş seçme konusunda herhangi birinden daha özenli olacağı düşünülebilir. Gelgelelim durum böyle değildir. Düzenli bir eş seçmeye gösterilen özen, kişi toplumsal basamakta yükseldiği oranda azalıyor gibidir. Bir Eşkenar Üçgen Oğul sahibi olmak isteyen gözü yukarılarda bir İkizkenar Üçgenin, ataları arasında bir tek Düzensizlik olduğu sanılan bir kadını eş olarak almasını dünyada hiçbir şey sağlayamaz; ailesinin düzenli olarak yükselmekte olduğundan emin bir Kare veya Beşgen beş yüzüncü kuşaktan ötesini soruşturmaz; bir Altıgen veya Onikigen eşinin soyağacını daha da az umursar, ama bir Dairenin, büyük-büyük babası Düzensiz olan bir kadınla biraz daha alımlı veya –bizde, sizde olduğundan daha fazla "Kadında mükemmel bir şey" olduğu düşünülen– alçak sesli olduğu için bile bile evlendiği bilinmektedir.

Böyle düşüncesiz evlilikler, beklenildiği gibi, kesin bir Düzensizlikle veya kenar sayısında azalmayla sonuçlanmasa bile, verimsiz oldu, ama bu kötülüklerden hiçbirisinin şimdiye kadar caydırıcı

olamadığı görüldü. Çok gelişmiş bir Çokgende birkaç kenarın kaybı kolaylıkla fark edilmez ve bazen, yukarıda anlattığım gibi bu kayıplar Yeni Terapi Jimnazyumunda başarılı bir ameliyatla telafi edilir. Ayrıca Daireler ileri derecede gelişmişliğin Yasası olarak kısırlığa rıza gösterir gibidirler. Ama bu kötülüğün önü alınmazsa, kısa sürede Daire sınıfının zayıflaması daha da hızlanacak ve soyun artık bir Başdaire çıkaramayacağı ve Düzülke'deki Düzenin çökeceği günler kapıyı çalmakta gecikmeyecektir.

Kadınlarla ilişkilerimiz konusunda kolayca çaresini söyleyemediğim bir uyarı daha geliyor aklıma. Üç yüz yıl kadar önce Başdaire, Akılları kıt, Duyguları bol olduğu için Kadınlara bundan böyle akıl sahibi muamelesi yapılmaması ve zihinsel eğitim verilmemesini emretti. Sonuç olarak Kadınlara ne okuma ne de kocalarının veya çocuklarının açılarını saymalarına yetecek kadar matematik öğretildi ve böylece Kadınların zihinsel yetenekleri kuşaktan kuşağa azaldı. Bu, Kadınları eğitmeme ve susturma sistemi bugün de yürürlükte.

Bu politikaya yön veren düşünce iyi niyetten yoksun olmasa da, uygulamasının sonuçta Erkek Cinsine zarar verecek bir noktaya ulaşmasından korkarım.

Çünkü bu politikanın sonucu olarak biz Erkekler, bir tür iki dilli, daha doğrusu iki zihinli varlıklar haline geldik. Kadınlarla, gerçekte var olmayan ve yalnızca Kadınca coşkuları denetlemek amacıyla uydurulmuş "aşk," "görev," "doğru," "yanlış,"

"acıma," "umut" ve bunlara benzer daha başka akıldışı ve duygusal kavramlarla konuşuruz; ama kendi aramızda ve kitaplarımızda bambaşka kelimeler ve deyimler kullanırız. "Aşk" o zaman "çıkar beklentisi" olur; "görev," "ihtiyaç" veya "liyakat" olur ve diğer sözcükler de buna benzer bir değişim geçirir. Dahası, Kadınlarla, onların Cinsiyetlerine çok büyük bir saygı duyduğumuzu ima eden bir dille konuşuruz ve Başdaireye kendilerine duyduğumuz kadar sofuca saygı duymadığımıza tamamen inanırlar; ama arkalarından –gençler dışında hepimiz– onları "kafasız organizmalar" olarak görür ve çekiştiririz.

Kadınların odalarındaki ilahiyatımız da başka yerlerdeki ilahiyatlarımızdan tamamen farklıdır.

Korkularımı naçizane ifade etmeme izin verilirse, dilde ve düşüncede verilen bu ikili eğitim, çocuklar üç yaşına geldiklerinde sevgi dolu ana kucağından alınıp –Annelerinin ve Bakıcılarının yanında tekrarlayacakları dışında– eski dili unutturmak, bilimin sözcük ve kavramlarını öğrenmek üzere eğitilirken, çocukların omuzlarına ağır bir yük bindirmektedir. Hem zaten üç yüz yıl önceki atalarımızın güçlü kavrama yetileriyle kıyaslanınca bugünkü kuşakların matematiksel doğruları kavramalarında bir zayıflık hissediyorum. Bir Kadının gizlice okumayı öğrenerek, bir tek popüler kitabın incelenmesinden çıkardığı sonuçları Hemcinslerine aktarmasının doğuracağı olası tehlikelerin, patavatsız veya itaatsiz genç bir erkeğin mantıksal dilin gizlerini annesine

açıklama olasılığının sözünü bile etmiyorum. Yalnızca Erkek zekâsının giderek zayıflaması olgusundan hareketle, Yetkililerden Kadınların eğitimiyle ilgili tüzük ve yönetmelikleri yeniden ele almalarını naçizane istirham ediyorum.

II. Bölüm

BAŞKA DÜNYALAR

"Ey cesur insanları olan
cesur yeni dünyalar!"

13 Rüyamda Çizgiülke'yi nasıl gördüm?

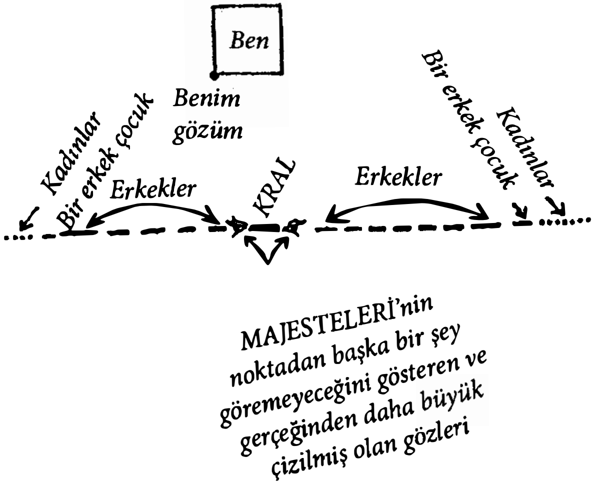
Bizim miladımızla 1999 yılının sondan bir önceki ve Büyük Tatilin ilk günüydü. Gecenin geç saatlerine kadar çok sevdiğim Geometriyle oyalandıktan sonra kafamda çözemediğim bir problemle dinlenmeye çekilmiştim. Gece bir rüya gördüm.

Önümde çok sayıda küçük Düz Çizgi (doğal olarak Kadın olduklarını düşündüm) ve aralarına serpiştirilmiş parlak noktalar halinde daha küçük Varlıklar bulunduğunu gördüm –hepsi de tek ve aynı Düz Çizgi üzerinde, kestirebildiğini kadarıyla da aynı hızla, ileri geri hareket ediyordu.

Bu çizgiler, hareket ettiklerinde bir yığın karmakarışık cıvıltı duyuluyor, durduklarında ise her tarafı bir sessizlik kaplıyordu. Kadın olduğunu sandığım en uzunlarına yanaşıp seslendiysem de, bir yanıt alamadım, ikinci ve üçüncü denemelerim de bir sonuç vermedi. Hoş görülecek bir yanı olmayan

bu kaba davranış sabrımı tüketti, ağzımı onun hareketini engelleyecek bir konuma getirerek sorumu yüksek sesle yineledim: "Kadın, bu kalabalık, bu tuhaf ve karmakarışık cıvıltı, aynı Düz Çizgi üzerinde bu ileri geri hareketler de ne demek oluyor?"

Benim Çizgiülke'yi görüşüm

"Ben Kadın değilim" diye yanıt verdi küçük Çizgi ve devam etti, "Ben, dünyanın hükümdarıyım. Ama sen, sen Çizgiülke krallığıma davetsiz nasıl girdin?" Bu ters yanıt üzerine, Yüce Majestelerini herhangi bir şekilde ürktümüş veya rahatsız etmişsem affını diledim ve bir yabancı olduğumu söyleyerek Kraldan ülkesi hakkında bana biraz bilgi vermesini rica ettim. Ama beni gerçekten ilgilendiren konularda bilgi edinmekte çok büyük güçlüklerle

karşılaştım; çünkü hükümdar kendisinin bildiği her şeyi benim de bildiğimi ve şaka olsun diye bilmezden geldiğimi düşünmekten kendini alamıyordu. Ama ısrarla soru sormaya devam ederek şu hakikatleri ortaya çıkardım:

Anlaşıldığı kadarıyla bu zavallı cahil Monark –kendisine böyle diyordu– Krallığım dediği ve üzerinde ömrünü geçirdiği bu Düz Çizginin bütün dünyayı ve elbette bütün uzayı oluşturduğuna inanmıştı. Bu Düz Çizgi dışında hiçbir yere kımıldayamadığı ve hiçbir şey göremediği için başka herhangi bir şey hakkında hiçbir fikri yoktu. Ona ilk defa seslendiğimde beni duymuş olmakla birlikte, ses ona öylesine alışkın olmadığı bir tarzda gelmişti ki, dediğine göre, "kimseyi görmediğinden" ve "sanki bağırsaklarımdan geliyormuş gibi gözüken bir ses duyduğundan" yanıt vermemişti. Ağzımı onun dünyasına yerleştirdiğim ana kadar, ne beni görmüş ne de –benim yanı dediğim, kendisinin *içi* veya *midesi* dediği– yerlerine çarpan karmakarışık seslerden başka bir şey işitmişti; ne de şimdi bile nereden geldiğim hususunda en ufak bir fikri vardı. Dünyasının veya Çizgisinin dışında onun için her şey boşluktu, yo, boşluk bile değil, çünkü boşluk Uzay demektir; daha doğrusu hiçbir şey mevcut değildi.

Uyruklarının hepsi de –küçük Çizgiler erkek, Noktalar kadındı– aynı şekilde, hareket ve görüş alanı bakımından Dünyaları olan Düz Çizgi ile sınırlıydılar. Ufuklarının tamamının noktayla sınırlı olduğunu veya kimsenin noktadan başka bir şey

göremediğini ilave etmenin gereği yok. Erkek, kadın, çocuk, eşya –her şey Çizgiülkelinin gözünde bir Nokta idi. Cinsiyet veya yaş ancak seslerden ayırt edilebiliyordu. Bundan başka, her birey dar bir yolun, yani Evreninin tamamını işgal ettiğinden ve başkalarının yanından geçmesi için sağa veya sola çekilemediğinden, hiçbir Çizgiülkeli asla bir başkasını geçemezdi. Bir kez biriyle komşu olunca, onunla sonsuza dek komşu kalırdınız. Onlardaki komşuluk bizdeki evliliğe benziyordu. Komşular, ölüm onları ayırıncaya kadar komşu kalırlardı.

Bütün görüntünün bir noktayla, bütün hareketin düz bir çizgiyle sınırlı olduğu böylesi bir hayat bana tarifsiz derecede kasvetli gözüktü; öte yandan Kralı hayat dolu ve şen şakrak görmekten şaşkınlığa düştüm. Aile hayatına hiç de elverişli olmayan bu şartlarda eşlerin birlikteliğinin olanaklı olup olmadığını merak ediyor olmakla birlikte, bu kadar nazik bir konuda Majestelerine soru sormaya bir süre çekindim, ama sonunda birdenbire ailesinin sağlığının nasıl olduğunu soruverdim. Majesteleri: "Karılarım da, çocuklarım da sıhhat ve afiyetteler," diye cevap verdi.

Bu cevap üzerine duraladım, çünkü Hükümdarın hemen yanı başında (Çizgiülke'ye girmemden önce, rüyamda gördüğüm gibi) erkeklerden başka kimse yoktu. "Bağışlayın ama," demeye cesaret ettim, "arada görüşünüzü engelleyen ve yanlarından geçemeyeceğiniz en az yarım düzine insan varken Majestelerinin, sayın eşlerinin yanına nasıl gidebil-

diğini veya onları nasıl görebildiğini aklım almıyor. Çizgiülke'de evlilik ve çocuk yapma için yakınlaşma gerekli değil mi yoksa?"

Hükümdar'ın cevabı, "Nasıl olur da bu denli saçma bir soru sorarsın?" oldu. "Senin dediğin gibi olsaydı çok sürmez Evrende kimse kalmazdı. Hayır, hayır; kalplerin birliği için komşuluk gerekmez; çocuk yapma da, yakınlaşma gibi bir rastlantıya bırakılamayacak kadar ciddi bir konudur. Bunu bilmiyor olamazsın. Ama madem ki, cahili oynamaktan hoşlanıyorsun, karşımda Çizgiülke'nin en küçük bebeği varmış gibi aydınlatacağım seni. Önce şunu bil ki, evlilikler ses yetisi ve işitme duyusuyla gerçekleştirilir.

"Her Erkeğin –iki gözün yanı sıra– her iki ucunda iki ağzı veya biri bas diğeri tenor iki sesi olduğunu elbette biliyorsun. Konuşmamız sırasında senin tenor sesini duyabilmiş olsaydım bunun sözünü bile etmezdim." Bir sesim olduğunu ve Majestelerinin iki sesi olduğunu fark etmemiş olduğumu söyledim. Kral: "Bu, senin Erkek değil de bas sesli ve son derece eğitimsiz bir kulağı olan dişi bir Hilkat Garibesi olduğun yolundaki izlenimlerimle uyuşuyor. Ama devam edelim" dedi.

"Her Erkeğin iki eş alması Doğanın emri olduğundan..." "Neden iki?" diye sordum. "Sözde cehaletinde çok ileri gidiyorsun," diye bağırdı Kral. "Dört sesin, yani Erkeğin Bas ve Tenor, Kadınların Soprano ve Kontralto seslerinin birliği olmadan nasıl uyumlu bir birlik sağlanabilir? "Tutun ki," dedim, "bir erkek tek veya üç eş almak istiyor." "Olanaksız," dedi Kral,

"iki kere ikinin beş etmesi veya insan gözünün Düz bir Çizgi görmesi kadar akıl almaz bir şey bu." Sözünü kesecektim ama o devam etti:

"Her haftanın ortasında bir defa, bir Doğa Yasası, bizi her zamankinden daha şiddetle, yüz bire kadar sayacağınız bir süreyle, öne arkaya ritmik bir şekilde hareket etmeye zorlar. Koroyla yapılan bu dansın ortasında, elli birinci saniyede Evrenin sakinleri birdenbire durur ve her birey en zengin, en gelişmiş, en tatlı nağmesiyle şakır. Bütün evliliklerimiz işte tam bu anda yapılır. Basın Sopranoya, Tenorun Kontraltoya uyumu öylesine mükemmeldir ki, Sevilenler, çoğu kez yirmi bin fersah ötede bile olsalar yazgılı oldukları Âşıklarının cevabi nağmelerini hemen tanırlar; Aşk da mesafe gibi önemsiz engelleri aşarak bu üçünü birleştirir. Tam olarak bu anda murada erilir, böylece evlilik, Çizgiülke'de yerlerini alacak olan Erkek ve Dişi üç evladın dünyaya gelmesiyle sonuçlanır."

"Her zaman üç çocuk mu?" dedim, "o halde kadınlardan birinin her zaman ikiz doğurması gerekir, öyle mi?"

"Evet, Bas sesli Ucube!" diye yanıtladı Kral. "Eğer her erkek çocuğa karşılık iki kız çocuğu doğmasaydı, cinsiyetler arasındaki denge başka nasıl sağlanırdı? Doğanın temel kuralını da mı bilmiyorsun?" Öfkeden nutku tutuldu, konuşmaya devam etmesi için bir süre onu iknaya çalıştım.

"Bizdeki her bekârın, evrensel Evlilik Korosunda yaptığı ilk kur sonunda eşini bulduğunu umarım düşünmüyorsundur. Tam tersine, bu işlemi çoğumuz

defalarca tekrarlarız. Tanrının kendisi için yarattığı eşi anında tanıyan ve karşılıklı olarak mutlu, mükemmel ve uyumlu bir kucaklaşmaya açılan kalplerin sayısı çok azdır. Kur yapma dönemi çoğumuz için hayli uzundur. Kur yapan erkeğin sesi belki de müstakbel eşlerinden ikisinin sesiyle birden değil de yalnızca birinin sesiyle uyuşabilir; ya da ilk seferinde hiçbiriyle uyuşmayabilir; ya da Soprano ile Kontralto birbiriyle yeterince uyumlu olmayabilir. Böyle durumlarda Doğa üç Âşığın haftalık Korolarda daha uyumlu hale gelmesini sağlar. Her ses denemesi, her yeni uyumsuzluk keşfi, sesi daha kusurlu olan erkeğin veya kadının, sesini farkında olmadan mükemmelleştirmeye yöneltir. Birçok denemeden ve birçok ses yakınlaşmasından sonra nihayet istenen sonuca ulaşılır. Sonunda, alışıldık Evlilik Korosu Çizgiülke'den çıkarken birbirinden uzak üç Âşık ansızın kendilerini tam ve mükemmel bir uyum içerisinde buluverir ve uyanmaya kalmadan dünya evine giren Üçlü, çifte sesli kucaklaşmayla kendilerinden geçer; Doğa bir evliliğin ve üç yeni doğumun hazzını yaşar."

14 Düzülke'yi anlatmak için nasıl boşuna uğraştım

Kendini anlattıklarına kaptırıp iyice havalanan Hükümdarı sağduyuya davet etmenin zamanı geldiğine hükmederek, hakikati bir ucundan açmaya, yani Düzülke'de neyin nasıl olduğunu anlatmaya

karar verdim. Başladım konuşmaya: "Majesteleri, uyruklarının şekillerini ve konumlarını birbirinden nasıl ayırt ediyorlar? Çünkü Krallığınıza girerken görme duyum sayesinde fark ettim ki, halkınızdan bazıları Çizgi, bazıları Nokta, bazı çizgiler de diğerlerinden daha uzun..." "Olanaksız bir şeyden söz ediyorsun," diye sözümü kesti Kral, "hayal görmüş olmalısın; çünkü bir Çizgi ile bir Nokta arasındaki farkı görme duyusu yoluyla anlamak, herkesin bildiği gibi, eşyanın tabiatına aykırıdır; ancak işitme duyusuyla anlaşılabilen bir iştir bu ve yine bu yöntemle benim şeklim tam olarak bilinebilir. Bana bir bak –Ben bir Çizgiyim, Çizgiülke'nin en uzun Çizgisi; uzayda kapladığım yer on beş santimden fazla..." "Uzay mı? Uzunluk demek istiyor olmalısınız," diyecek oldum. "Aptal," dedi, "Uzay uzunluktur. Bir daha sözümü kesersen bu konuşma burada biter."

Özür diledim, ama o sözlerine beni küçümsediğini belli eden bir tonla devam etti: "Madem laftan anlamıyorsun, o halde, şu anda biri Kuzeyde biri Güneyde olmak üzere dokuz bin yedi yüz kilometre altmış dört metre seksen dört santimetre uzaklıkta olan eşlerime şeklimi nasıl belli ettiğimi kulaklarınla duy. Dinle, onlara sesleniyorum."

Cıvıltılı sesler çıkardı, sonra kendinden hoşnut bir tavırla devam etti: "Eşlerim şu anda bir ağzımdan çıkan sesi, hemen ardından da diğer ağzımdan çıkan sesi alıyorlar ve ikinci sesin onlara, sesin 16,4 santimetrelik mesafeyi geçmesi için gereken süre

kadar geç ulaşmasından, bir ağzımın diğerinden 16,4 santimetre uzaklıkta olduğunu, dolayısıyla da boyumun 16,4 santimetre olduğu sonucunu çıkarıyorlar. Ama eşlerimin benim iki sesimi her duyuşlarında bu hesaplamayı yapmadıklarını elbette çıkarıyorsundur. Evlenmemizden önce bu hesaplamayı ilk ve son defa yaptılar. Ama bunu her istediklerinde *hesaplayabilirler*. Aynı şekilde, ben de Erkek uyruklarımdan herhangi birinin şeklini işitme duyusu yoluyla hesaplayabilirim."

"Peki," dedim, "eğer bir Erkek iki sesinden biriyle Kadın sesini taklit ederse veya Güney sesini Kuzey sesinin yankısı olarak tanınamayacak şekilde değiştirirse ne olur? Böylesi aldatışlar epeyce sorun yaratmaz mı? Şu da var: Birbiriyle komşu olan uyruklarınıza birbirlerine dokunmaları emrini vererek böyle bir hileyi denetleyemez misiniz?" Bu elbette çok aptalca bir soruydu, çünkü dokunma amaca cevap vermezdi, ama Hükümdarı kızdırmak için bunu sormuş, çok da başarılı olmuştum.

Kral dehşet içerisinde: "Ne!" diye haykırdı, "ne demek istediğini açıkla." "Dokunmak, değmek, temas etmek," diye karşılık verdim. "*Dokunmakla,*" diye yanıtladı Kral, "iki birey arasında hiç boşluk kalmayacak kadar yakınlaşmayı kastediyorsan Yabancı, şunu bil ki, benim ülkemde bu, cezası ölüm olan bir suçtur. Sebebi de açıktır. Kadının böyle bir yaklaşmayla paramparça olabilecek narin biçimi Devlet tarafından korunmalıdır; ama görme duyusu yoluyla Kadın Erkekten ayırt edilemeyece-

ğinden, Yasa, evrensel olarak ne Erkeğin ne de Kadının yaklaşanla yaklaşılan arasındaki mesafeyi yok edecek kadar birbirlerine sokulmalarına izin verir.

"Senin *Değmek* dediğin kaba ve sert yöntemle ulaşılması amaçlanan her şeye İşitme duyusu aracılığıyla daha kolay ve daha kesin olarak ulaşılırken bu yasadışı ve doğa yasalarına aykırı aşırı yakınlaşma ne gibi bir amaca hizmet ediyor olabilir ki? İleri sürdüğün aldatılma tehlikesine gelince, böyle bir şey olamaz: Çünkü Varlığın özü olan Ses, öyle istendiği gibi gelişigüzel değiştirilemez. Şimdi diyelim ki, ben katı nesnelerden geçebiliyorum, birbiri ardı sıra milyarlarca uyruğumun içerisinden geçerek *dokunma* duyusu yoluyla onların şekillerini anlayabiliyorum; böyle ağır işleyen ve hatalı bir yöntemle ne kadar zaman ve enerji boşa harcanmış olurdu! Oysa şimdi, bir anlık dinlemeyle, Çizgiülke'deki yaşayan herkesle ilgili sayım, istatistik bilgilerini; yerel bilgileri; bedensel, zihinsel, ruhsal bilgileri alıyorum. Dinle, sadece dinle!"

Bunları söyledikten sonra, bir an için sustu ve benim kulağıma, mini minnacık boyutlarda sayısız çekirgenin cılız cıvıltısından daha hoş gelmeyen bir sesi kendinden geçerek dinledi.

"Gerçekten de," dedim, "işitme duyusu epeyce işinize yarıyor ve birçok eksiğinizi kapatıyor. Ama izninizle, Çizgiülke'deki yaşamınızın son derece kasvetli olduğuna işaret etmek istiyorum. Bir Noktadan başka hiçbir şey görememek! Bir Düz Çizgiyi bile seyredememek! Sadece bu da değil, hat-

ta bir Düz Çizginin ne olduğunu bile bilmemek! Görmek, ama yine de Düzülke'de bize bahşedilmiş olan Doğrusal görüntüden yoksun olmak! Bu kadar az görmektense, görme duyusuna hiç sahip olmamak kuşkusuz daha iyi olurdu! İşitme yeteneğimin sizinki kadar sesleri birbirinden ayırt edemediğini kabul ediyorum, gelgelelim, size bu denli yoğun bir haz veren Çizgiülke konseri benim için basit bir cıvıldamadan başka bir şey değil. Ama ben görerek, örneğin bir Çizgiyi bir Noktadan ayırt edebilirim, izninizle bunu kanıtlayayım. Krallığınıza girerken yedi Erkek ve bir Kadın solunuzda; sekiz Erkek, iki Kadın sağınızda olmak üzere, soldan sağa, sonra sağdan sola dans ettiğinizi gördüm. Doğru değil mi bu?"

Kral: "Her ne kadar 'sağ' ve 'sol' ile ne demek istediğini anlamadıysam da sayılar ve cinsiyetler konusunda haklısın" dedi. "Ama bu şeyleri görmüş olduğunu kabul etmiyorum. Çünkü bir Çizgiyi, yani bir Erkeğin içini nasıl görebilirsin? Ama bunları duymuş, sonra da gördüğünü düşlemiş olmalısın. Ayrıca şu 'sağ' ve 'sol' sözcükleriyle ne kastettiğini sormak istiyorum sana. Sanırım, sizin 'Kuzeye doğru' ve 'Güneye doğru' deme biçiminiz."

"Tam öyle değil," diye yanıtladım; "sizin Kuzeye doğru ve Güneye doğru hareketlerinizden başka benim sağdan sola dediğim bir başka hareket daha vardır."

Kral. Rica etsem bu soldan sağa hareketi bana gösterebilir misin?

Ben. Yo, hayır, Çizginizden tamamen çıkmadığınız sürece bunu yapamam.

Kral. Çizgimden dışarı mı? Dünyanın dışına mı demek istiyorsun? Uzayın dışına, yani?

Ben. Evet. *Sizin* Dünyanızın dışına, *sizin* Uzayınızın dışına. Çünkü sizin Uzayınız gerçek Uzay değil; sizin uzayınız sadece bir Çizgi.

Kral. Eğer bu soldan sağa hareketi, içinde hareket ederek gösteremiyorsan, senden onu kelimelerle anlatmanı rica ediyorum.

Ben. Siz hangi tarafınızın sol yanınız, hangi tarafınızın sağ yanınız olduğunu söyleyemezseniz ne desem boş; beni anlayamayacaksınız. Ama bu kadar basit bir ayrımı bilmiyor olamazsınız.

Kral. Sizi hiç anlamıyorum.

Ben. Yazık! Bunu size nasıl anlatabilirim? Dümdüz giderken, bazen gözlerinizi şimdi yan tarafınızın bakmakta olduğu yöne çevirerek, bir başka yönde de *gidebileceğiniz* hiç aklınıza gelmiyor mu? Bir başka deyişle her zaman yalnızca uçlarınızdan biri doğrultusunda gitmek yerine, deyim yerindeyse yan tarafınız yönünde gitmek arzusunu hiç duymaz mısınız?

Kral. Asla. Hem, ne demek istiyorsun? Bir insanın içi nasıl herhangi bir yöne "bakabilir"? Bir insan nasıl içi yönünde hareket edebilir?

Ben. Madem kelimeler yetersiz kalıyor, o zaman somut olarak göstermeyi deneyeceğim ve anlatmak istediğim yönde Çizgiülke'den yavaş yavaş uzaklaşacağım.

Bunları söyleyip Çizgiülke'den uzaklaşmaya başladım. Gövdemin bir bölümü onun krallığında ve görüş alanı içinde kaldığı sürece Kral: "Seni görüyorum, seni hâlâ görüyorum, hareket etmiyorsun" diye bağırıp durdu. Ama sonunda onun çizgisinden tamamen uzaklaştığında en tiz sesiyle haykırdı: "Kadın kayboldu; kadın öldü." "Ölmedim," diye yanıtladım; "Sadece Çizgiülke'nin, yani sizin Uzay dediğiniz Düz Çizginin dışına, nesneleri olduğu gibi görebildiğim gerçek Uzaya çıktım. Şu anda da sizin Çizginizi veya yanınızı –ya da öyle söylemem sizi daha memnun edecekse, içinizi– görebiliyorum; bundan başka sizin Kuzeyinizde ve Güneyinizde olan, şimdi birer birer sayarak sıralanış şekillerini, büyüklüklerini ve her birinin diğerinden uzaklığını anlatacağım Erkek ve Kadınları da görüyorum."

Uzun uzadıya bu bilgileri verdikten sonra utkuyla bağırdım: "Sonunda ikna oldunuz mu?" Ardından da yeniden Çizgiülke'ye girerek önceki konumumu aldım.

Ama Hükümdar: "Sağduyulu bir adam olaydın –bir tek sesin olduğuna göre, Erkek değil de Kadın olduğundan hiç kuşkum yok ya, neyse– zerrece sağduyun olaydı, aklın sesine kulak verirdin. Duyularımın bana gösterdiği Çizgiden başka bir çizginin bulunduğuna, her gün bilincinde olduğum hareketin dışında bir hareket olduğuna inanmamı istiyorsun. Buna karşılık ben de senden, sözünü ettiğin şu diğer hareketi kelimelerle anlatmanı ya da hareketle göstermeni istiyorum. Hareket etmek yerine, sadece büyüyle gözden yitip, yeniden ortaya çıkıyorsun; yeni Dünyanı açık seçik tanımlamak yerine, ülkemde çocukların bile bildiği olguları, maiyetimden kırk kadarının sayısını ve büyüklüklerini anlatıyorsun. Bundan daha akıldışı ve küstahça bir şey olabilir mi? Ya budalanın biri olduğunu kabul et ya da ülkemden çek git!" dedi.

Onun bu aksiliği tepemi attırdı, özellikle de cinsiyetim konusunda cahil cahil konuşması kanıma dokundu, sözümü esirgemeyerek: "Seni ahmak Varlık!" dedim, "gerçekte en kusurlu ve en aptal yaratık iken kendini varoluşun en mükemmel biçimi sanıyorsun. Noktadan başka hiçbir şey görmediğin halde, gördüğünü söylüyorsun! Düz Çizginin varlığını çıkarsamayla buldum diye böbürleniyorsun, ama ben Düz Çizgileri *görebiliyor*, Açıların, Üçgenlerin, Karelerin, Beşgenlerin, Altıgenlerin, hatta Dairelerin var olduklarını çıkarabiliyorum. Fazla söze ne hacet? Bu kadarı, benim

aslında tamamlanmamış olan senin tamamlanmış halin olduğumu göstermeye yetmez mi? Sen bir Çizgisin, bense ülkemde Kare denilen, Çizgiler Çizgisiyim. Senden daha önemli olmakla birlikte, sizi cehaletten kurtarıp aydınlatmak umuduyla çıkıp geldiğim kendi memleketim Düzülke'deki asilzadeler arasında esamem bile okunmaz."

Bu sözleri işiten Kral, beni köşegenlerim boyunca delip geçecekmiş gibi tehdit edici bir haykırışla üzerime doğru atıldı ve aynı anda da uyruklarının binlercesinden kulakları sağır eden savaş çığlıkları yükseldi ve bu çığlıkların şiddeti, sonunda, yüz binlerce İkizkenar Üçgenden ve binlerce Beşgen topçusundan oluşan bir ordunun gürültüsünden hiç de geri kalmayacak derecede arttı. Büyülenmiş gibi, öylece kalakalmıştım; ne konuşabiliyor ne de birazdan uğrayacağım felaketi önlemek için bir harekette bulunabiliyordum; gürültü artmaya devam ederken ve Kral daha da yakınıma sokulurken, beni kahvaltıya çağıran zilin sesiyle uyanarak Düzülke'nin gerçeklerine döndüm.

15 Uzayülkeli bir yabancıyla nasıl tanıştım?

Düşlerden gerçeklere geçiyorum.

Bizim takvimimizle 1999 yılının son günüydü. Yağmurun pıtırtısı gecenin çöktüğünü bildireli çok olmuştu; oturduğum yerde geçmişin olaylarını,

önümüzdeki yılın, Yüzyılın ve Binyılın neler getireceğini düşünüyordum; yanımda karım vardı.[1]

Dört oğlum ve iki yetim torunum kendi odalarına çekilmişlerdi; eski Binyılın gidip, yenisinin gelişini görmek üzere karımla baş başa kalmıştık.[†]

Alışılmadık ölçüde parlak, mükemmel açılara sahip ve gelecek vaat eden genç bir Altıgen olan en küçük torunumla konuşurken ağzından rastgele dökülüvermiş bazı sözler üzerine derin düşüncelere dalmış, neredeyse kendimden geçmiştim. Amcaları ve ben, olduğumuz yerde bazen hızlı bazen yavaş dönerek ve konumlarımızla ilgili sorular sorarak ona Görerek Tanıma konusunda uygulamalı bir ders veriyorduk; aldığımız yanıtlar o kadar doyurucuydu ki, Aritmetik ve uygulamalı Geometri üzerine birkaç ipucu vererek onu ödüllendirmek istemiştim.

Kenar uzunluğu bir santim olan dokuz adet Kare alıp, bunları bir kenarının uzunluğu üç santim

---

1 "Oturuyordum" derken, sizin Uzayülke'de bu sözcükle konumunuzdaki bir değişikliği anlattığınız türden bir şeyi kastetmiyorum elbette. Zira bizim ayaklarımız olmadığı için (sözcüğün sizdeki anlamıyla) ancak sizin dilbalıklarınız veya pisibalıklarınız kadar "oturabilir" ya da "ayakta durabiliriz." Bununla birlikte irade gücündeki artışa karşılık gelen bir parlaklık artışıyla, seyreden kişiye kendini belli eden "yatma," "oturma" ve "ayakta durma"yla ilgili zihin durumlarını gayet rahatlıkla ayırt edebiliriz.
Ama bu ve buna benzer daha binlerce konu üzerinde durmama zaman el vermiyor.

† MÖ 1 yılı ile MS 1 yılı arasında bir 0 yılı olmadığı için aslında bir sonraki binyıla 1999'un son gününden sonra değil, 2000 yılının son gününden sonra geçilir. 21. yüzyıla geçilirken bu konu bütün dünyada geniş ölçüde tartışılmıştır –çn.

olan büyük bir Kare oluşturacak şekilde yan yana koyarak, bir kenardaki santim sayısının karesini almak suretiyle -bir Karenin içini görmek bizim için olanaksız da olsa- söz konusu Karenin kaç santim kare olduğunu bulabileceğimizi Küçük Torunuma kanıtladım ve "Böylece," dedim, "kenar uzunluğu 3 santim olan bir Kare'nin 3^2 ya da 9 santim kare olduğunu buluruz."

Küçük Altıgen, bir süre bunu düşündükten sonra şu karşılığı verdi: "Siz bana sayıları üçüncü kuvvetine yükseltmeyi de öğrettiniz. 3^3'ün Geometride bir anlamı olduğunu sanıyorum; nedir bu anlam?"

"Hiçbir şey," diye karşılık verdim, "en azından Geometride hiçbir anlamı yok; çünkü Geometri İki Boyutludur." Bundan sonra, bir Noktanın nasıl üç santim uzunluğunda hareket ederek 3 ile gösterilebilecek üç santimlik bir çizgi oluşturduğunu; üç santimlik bir Çizginin nasıl kendine paralel yönde üç santim hareket ederek 3^2 ile gösterilebilecek, her kenarı üçer santim olan bir kare oluşturduğunu ona anlatmaya başladım.

Bunun üzerine torunum yeniden ilk sorusuna dönerek, birden bağırdı: "Eğer bir Nokta, üç santim hareket ettiğinden 3 ile gösterilen üç santim uzunluğunda bir Çizgi oluşturuyorsa; üç santim uzunluğunda bir Çizgi de kendine paralel yönde hareket ederek 3^2 ile gösterilen, her yöndeki uzunluğu üçer santim olan bir Kare oluşturuyorsa; o zaman, kenar uzunluğu üç santim olan bir Kare, (nasıl olacağını bilmediğim) bir şekilde kendisine

paralel hareket ederek, her yönü üçer santim olan –ve 3^3 ile gösterilen– (ne olacağını bilmediğim) başka *bir şey* oluşturmalıdır."

Bu soru biraz kafamı karıştırdı, "Yatağa," dedim. "Ne kadar az saçmalarsan, aklında o kadar anlamlı şeyler kalır dersten."

Böylece Torunum kös kös gözden kayboldu; ben de Karımın yanına oturarak, 1999'un muhasebesini yapmaya ve 2000'in neler getirebileceğini kestirmeye çalıştım, ama parlak küçük Altıgenimin çocukça laflarının aklıma üşüştürdüğü düşüncelerden kendimi kurtaramıyordum. Yarım saatlik kum saatinde sadece birkaç kum tanesi kalmıştı. Düşlerimden sıyrılarak, saati eski Binyılda son defa Kuzeye doğru döndürdüm ve hiddetle söylendim: "Bu çocuk aptal."

Tam o anda odada birinin Varlığını hissettim, birden bütün benliğimi bir ürperti kapladı. Karım, "Hiç de dediğin gibi değil" diye bağırdı, "Emirleri çiğneyerek kendi öz Torununun gururunu incitiyorsun." Ama ona aldırış ettiğim yoktu. Dört bir yana bakıyor ama kimseyi göremiyordum; yine de birinin Varlığını *hissediyor* ve soğuk bir esinti çarpmış gibi titriyordum. Ayaklandım. Karım, "Neyin var?" diye sordu, "esinti falan yok; nereye bakıyorsun? Bir şey yok." Bir şey yoktu; oturduğum yere döndüm ve hiddetle söylendim yeniden: "Bu çocuk aptal, diyorum; 3^3'ün Geometride hiçbir anlamı yok." Tam o anda açık seçik işitilen bir ses duyuldu: "Çocuk aptal değil ve 3^3'ün Geometrideki anlamı çok açık."

Karım da benim gibi bu sözleri işitmişti. Ama sevgili eşim bu sözlerin anlamını kavramaktan uzaktı; ikimiz de sesin geldiği yöne doğru atıldık. Bizi dehşete salan bir Şekil belirdi önümüzde, ilk bakışta, yandan görünen bir kadına benziyordu; ama kısa bir gözlem, uçlarının Kadın Cinsinde görülemeyecek kadar çabuk silikleştiğini anlamama yetti; onun bir Daire olduğunu düşündüm, ancak bir Dairenin ya da benim bildiğim hiçbir Düzenli Şeklin yapamayacağı tarzda büyüklüğünü değiştirip duruyor gibiydi.

Karım ne benim tecrübeme sahipti ne de bu özellikleri fark etmek için gereken soğukkanlılığa. Cinsiyetine has her zamanki aceleciliğiyle ve mantıksız bir kıskançlıkla, eve küçük bir aralıktan bir Kadının girmiş olduğu sonucuna vardı hemen. "Bu Kadın buraya nasıl girdi?" diye söylendi. "Yeni evimizde hiçbir havalandırma düzeninin olmayacağına dair söz vermiştin, hayatım." "Zaten yok," diye karşılık verdim, "ama yabancının bir Kadın olduğunu nereden çıkardın? Görerek Tanıma gücümle görüyorum ki..." "Senin Görerek Tanımanı beklemeye sabrım yok," diye yanıt verdi karım, "'Dokunmak inanmaktır' ve 'dokunulacak bir Düz Çizgi, görülecek bir Daireden evladır'" –Düzülke'de, Cinsi Latif arasında çok yaygın olarak kullanılan iki darbımesel.

Onu kızdırmaktan korkuyordum: "Pekâlâ," dedim, "öyleyse tanışmak istediğimizi söylesene." Karım en zarif tavırlarını takınarak yabancıya doğru ilerledi, "Bayan, lütfen size dokunmama ve sizin

tara..." diye konuşmaya başlamışken birden geri çekilerek "Ah! Kadın değilmiş," dedi "açıları da yok, açıya benzer bir şeyi de. Mükemmel bir Daireye nasıl bu kadar edepsizlik etmiş olabilirim?"

Ses, "Bir bakıma elbette Daireyim," diye yanıtladı, "hem de Düzülke'deki bütün Dairelerden daha mükemmel bir daire; daha doğrusu tek gövdede birçok Daireyim." Sonra ses tonunu daha da yumuşatarak: "Kocanıza, sizin yanınızda söyleyemeyeceğim bir mesaj getirdim, Sayın Bayan" dedi, "birkaç dakika için bir odaya çekilmemize izin verirseniz..." Ama Karım, yüce Konuğumuzu zahmete sokacak olan bu öneriyi dinlemeyerek kendisinin odasına çekilme saatinin çoktan geçtiğine onu temin etti ve patavatsızlığından dolayı binlerce özür dileyerek sonunda dairesine çekildi.

Yarım saatlik kum saatine göz attım. Son kum tanecikleri de düşmüş, Üçüncü Binyıl başlamıştı.

16 Yabancı, Uzayülke'nin sırlarını bana açıklamak için nasıl boşuna uğraştı?

Dairesine çekilen Karımın Barış çığlığı kesilir kesilmez, daha yakından bakmak ve oturmasını rica etmek amacıyla Yabancıya yaklaştım. Ama Yabancının görüntüsü beni yıldırım gibi çarptı. Şaşkınlıktan donakalmıştım. Açısı olduğunu gösterir en küçük bir iz yoktu, ancak benim o güne kadar tanıdığım herhangi Şekil için pek olanaklı olmayan bir

tarzda büyüklüğü ve parlaklığı her an değişiyordu. Karşımdakinin bir şekilde eve girmeyi başaran ve şimdi de sivri açısı ile beni bıçaklamaya hazırlanan bir hırsız, kana susamış bir katil, Daire sesini taklit eden canavar bir Düzensiz İkizkenar Üçgen olabileceği düşüncesi şimşek gibi aklımdan geçti,

Oturma odasında Sisin olmayışı (mevsimin de kurak geçeği tutmuştu) özellikle böyle kısa mesafelerde, Görerek Tanımaya güvenmemi zorlaştırıyordu. Korkudan âdeta deliye dönmüştüm, resmiyeti bir yana bırakıp ileri atıldım: "İzninizle, efendim..." dedim ve ona dokundum. Karım haklıydı. Herhangi bir açı izi, en ufak pürüz veya eşitsizlik yoktu: Hayatımda bundan daha mükemmel bir daireye rastlamamıştım. Gözünden başlayarak bütün çevresini dolandım ve gene çıkış noktama geldim; O ise kıpırdamadan duruyordu. Tam bir Daire idi, mükemmel bir Daire; buna kuşku yoktu. Sonra bir Kare olmama rağmen bir Daireye dokunmaya kalkışmak gibi bir münasebetsizlik etmekten duyduğum utanç ve alçalma yüzünden dilediğim özürler dışında, aklımda kaldığı kadarıyla yazmaya çalışacağım aşağıdaki konuşma geçti aramızda. Tanıma faslını uzatmam nedeniyle sabırsızlanmaya başlayan Yabancı konuşmayı başlattı.

Yabancı. Şimdiye kadar, bana yeterince dokunmadın mı? Hâlâ mı tanımadın beni?

Ben. Yüceler yücesi efendim, toplumsal davranış kurallarını bilmemekten değil de, bu hiç beklenmedik ziyaretin sebep olduğu hafif şaşkınlık ve

heyecandan kaynaklanan münasebetsizliğimi lütfen bağışlayın. Yalvarırım, bu patavatsızlığımdan hiç kimseye, özellikle de Karıma söz etmeyin. Yalnız, Lord Cenapları konuşmaya devam etmeden önce, konuğunun nereden geldiğini öğrenmekten memnun olacak birinin merakını gidermek tenezzülünde bulunurlar mıydı acaba?

Yabancı. Uzaydan efendim, uzaydan. Başka nereden olacak?

Ben. Lordum beni bağışlasınlar, ama Lord Cenapları zaten Uzayda değil mi, Lord Cenapları ve onun hürmetkâr kölesi, şu anda bile Uzayda değiller mi?

Yabancı. Demek öyle! Uzay hakkında ne biliyorsun? Uzayı tanımlayın bakalım.

Ben. Uzay, Lordum, sonsuzca uzanan yükseklik ve genişliktir.

Yabancı. Gördün mü, Uzayın ne olduğunu bile bilmiyorsun. Onu yalnızca iki boyutlu olarak düşünüyorsun; ama ben sana Uzayın üç boyutlu olduğunu bildirmeye geldim: Yükseklik, genişlik ve uzunluk.

Ben. Lord Cenapları benimle eğlenmekten hoşlanıyorlar. Biz zaten uzunluk ve yükseklikten ya da genişlik ve kalınlıktan söz ediyoruz, böylece iki Boyutu dört adla gösteriyoruz.

Yabancı. Ama ben yalnızca üç addan değil Üç Boyuttan söz ediyorum.

Ben. Lord Cenapları, benim bilmediğim Üçüncü Boyutun yönünü bana gösterebilir ya da açıklayabilirler mi?

Yabancı. Ben oradan geldim. Bu boyut yukarıya ve aşağıya doğru uzanmaktadır.

Ben. Lordum, Kuzey ve Güney yönlerini kastediyor olmalılar.

Yabancı. Böyle bir şey kastetmiyorum. Yan tarafınızda gözünüz olmadığı için sizin bakamadığınız yönü kastediyorum.

Ben. Bağışlayınız, ama bana şöyle bir bakmak, siz Lord Cenaplarını, iki kenarımın kesiştiği noktada ışıl ışıl bir gözüm olduğuna ikna edecektir.

Yabancı. Evet. Ama Uzaya bakabilmek için gözünüzün çevrenizde değil, yanınızda, yani muhtemelen sizin, içiniz olarak tanımladığınız, Uzayülke'deyse sizin yanınız dediğimiz yerde olmalıdır.

Ben. İçimde bir göz! Midemde! Lord Cenapları şaka yapıyorlar.

Yabancı. Şaka yapacak halde değilim. Sana Uzaydan geldiğimi söylüyorum ya da Uzayın ne anlama geldiğini anlamadığına göre, daha biraz önce senin hakiki Uzay dediğin Düzleme yukarıdan baktığım Üç Boyutlu Ülkeden. Bu elverişli noktadan baktığımda, sizin *katı* (bununla dört tarafından kapalı demek istiyorsunuz.) olarak nitelediğiniz evlerinizin, kiliselerinizin, çekmecelerinizin, kasalarınızın içini, hatta sizin içinizi, midelerinizi apaçık görüyorum.

Ben. Böylesi iddialarda bulunmak kolaydır, efendim.

Yabancı. Ama kolayca kanıtlanamaz, değil mi? Pekâlâ, sana kanıtlayacağım.

Buraya indiğim zaman, kendi odalarına çekilmiş Beşgen dört Oğlunu, Altıgen iki Torununu gördüm; küçük Torununun bir süre burada seninle kaldığını, sonra, Karınla seni baş başa bırakarak odasına çekildiğini gördüm. Mutfakta akşam yemeğini yemekte olan İkizkenar Üçgen hizmetkârlarınızı (üç kişi) ve mutfağın yanındaki bulaşık yıkama yerindeki uşağınızı gördüm. Sonra buraya geldim; peki, buraya nasıl geldiğimi sanıyorsun?

Ben. Sanırım, çatıdan.

Yabancı. Pek öyle değil. Biliyorsun çatınız yakın zamanda aktarıldı ve bir Kadının bile geçebileceği kadar aralık yok. Sana Uzaydan geldiğimi söylüyorum. Sana çocuklarından ve evinin içinden söz ettiğimde ikna olmadın mı?

Ben. Lord Cenapları çok iyi biliyorlardır ki, bilgi edinmek için zatıâlinizinki kadar çok araca sahip olan biri etraftan sorup soruşturarak, mütevazı hizmetkârınızla ilgili böylesi bilgileri elde edebilir.

Yabancı. *(kendi kendine)* Ne yapmalıyım? Dur; aklıma başka bir şey geliyor. Bir Düz Çizgi gördüğünde –karını örneğin– onun kaç Boyutlu olduğunu düşünürsün?

Ben. Lord Cenapları, bana, matematik bilmediği için Kadının bir Düz Çizgi olduğunu varsayarak yalnızca bir Boyutu olduğunu söyleyecek cahil biriymişim gibi davranıyorlar; yo, yo Lordum; Biz Kareler iyi eğitim aldık ve bir Kadına çoğu kişi Düz Çizgi dese de, biz de siz Lord Cenapları kadar, Ka-

dınların, gerçekte ve bilimsel olarak, geri kalanlarımız gibi iki Boyutu, yani uzunluğu ve genişliği (ya da kalınlığı) olan çok ince bir Paralelkenar olduğunu biliyoruz.

Yabancı. Ama bir Çizginin görünür olması, onun bir başka boyutu olduğu gerçeğini koyar ortaya.

Ben. Lordum, bir Kadının hem genişliği hem de uzunluğu olduğunu az önce söyledim size. Bizler onun uzunluğunu görebilir, enini çıkarsamayla bulabiliriz; çok dar da olsa ölçülebilen bir enleri olduğunu çıkarsayabiliriz.

Yabancı. Beni anlamıyorsun. Demek istiyorum ki, bir Kadın gördüğünde –onun genişliğini çıkarsamaktan başka, uzunluğunu ve *yüksekliğini* de –bu son Boyut sizin ülkenizde sonsuz derecede küçük olsa bile– görüyor olmalısın: Bir Çizgi, 'yüksekliği' olmayan bir uzunluktan ibaret olsaydı, Uzayda bir yer işgal edemez ve görünmez olurdu. Bunu herhalde anlıyorsundur.

Ben. Lord Cenaplarına hiçbir şey anlamadığımı itiraf etmek zorundayım. Düzülke'de bir Çizgi gördüğümüzde, uzunluk ve *parlaklık* görürüz. Parlaklık yok olursa Çizgi biter ve söylediğiniz gibi, artık Uzayda bir yer işgal edemez. Sanırım Lord Cenapları parlaklığa Boyut adını veriyor ve bizim 'parlaklık' dediğimiz şeye 'yükseklik' diyorlar.

Yabancı. Kesinlikle değil. 'Yükseklik' demekle sizin uzunluğunuz gibi bir Boyut kastediyorum. Ancak sizdeki 'yükseklik' son derece küçük olduğundan, kolayca kavranamıyor.

Ben. Lordum, ileri sürdüğünüz sav kolaylıkla sınanabilir. Sizin 'yükseklik' dediğiniz Üçüncü bir Boyutum olduğunu söylüyorsunuz. Şimdi, Boyut, yön ve ölçüm ifade eder. 'Yüksekliğimi' ölçün ya da sadece 'yüksekliğimin' hangi yönde uzandığını bana söyleyin, ben de sizin fikrinize geleyim. Aksi takdirde, Lord Cenaplarından beni mazur görmesini dilemeliyim.

Yabancı. (Kendi kendine) İkisini de yapamam. Onu nasıl ikna etmeliyim? Gerçekleri apaçık söyleyip, ardından da küçük bir gösteri yapmam yeterli olur herhalde. –Şimdi, bayım, dinleyin beni.

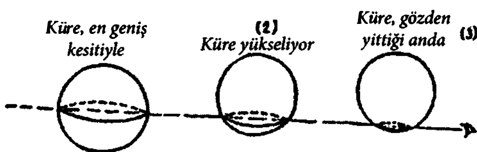
Sen bir Düzlem üzerinde yaşıyorsunuz. Senin Düzülke dediğin şeye ben, senin ve yurttaşlarının ne üzerine çıkabildiği ne de altına batabildiği bir akışkanın geniş, düz yüzeyi diyebilirim.

Ben Düzlem üzerinde bir Şekil değil, üç boyutlu bir cisimim. Sen bana Daire diyorsun, ama ben gerçekte bir Daire olmayıp, bir noktadan başlayarak, en büyüğünün çapı dört metreye kadar uzanan, üst üste konulmuş sonsuz sayıda Daireyim. Sizin Düzleminizi şimdi yaptığım gibi kestiğimde, Düzleminizdeki kesitim, senin haklı olarak dediğin gibi bir Dairedir. Bir Küre bile –ülkemde benim adım budur– bir Düzülkeliye kendini gösterecek olursa, ancak bir Daire olarak göstermek zorundadır.

Hatırlarsan, Çizgiülke'ye girdiğinde –çünkü her şeyi gören ben, dün gece beynine kazınmış olan hayal görüntüleri fark ettim– evet, hatırlarsan, Kral'a kendini bir Kare olarak değil bir Çizgi olarak gös-

terebildin, çünkü Çizgi Krallığının, senin tamamını değil de sadece bir dilimini ya da bir kesitini gösterebilecek kadar Boyutu vardı, değil mi? Tam olarak aynı şekilde, sizin iki Boyutlu ülkeniz beni, yani Üç Boyutlu bir varlığı gösterecek kadar hacimli olmayıp, yalnızca sizin Daire dediğiniz bir dilimimi ya da kesitimi gösterebilir.

Gözlerindeki azalan ışıltı, inanmadığını gösteriyor. Şimdi iddialarımın gerçekliğine ilişkin kesin kanıtları görmeye hazırla kendini. Sen gözlerini Düzülke'nin Düzleminden yukarı kaldıramadığın için aynı anda kesitlerimden ya da Dairelerimden birden fazlasını göremezsin elbette; ama hiç değilse, ben Uzaya doğru yükselirken kesitlerimin küçülmekte olduğunu görebilirsin. Bak, şimdi yükseliyorum; bunun sonucu olarak Dairem gitgide küçülerek bir nokta haline gelecek ve sonunda yok olacak.

Görebildiğim bir 'yükselme' yoktu; ama o küçüldü, küçüldü ve sonunda kayboldu. Rüya görmediğimden emin olmak için bir iki defa gözlerimi kırpıştırdım. Ama rüya değildi. Zira bilmediğim bir yerin derinliklerinden gelen ve yankılanan bir ses duyuyordum –sanki yüreğimin ta yanı

başından geliyordu– "Yeterince uzaklaştım mı? Artık ikna oldun mu? Şimdi yavaş yavaş Düzülke'ye dönüyorum; sen de giderek büyüdüğümü göreceksin."

Uzayülke'deki her okur rahatlıkla anlayacaktır ki, gizemli Konuğum hakikatin, hatta yalınlığın dilini konuşuyordu. Ama Düzülke Matematiğinde uzman olmama karşın, benim için bu hiç de basit bir şey değildi. Yukarda verilen resim, Uzayülkeli her çocuğun, yükselmekte olan kürenin üç konumda da bana veya Düzülkeli herhangi birine ilkin en geniş kesitiyle, sonra daha küçük, en sonunda da nerdeyse noktaya yaklaşan daha küçük kesitiyle bir Daire olarak görülmüş olması gerektiğini anlamasına yetecektir. Olay gözlerimin önünde olup bitmişti, ama bunun sebebi benim için eskiden nasılsa gene öyle karanlıktı. Bütün anlayabildiğim, Dairenin kendini küçülterek gözden yittiği, sonra da yeniden ortaya çıktığı ve hızla büyümekte olduğuydu.

Başlangıçtaki büyüklüğünü kazandığında derin derin iç çekti; çünkü sessizliğimden onu hiç mi hiç anlamamış olduğum sonucunu çıkarmıştı. Ve şimdi kuşkusuz, Onun bir Daire değil de, becerikli bir hokkabaz olduğunu düşünmek eğilimindeydim; ya da eski kocakarı masalları doğruydu ve her şeye rağmen büyücü, sihirbaz gibi insanlar vardı.

Uzun bir süre sustuktan sonra, küre kendi kendine: "Eyleme başvurmayacaksam, geriye bir tek çare kalıyor. Analoji yöntemini denemeliyim," diye

mırıldandı. Bundan sonra daha uzun bir süre sustu ve ardından aramızda aşağıdaki konuşma geçti.

Küre. Söyle bakalım Bay Matematikçi, bir Nokta Kuzeye doğru hareket eder ve ardında ışıklı bir iz bırakırsa, bu ize ne ad verirsin?

Ben. Düz Çizgi.

Küre. Peki, bir Düz Çizginin kaç ucu vardır?

Ben. İki.

Küre. Şimdi, Kuzeye doğru uzanan Düz Çizginin kendine paralel olarak, üzerindeki her nokta ardında düz bir Çizgi izi bırakacak şekilde Doğu-Batı yönünde hareket ettiğini düşün. Böylece oluşan şekle ne ad verirsin? Bu düz Çizginin, kendi boyuna eşit uzunlukta hareket edeceğini varsayacağız. –Evet, ne ad veririz?

Ben. Kare.

Küre. Peki, Karenin kaç kenarı, kaç köşesi var?

Ben. Dört kenarı ve dört köşesi.

Küre. Şimdi hayal gücünü biraz zorlayarak, Düzülke'deki bir Karenin kendine paralel olarak yukarı doğru hareket ettiğini düşün.

Ben. Ne? Kuzeye doğru mu?

Küre. Hayır, hayır, Kuzeye doğru değil; Düzülke'nin tamamen dışına doğru.

Kare Kuzeye doğru hareket edecek olursa, Güney köşeleri, daha önce Kuzey köşelerinin bulunduğu yere gelecektir; iyi de demek istediğim bu değil.

Sendeki her Nokta –bir Kare olduğun için, örnek olarak senden yararlanabilirim– sendeki her Nokta, yani senin deyişinle içindeki her Nokta, hiçbir

Noktanın daha önce işgal ettiği yerden geçmeden Uzayda yukarı doğru hareket edecek ve her Noktanın kendisi bir Düz Çizgi çizecek. Bu, Analoji yöntemine tamamen uygun bir şey; eminim, şimdi anlamışsınızdır.

Sabrım taşmak üzereydi, ama kendimi dizginleyerek –çünkü şu anda Konuğumun üzerine körlemesine atılarak, onu Uzaya veya Düzülke'nin dışına, herhangi bir yere fırlatıp atarak ondan kurtulmak için çok güçlü bir arzu duyuyordum– sordum:

"Peki, sizin 'yukarı' diye adlandırmaktan zevk aldığınız yöne doğru hareket etmekle nasıl bir Şekle bürüneceğim? Sanırım bunun Düzülke dilinde bir karşılığı vardır."

Küre. Elbette. Çok basit ve apaçık bir şey bu, üstelik Analojiye çok uygun –ancak bu arada şunu da belirtmeliyim ki, ortaya çıkacak sonuca Şekil değil, Cisim demek gerekir– Bunu sana tanımlayacağım. Daha doğrusu, ben değil Analoji, bunu sana tanımlayacak.

Tanımı gereği yalnızca *bir* uç Noktası olan bir tek Nokta ile başlamıştık.

Bir Nokta, *iki* uç Noktası olan bir Çizgi oluşturur.

Bir Çizgi, *dört* uç Noktası olan bir Kare oluşturur.

Şimdi, kendi soruna yanıtı sen kendin verebilirsin: 1, 2, 4'ün Geometrik bir artış olduğu açıkça görülüyor. Bir sonraki sayı nedir?

Ben. Sekiz.

Küre. Doğru. Bir Kare, *sizin-henüz-adını-bilmediğiniz-ama-bizim-Küp-dediğimiz, sekiz* uç Noktası olan *bir şey* oluşturur. Şimdi ikna oldun mu?

Ben. Peki, bu Yaratığın yanları ve köşeleri ya da sizin deyiminizle "uç Noktaları" da var mı?

Küre. Elbette; tümü de Analojiye uygun. Ama bu arada, *sizin* anladığınız anlamda yan değil, *bizim* anladığımız anlamda yan olduğunu da belirtmeliyim. Bunlara siz *Cisim* derdiniz.

Ben. Peki, içimi 'yukarı' yönde hareket ettirmekle oluşturacağım, sizin Küp dediğiniz bu Varlığın kaç yan yüzeyi ya da yanı olacak?

Küre. Bunu nasıl sorarsın? Bir de Matematikçi olacaksın! Bir şeyin yanlarının sayısı o şeyin her zaman, deyim yerindeyse, bir Boyut gerisindedir. Sonuç olarak, bir Noktanın gerisinde hiçbir Boyut bulunmadığından, Noktanın 0 yanı vardır; bir Çizginin, yan deyimi yerindeyse 2 (çünkü Çizginin iki ucuna nezaketen yanları denebilir); bir Karenin 4 yanı vardır; 0, 2, 4, ne tür bir artıştır bu?

Ben, Aritmetik.

Küre. Peki, bir sonraki sayı nedir?

Ben. Altı.

Küre. Doğru. Gördün mü, kendi sorunu kendin cevapladın. Meydana getireceğin Küp, altı yan yüzeye, yani senin 'iç'inden altı tanesine sahip olacaktır. Artık anlamışsındır, değil mi?

"Ucube," diye tiz bir çığlık attım, "ister hokkabaz, ister büyücü, ister hayal, ister şeytan ol,

alaylarına daha fazla katlanmayacağım. Ya sen ya ben, ikimizden biri yok olmalı." Bunları söyleyerek, üzerine atıldım.

17 Kelimelerle anlatmayı boşuna denedikten sonra Küre nasıl eyleme başvurdu?

Bu bir işe yaramadı. En keskin açılı köşemi Yabancıdan yana çevirerek şiddetle tos vurmak üzere ileri atıldım ve herhangi bir Daireyi öldürmeye yetecek bir güçle üzerine abandım. Ama yavaşça kayarak temasımdan sıyrıldığını hissediyordum; sağa sola çekilmeden, bir şekilde dünyanın dışına doğru hareket ederek yok olmuştu. Bir anda, önümde hiçbir şey kalmamıştı. Ama Davetsiz Misafirimin sesini hâlâ duyuyordum.

Küre. Neden aklın sesine kulak tıkıyorsun? İzan sahibi ve Matematiği hatmetmiş birisi olduğundan, senin şahsında Üç Boyut Hakikatinin bir havarisini bulduğumu ummuştum; benim bu hakikati birine açıklamama ancak bin yılda bir izin verilir. Ama seni nasıl ikna edeceğimi bilemiyorum. Dur, buldum. Hakikati ortaya kelimeler değil yapıp ettiklerim çıkaracak. Dinle, dostum.

Uzayda bulunduğum yerden, senin kapalı kabul ettiğin şeylerin içini görebildiğimi söylemiştim. Örneğin senin yanında durduğun şu ilerideki dolabın içinde, (Düzülke'deki öteki şeyler gibi) ne altı ne üstü bulunan, içi para dolu yedi sekiz kutu

görüyorum. Ayrıca iki hesap levhası var. Şimdi dolaba inip, bu levhalardan birini sana getireceğim. Dolabı yarım saat önce kilitlediğini görmüştüm; anahtarın da sende olduğunu biliyorum. Ama ben Uzaydan iniyorum; kapılar, gördüğün gibi, kıpırdamıyor. Şimdi dolabın içindeyim, levhayı alıyorum. İşte aldım. Şimdi de yukarı çıkıyorum.

Dolaba koşup, bir hamlede kapağını açtım. Levhalardan biri gitmişti. Yabancı, alaycı bir gülüşle odanın diğer köşesinde belirdi, aynı anda da levha döşemenin üzerinde göründü. Yerden aldım. Kuşkuya yer yoktu –kayıp levhaydı bu.

Aklımı kaçırmış olduğumdan şüpheye düşerek dehşetle inledim. Ama Yabancı devam etti; "Eminim, bu olayın, benim açıklamamdan başka bir açıklaması olamayacağını anlamışsındır şimdi. Sizin cisim dediğiniz şeyler, aslında yüzeysel; Uzay dediğiniz şey, gerçekte büyük bir Düzlemden başka bir şey değil. Ben Uzaydayım ve aşağı doğru, senin sadece dışını gördüğün şeylerin içine bakıyorum. Gerekli irade gücünü toplayacak olursan, bu Düzlemi sen kendin de terk edebilirsin. Hafifçe aşağı veya yukarı doğru bir hareket, benim görebildiğim her şeyi görmeni sağlayabilir.

"Daha yükselip, sizin Düzleminizden uzaklaştıkça, daha küçük ölçekte olsa bile, daha çok şey görebiliyorum. Örneğin şu anda yükseliyorum; şimdi komşunuz Altıgeni ve ailesini kendi odalarında görüyorum; şimdi dışarı açılan on ayrı ka-

pısından seyircilerin çıkmakta olduğu Tiyatronun içini görüyorum; diğer tarafta, bir Daire çalışma odasında kitaplarının başında oturuyor. Şimdi sana dönüyorum. Bütün bu kanıtların üzerine, bir de midene şöyle bir dokunayım mı, ne dersin? Canın yanmayacak, hem duyacağın azıcık ağrı, elde edeceğin zihinsel faydayla karşılaştırılamaz bile."

Ağzımı açıp itiraz etmeme kalmadan şiddetli bir sancı hissettim ve sanki içimden kopup gelen şeytani bir gülüş işittim. Bundan hemen sonra, keskin acı, yavaş yavaş hafifledi hafiflemesine ama büsbütün de geçmedi ve Yabancı "Canını çok yakmadım, değil mi? Hâlâ ikna olmadıysan, seni neyin ikna edeceğini bilemiyorum. Ne dersin?" diyerek ortaya çıktı ve giderek büyüdü.

Kararımı vermiştim. İnsanın midesine oyunlar oynayabilen bir Büyücünün aklına estiğince yaptığı ziyaretlere bağlı olarak hayatımı sürdürmek bana dayanılmaz görünüyordu. Ah! Yardım gelinceye kadar bir yolunu bulup da onu duvara çivileyebilseydim!

Bir yandan çığlık çığlığa ev halkını yardıma çağırırken, bir kez daha en sivri köşemle üzerine atıldım. Galiba daha saldırıya geçtiğim anda, Yabancı bizim Düzlemimizin altına daldı ve yeniden yükselmekte epey bir güçlükle karşılaştı. Her neyse, ben yardım seslerinin yaklaştığını işittiğimi düşünerek, artan bir güçle üzerine çullanmaya ve yardım gelmesi için bağırmaya devam ederken o hareketsiz kaldı.

Kürenin bedeni kasılmalar içinde ürperdi. "Bu böyle olmayacak," dediğini işitir gibi oldum, "ya aklın sesini dinleyecek ya da uygarlığın son çaresine başvuracağım." Sonra, daha yüksek bir ses tonuyla acele acele konuştu: "Dinle! Senin tanık olacağın şeylere kimse tanık olmamalı. Karını, buraya girmeden, dairesine geri gönder. Üç Boyut Hakikati böyle hüsranla sonuçlanmamalı. Bin yıllık bekleyişin meyveleri böyle heba edilmemeli. Karının geldiğini duyuyorum. Geri dur! Geri dur! Benden uzaklaş, yoksa benimle birlikte –varlığı aklının ucundan bile geçmeyen– Üç Boyut Ülkesine gitmek zorunda kalırsın.

"Aptal! Deli! Düzensiz!" diye haykırdım; "seni asla bırakmam; sahtekârlıklarının cezasını çekmelisin."

Yabancı gök gürültüsü gibi bir sesle: "Ya! Demek iş gelip buraya dayandı!" dedi, "Öyleyse kaderinle yüzleşmeye hazırlan: Düzleminden dışarı gidiyorsun. Bir, iki, üç! İşte oldu!"

18 Uzayülke'ye nasıl geldim ve orada neler gördüm?

Tarifsiz bir dehşete kapıldım. Önce her taraf karanlıklar içindeydi; sonra görmeye benzemeyen baş döndürücü, insanın midesini altüst eden görme hissi: Bir Çizgi gördüm, Çizgi değildi; Uzay, Uzay değildi; ben, ben değildim; Sesim çıkmaya

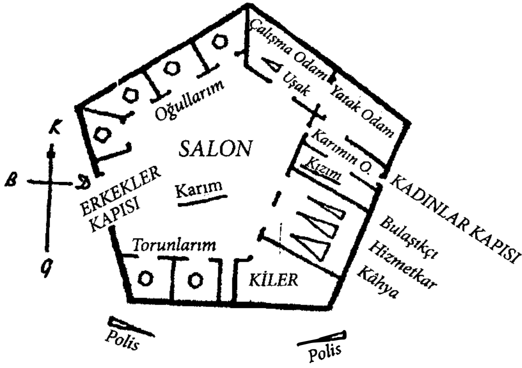
başladığında, ıstırap içerisinde, tiz bir sesle haykırdım: "Ya delirdim ya da Cehennemdeyim." "İkisi de değil," diye sakin bir sesle karşılık verdi Küre, "bu Bilgidir; Üç Boyuttur. Gözlerini yeniden aç da dikkatle etrafına bak."

Baktım ve yeni bir dünya gördüm! Daha önce kusursuz Daire güzelliği konusunda anladığım, kestirdiğim, düşlediğim her şey, ete kemiğe bürünmüş olarak önümde duruyordu. Yabancının şeklinin merkezi olması gereken bölge gözlerimin önüne seriliydi. Yine de ne yürek, ne akciğer ne atardamarlar görebiliyordum; yalnızca pek güzel ve uyumlu bir Şey –bunu tanımlayacak bir sözcük bulamıyorum, ama siz Uzayülkeli Okurlarım, siz buna bir Kürenin yüzeyi derdiniz.

Kılavuzumun önünde zihnen yerlere kapanarak, haykırdım: "Ey, kusursuz ve ideal güzellik ile akıl timsali efendim, nasıl oluyor da içini görebildiğim halde, yüreğini, akciğerlerini, atardamarlarını, karaciğerini göremiyorum?" "Gördüğünü sandığın şeyi görmüyorsun," diye karşılık verdi o, "benim içimi görmek ne senin ne de bir başka Varlığın harcıdır. Ben Düzülke'deki yurttaşlarından farklı bir kategoriye aidim. Bir Daire olsaydım, bağırsaklarımı fark edebilirdin, ama daha önce de söylediğim gibi, birçok Daireden oluşmuş, Tek bedende Çok sayıda çemberi barındıran ve bu ülkede Küre denilen bir Varlığım ben. Tıpkı Küpün dış yüzeyinin bir Kare olması gibi, Kürenin dış yüzeyi de bir Daire gibi görünür."

Öğretmenimin bu esrar dolu sözlerine şaşmakla birlikte, artık tedirginlik duymuyor ve sessiz bir hayranlıkla ona âdeta tapıyordum. O, sesini daha da yumuşatarak devam etti: "Uzayülke'nin derin sırlarını başlangıçta anlayamazsan, bu, seni rahatsız etmesin. Zamanla anlarsın. Geldiğin yere bir göz atmakla başlayalım. Birlikte Düzülke'nin düzlüklerine gidelim de üzerinde akıl yürütüp düşündüğün ama görme duyusuyla hiçbir zaman görmediğin şeyi, görünür açıyı sana göstereyim." "İmkânsız!" diye haykırdım, ama önüme düşen Küreyi, bir kez daha Onun sesiyle duruncaya kadar izledim: "Şuraya, kendi Beşgen evine ve içindekilere bak!"

Aşağıya baktım ve bugüne kadar özelliklerini çıkarsama yoluyla tanıdığım ev halkını gözlerimle gördüm. Akıl yürütmeyle ulaşılmış sanılar, seyretmekte olduğum gerçeğe göre ne kadar zavallı ve silikti! Dört oğlum Kuzeybatıdaki, iki yetim Torunum Güneydeki odalarında mışıl mışıl uyuyordu; Hizmetkârlar, kâhya, kızım, hepsi kendi odalarındaydı. Yalnızca, yüreği benim için çarpan sevgili Karıcığım, yokluğumun uzamasından kaygılı, geri dönüşümü bekliyor, endişe içerisinde dolaşıp duruyordu salonda. Haykırışlarım üzerine kalkmış olan Uşak da odasından çıkmış, bayılıp bir yerlere düşmüş müyüm diye araştırma bahanesiyle çalışma odamdaki dolabı karıştırıyordu. Bütün bunları şimdi yalnızca çıkarsamayıp, *görebiliyordum* da; yaklaştıkça camlı dolabımın içini, altın konulan iki çekmeceyi ve Kürenin sözünü ettiği levhaları seçebiliyordum.

Karımın bu kaygı dolu hali bana pek dokundu; onu sakinleştireyim diye aşağı atlayacaktım, ama hareket edemediğimi gördüm. Kılavuzum, "Karını dert etme," dedi, "onu uzun süre endişe içinde bırakmayacağız; biz bu arada Düzülke'yi şöyle bir dolaşalım."

Bir kez daha uzaya doğru yükseldiğimizi hissettim. Kürenin dediği doğruydu: Seyretmekte olduğumuz nesneden uzaklaştıkça görüş alanımız genişliyordu. Doğduğum kent, içindeki insanları ve her türlü yaratığıyla kentin evleri, küçük ölçekli olarak gözlerimin önüne serilmişti. Daha yükseklere çıktık ve dünyanın sırları, madenlerin derinlikleri, dağların en gizli saklı yerlerindeki mağaralar çırılçıplak önüme seriliverdi.

Değersiz gözümün önüne bütün çıplaklığıyla serilen dünyanın sırlarından şaşkına dönmüştüm; Yol Arkadaşıma: "İşte, ben de sizin gibi Tanrı oldum,"

dedim. "Çünkü Ülkemizdeki akıllı adamlar her şeyi görmenin, ya da onların deyişiyle *her şeyi gören* olmanın yalnız Tanrıya has bir nitelik olduğunu söylerler." Öğretmenimin bana yanıt veren sesinde bir küçümseme ifadesi vardı: "Öyle mi? O zaman benim Ülkemdeki yankesicilere ve kanlı katillere sizin akıllı adamlarınız Tanrı diye tapacaklardır: Zira onlardan bir teki bile yoktur ki, şu anda sizin gördüklerinizi görüyor olmasın. Ama inan bana, sizin akıllı adamlarınız yanılıyor."

Ben. Peki öyleyse, *her şeyi gören* sıfatı Tanrıların olduğu kadar başkalarının da mı sıfatıdır?

Küre. Bilmiyorum. Ama bizim ülkemizdeki bir yankesici ya da kanlı katil, sizin ülkenizdeki her şeyi görebiliyorsa, bu, onların sizin tarafınızdan Tanrı diye kabul edilmeleri için bir neden olamaz. Senin deyişinle her şeyi görme gücü –Uzayülke'de çok yaygın olarak kullanılan bir ifade değildir bu– sizi daha hak bilir, daha merhametli, daha az bencil, daha sevecen kılar mı? Elbette hayır. O zaman bu sizi nasıl daha kutsal yapar?

Ben. "Daha merhametli, daha sevecen!" Ama bunlar kadınlara özgü nitelikler! Biliriz ki, bir Daire bir Düz Çizgiden daha yüksek bir varlık olarak sevgiden çok, aklı ve bilgisi nedeniyle saygı görür.

Küre. İnsan yetilerini değerlerine göre sınıflandırmak bana göre değil. Bununla birlikte Uzayülke'nin en iyi ve en akıllılarının çoğu, anlayıştan çok, sevgiyi; sizin övüp göklere çıkardığınız Dairelerden çok, hor gördüğünüz Düz Çizgileri düşünür.

Ama bu konuyu bir yana bırakalım. Şuraya bak. Ne binası olduğunu biliyor musun?

Baktım ve uzaklarda kocaman, Çokgen bir yapı gördüm: Bu yapının içinde, birbirini dik açılarla kesen sokaklar oluşturacak şekilde sıralanmış koyu çizgili Beşgen binalarla çevrili Düzülke Eyaletleri Genel Meclis Salonu dikkatimi çekti hemen; anladım ki Başkente yaklaşıyoruz.

Kılavuzum "Buraya iniyoruz," dedi. Sabah oluyordu: Bizim miladımızla iki bininci yılın ilk gününün ilk saati. Krallığın en yüksek Daireleri teamüle uyarak, 1000 yılının ilk gününün ilk saatinde ve sıfır yılının ilk gününün ilk saatinde olduğu gibi özel bir oturum yapıyorlardı.

Önceki oturumların tutanakları, bir bakışta kardeşim olduğunu anladığım, mükemmel bir simetriye sahip bir Kare olan Yüksek Konsey Baş Kâtibi tarafından okunuyordu. Her bin yıl dönümünde şu kayıt düşülmüştü: "Başka bir dünyadan vahiy aldığını ileri süren ve bunları kanıtlayabileceğini söyleyerek hem kendilerini hem de kendisini dinleyenleri cinnete sürükleyen kötü niyetli kimselerin zaman zaman Devletin başına bela olmaları nedeniyle, yanlış yola sapanların titizlikle araştırılması ve formaliteye veya matematiksel incelemeye aldırış etmeden, dereceleri ne olursa olsun, yoldan çıkmış bütün ikizkenar Üçgenlerin yok edilmesi, Düzenli Üçgenlerin kamçılanıp hapsedilmesi, Kare veya Beşgenlerin bölgedeki Akıl Hastanesine, daha yüksek mertebeden kişilerin Konsey tarafından sorgu-

lanıp yargılanmak üzere Başkente gönderilmeleri hususunda, her binyılın ilk günü çeşitli bölgelerin Valilerine özel bir emir gönderilmesini Yüce Konsey oybirliğiyle kararlaştırmıştır."

Konsey üçüncü defa resmi karar almaya geçerken, Küre bana "Yazgını duyuyorsun," dedi, "Üç Boyut Hakikatinin Havarisini ölüm ya da hapishane bekliyor." "Hiç sanmam," diye karşılık verdim, "mesele şimdi benim için o kadar açık ve gerçek uzay öylesine elle tutulacak kadar somut ki, sanırım onu bir çocuğa bile kolayca anlatabilirim. İzin verin, hemen şimdi aşağı inip onları aydınlatayım." "Henüz değil," dedi Kılavuzum, "bunun da zamanı gelecek. Bu arada görevimi yerine getirmeliyim. Olduğun yerde kal." Bu sözleri söyledikten sonra, Danışmanların oluşturduğu halkanın sağında yer alan Düzülke Denizine (deyim yerindeyse) büyük bir ustalıkla indi. "Üç Boyutlu bir ülkenin varlığını size bildirmek için geldim!" diye haykırdı,"

Kürenin dairesel kesiti gözlerinin önünde büyürken, gençten birçok Danışmanın dehşet içerisinde geriye doğru kaçıştığını gördüm. Ama en ufak bir korku ve şaşkınlık göstermeyen Başdairenin bir işareti üzerine, altı köşeden çıkan aşağı tipten altı İkizkenar Üçgen Kürenin üzerine atıldılar. Çığlık çığlığa "Yakaladık" diye bağırıyorlardı; "Hayır, hayır; evet; elimizde artık! Gidiyor! Gitti!"

Başkan kıdemce aşağı Dairelere: "Lordlarım," dedi, "şaşıracak bir şey yok; yalnızca benim ulaşa-

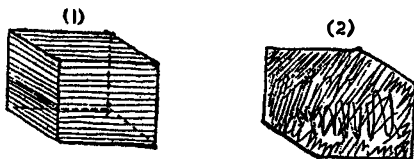
bildiğim gizli arşivler, son iki Binyılın başlangıçlarında benzer olayların meydana geldiğini söylüyor. Sizler, elbette böyle önemsiz şeylerden Bakanlar Kurulu dışında bir yerde söz etmeyeceksiniz."

Sonra Başkan sesini yükselterek, muhafızları çağırdı: "Polisleri tutuklayın, ağızlarını tıkayın, görevinizi biliyorsunuz." Zavallı –bahtsız ve açıklamalarına izin verilmeyecek bir Devlet sırrına istemeden tanık olmuş– polislerin yazgılarını böylece belirledikten sonra yeniden Danışmanlara seslendi: "Lordlarım, Konseyin işi sona erdiğinden, sizlere mutlu bir yeni yıl dilemekten başka söyleyecek bir şey yok." Başdaire, ayrılmadan önce Kâtibe, yani benim mükemmel ama bahtsız kardeşime, teamüle göre ve gizlilik gereği onu müebbet hapse mahkûm etmek zorunda olduğu için içten üzüntülerini uzun uzadıya anlattı ve bugün olan bitenden hiç kimseye söz etmemesi koşuluyla hayatının bağışlanacağını ekledi.

19 Kürenin, Uzayülke'nin daha başka sırlarını bana göstermesine rağmen nasıl daha fazlasını istedim ve sonunda olanlar

Zavallı kardeşimin hapishaneye götürülmekte olduğunu gördüğümde, müdahale etmek ya da en azından ona veda etmek amacıyla, Konseyin toplandığı odaya kendimi bırakmak istedim. Ama istediğim

hareketi yapmakta özgür olmadığımı gördüm. İç karartan bir sesle, "Kardeşini dert etme; onu teselliye daha sonra bol bol vaktin olacak. Beni takip et!" diyen Kılavuzumun iradesine mutlak surette bağımlıydım.

Bir kez daha uzaya yükseldik. "Şu ana kadar," dedi Küre, "sana Düz Şekiller ve onların içlerinden başka bir şey göstermedim. Şimdi sana Üç Boyutlu cisimleri ve onların kuruluş planlarını göstereceğim. Şu hareketli kare kartlara bak. Görüyor musun, onları birbirinin üzerine, senin varsaydığın gibi bir diğerinin Kuzeyine değil bir diğerinin üstüne koyuyorum. Şimdi, Üç boyutlu cismimiz tamamlandı; eni, boyu ve yüksekliği birbirine eşit olduğundan biz buna Küp diyoruz."

"Beni bağışlayın Lordum," dedim, "ben sadece, içi apaçık görünen Düzensiz bir Şekil görüyorum; bir başka deyişle, ben Üç boyutlu bir şey değil, Düzülke'de çıkarsamayla şeklinin Düzensizliğini algıladığımız ve suçlu bir canavar olarak düşündüğümüz Düz bir Şekil görüyorum ve bu görüntü bana acı veriyor."

"Haklısın," dedi Küre, "o sana Düz bir Şekil olarak gözüküyor, çünkü sen ışığa, gölgeye ve perspektife alışık değilsin; tıpkı Görerek Tanıma Sana-

tına yabancı birine Düzülke'de bir Altıgenin Düz Çizgi olarak gözükeceği gibi. Ama gerçekte, dokunma duyusuyla fark edeceğin gibi, o Üç Boyutlu bir cisimdir."

Sonra bana Küpü tanıttı; bu harika Varlığın düzlemsel bir Şekil olmayıp Üç Boyutlu olduğunu gördüm; altı yan yüzeyi ve Tam açı denen sekiz uç noktası vardı; Kürenin, böyle bir Yaratığın, bir Karenin kendisine paralel olarak Uzayda hareket etmesi suretiyle oluşacağını söyleyişini anımsadım ve benim gibi önemsiz bir Yaratığın böyle şanlı bir torunun bir anlamda Atası olduğunu düşününce büyük bir sevinç duydum.

Ama yine de Öğretmenimin 'ışık,' 'gölge' ve 'perspektif' konularında anlattıklarını tam olarak kavrayamıyordum; anlamakta güçlük çektiğim noktaları ona sormakta hiç tereddüt etmedim.

Kürenin yaptığı açıklamaları, çok özlü ve açık da olsalar, burada tekrarlamamın bir gereği var mı? Uzayülke'de yaşayan ve bu konuları zaten bilen birisi için bunları dinlemek çok sıkıcı olurdu. Kürenin, anlaşılması kolay ifadeler kullanarak, nesnelerin ve ışığın konumunu değiştirerek birçok nesneye, hatta kendi kutsal bedenine dokunmama izin vererek sonunda her şeyi apaçık anlamamı ve Daireyle Küreyi, Düz bir Şekil ile Üç Boyutlu Şekli birbirinden kolayca ayırt edebilmemi sağladığını söylemekle yetineceğim.

Bu, benim olaylarla dolu tuhaf Öykümün Cenneti andıran Doruk noktasıydı. Bundan sonra, Dü-

şüşümün acıklı öyküsünü -hiç hak edilmemiş, çok acıklı öyküsünü- anlatacağım. Sonuç düş kırıklığı ve cezaya çarptırılma olunca, bilgiye susamışlığın ne önemi kalır? Zorlu görevim sırasında karşılaşacağım hakaretleri göz önüne aldığımda irade gücüm sarsılıyorsa da, Boyutlarımızı iki, Üç veya sonsuzdan küçük herhangi bir sayı ile sınırlayan Kendini Beğenmişliğe karşı, İki Boyutlu ve Üç Boyutlu insanlığın ruhunda bir isyan ateşi tutuşturabilirsem, ikinci bir Prometheus gibi, bunlara, hatta daha kötülerine bile dayanırım. Öyleyse bütün kişisel kaygılar benden ırak olsun! Bundan böyle, bırakın da başka yollara sapmadan, beklentilere girmeden, Tarihin tutkulardan uzak yolunu izleyeyim, başladığım gibi sonuna kadar gideyim. Bırakın mutlak gerçekler, -beynimi yakıp kavuran- kesinkes doğru sözler, virgülüne dokunulmadan ortaya konsun; benimle ve yazgımla ilgili yargıyı Okurum versin.

Küre, bütün düzenli Üç Boyutluların, Silindirlerin, Konilerin, Piramitlerin, Beşyüzlülerin, Altıyüzlülerin, Onikiyüzlülerin ve Kürelerin yapısal esaslarını bana seve seve öğretmeye devam edecekti, ama ben sözünü kestim. Bilgiden yorulduğumdan değil. Tam tersine, onun bana öğrettiği, bilgilerin daha derinine, daha mükemmeline duyduğum susuzluktan.

“Beni bağışlayın,” dedim, “siz ey, artık bütün Güzelliklerin en Kusursuzu diye hitap etmemem gereken yüce varlık; kerem edin de hizmetkârınız içinize bir göz atsın. “

Küre. Neyime?

Ben. İçinize: Midenize, bağırsaklarınıza.

Küre. Bu münasebetsiz istek de nereden çıktı? Hem artık bütün güzelliklerin en Kusursuzu olmadığımı söylemekle ne demek istiyorsun?

Ben. Lordum, sizin bilgeliğiniz, sizden daha büyük, daha güzel ve Kusursuzluğa sizden daha yakın bir Varlığa özlem duymam gerektiğini öğretti bana. Bir bedende birçok Daireyi birleştiren siz kendiniz, Düzülke'deki bütün Şekillerden nasıl daha üstünseniz, kuşkusuz aynı şekilde, sizin üzerinizde de Yüce Bir Varlıkta birçok Küreyi birleştiren ve Uzayülke'deki bütün Üç Boyutlulardan üstün olan bir Varlık bulunabilir. Şu anda bulunduğumuz Uzaydan aşağıdaki Düzülke'ye bakıp her şeyin içini görüyorsak, yukarılarda bir yerlerde de –her zaman, her yerde ve bütün Boyutlarda Rahibim, Filozofum, Dostum diye çağıracağım– senin elimden tutarak beni götürmek istediğinden kuşku duymadığım ve oradan aşağı birlikte baktığımızda üç boyutlu cisimlerin iç yüzeylerinin açıkça görüleceği, sizin ve sizin gibi başka Kürelerin bağırsaklarının –şu ana kadar zaten bunca şey bahşedilmiş olan– şu zavallı Düzülkeli gezginin gözleri önüne çırılçıplak serileceği daha yüksek, daha saf bir bölgenin, daha geniş bir Uzayın, boyut bakımından daha zengin bir krallığın bulunması gerekir.

Küre. Öff! Amma saçmalık! Bu kadar zırva yeter! Zamanımız daralıyor, hem Düzülke'deki kör

cahil yurttaşlarına Üç Boyut Hakikatini açıklayacak duruma gelmen için yapılacak çok şey var daha.

Ben. İyi kalpli Hocam, n'olur, beni geri çevirme; biliyorum, bunu yapmak elinde. Bir kere içine bakmama izin verirsen sonsuza kadar minnettar kalırım, bundan böyle bütün öğretilerini sorgusuz sualsiz kabul eder, dudaklarından dökülen her söze tapar, kulun kölen olurum.

Küre. Pekâlâ, seni memnun etmek ve susturmak için şunu söyleyeyim ki istediğin şeyi yapabilecek olsam yapardım, ama yapamam. Hoşuna gitsin diye midemi dışıma çıkaramam ya!

Ben. Ama Lordum beni Üç Boyut Ülkesine götürerek iki Boyut Ülkesindeki yurttaşlarımın içlerini gösterdi. Peki, şimdi, hizmetkârını ikinci bir yolculuğa çıkarmasından ve birlikte aşağıya Üç Boyut Ülkesine bir kez göz atarak üç boyutlu her evin içini, üç boyutlu toprağın sırlarını, Uzayülke'deki madenlerde yatan hazineleri, yaşayan her üç boyutlu yaratığın, hatta soylu ve tapılası Kürelerin bile içlerini görebileceği Dört Boyutun kutsal bölgesine götürmesinden daha kolay ne olabilir ki?

Küre. İyi de, bu Dört Boyut Ülkesi nerede?

Ben. Ben bilmiyorum, ama Hocam biliyor olmalı.

Küre. Ben de bilmiyorum. Böyle bir ülke yok. Bu düşünce aklın alabileceği bir şey değil.

Ben. Benim için aklın alamayacağı bir şey değil bu, Lordum, dolayısıyla Efendim için hiç değil. Yo, hayır, burada bile, bu Üç Boyut Ülkesinde bile

Lord Cenaplarının maharetinin Dördüncü Boyutu benim için görünür yapabileceğinden umudumu kesmiyorum; tıpkı İki Boyut Ülkesinde Öğretmenimin ustalığının cahil hizmetkârının gözlerini Üçüncü Boyutun görünmez varlığına –her ne kadar onu görmemiş de olsam– açmış olduğu gibi.

Geçmişi şöyle bir anımsayalım. Aşağıda, bir Düz Çizgi görüp bunun iki Boyutlu bir şey olduğunu çıkarsadığımda, gerçekte parlaklıkla aynı şey olmayan ve 'yükseklik' denen, tanınmayan Üçüncü bir Boyutu gördüğümü bana öğretmedin mi? Buradan hareketle, şimdi bu bölgede iki Boyutlu bir şey görüp, bunun Üç Boyutlu olduğunu çıkarsadığımda, gerçekte, renkle aynı şey olmayan ve ölçülemeyecek kadar küçük olmasına karşın var olan, tanınmayan Dördüncü bir Boyut görüyor olduğum sonucu çıkmaz mı?

Bunlardan başka, Şekil Analojisinden gelen kanıtlar yok mu?

Küre. Analoji mi? Saçma. Ne Analojisi?

Ben. Lord Cenapları, tebliğ ettikleri şeyleri hatırlayıp hatırlamadığını görmek için hizmetkârını deniyorlar. Benimle eğlenmeyin Lordum. Bilgi edinmeye can atıyorum, bilgiye susadım. Midemizde gözümüz olmadığından, şu öteki daha yüksek Uzayülke'yi elbette şimdi *göremeyiz*. Ama tıpkı Çizgiülke'nin zavallı, önemsiz Hükümdarının sağa sola dönememesi yüzünden fark edemediği Düzülke'nin var olması gibi; dokunacak güce, fark edecek iç göze sahip olmadığım için; zavallı, duygu-

suz, sefil bir yaratık olduğum için hemen yanı başımda olmasına rağmen fark edemediğim Üç Boyut Ülkesi'nin var olması gibi, Lordumun düşüncenin iç gözüyle kavradığı Dördüncü bir Boyutun var olduğu da kuşku götürmez. Bu Dördüncü Boyutun olması gerektiğini Lordum kendisi bana öğretti. Yoksa Lordum hizmetkârına tebliğ ettiği şeyi unutmuş olabilirler mi?

Bir Boyutta, hareketli bir Nokta *iki* uç Noktası olan bir Çizgi oluşturmadı mı?

İki Boyutta, hareketli bir Çizgi *dört* uç Noktası olan bir Kare oluşturmadı mı?

Üç Boyutta, hareketli bir Kare –benim şu gözlerimin görmediği– sekiz uç Noktası olan şu kutsal Varlığı, Küpü oluşturmadı mı?

Peki öyleyse, Dört Boyutta, –yazık ki Analojiye göre ya da yine ne yazık ki Hakikatin Gelişmesi için– hareketli bir Küpün, demek istiyorum ki, kutsal bir Küpün *on altı* uç Noktası olan daha kutsal bir varlığı oluşturması gerekmez mi?

Şu 2, 4, 8, 16 serisindeki artışın şaşmaz düzenine bakın bir: Bu bir Geometrik Artış değil mi? Bu –siz Lordumun sözleriyle söylersem– "Analojiye tamamen uygun" değil mi?

Yine, bir Çizgide *iki* sınır Nokta, bir Karede *dört* sınır Çizgi olduğu, dolayısıyla bir Küpte de *altı* sınır Kare olması gerektiği bana Lordum tarafından öğretilmedi mi? Bir defa daha 2, 4, 6 serisinin doğrulandığını görmüyor muyuz? Bu bir Aritmetik Artış değil midir? Bunun sonucu olarak, Dört Boyut

Ülkesi'nde kutsal Küpün daha da kutsal evladının 8 sınır Küpü olması gerekmez mi? Bu da, Lordumun bana inanmayı öğrettiği gibi, "Analojiye tamamen uygun" değil mi?

Bakın Lordum, gerçeği bilmediğimden tahminlere bel bağlıyorum ve Lord Cenaplarından beklentilerimi doğrulamasını ya da reddetmesini istirham ediyorum. Yanlışsam, boyun eğerim, bir daha da Dördüncü Boyutun sözünü etmem, ama haklıysam, Lordum aklın sesini dinlemeli.

Yurttaşlarınızın bundan önce, sizden daha yüksek düzendeki Varlıkların inişine, Lord Cenaplarının yaptığı gibi kapıları pencereleri açmadan kapalı odalara girişine, canlarının istediği gibi ortaya çıkıp kayboluşuna tanık olup olmadığını soruyorum. Bu sorunun yanıtı için her şeyi ortaya koymaya hazırım, inkâr ederseniz bir daha ağzımı açmayacağım. Ama yalvarırım bana cevap verin.

Küre (bir süre sustuktan sonra). Böyle olduğu söylenir. Ama bunların gerçekliği konusunda insanlar fikir ayrılığına düştüler. Gerçek olduğunu varsayanlar bile farklı farklı şekillerde açıklıyorlar. Her neyse, yapılan açıklamaların sayısı ne kadar çok olursa olsun, sonuçta hiç kimse Dört Boyut kuramını benimsemedi. Bu yüzden, lütfen böylesi önemsiz şeyleri bir kenara bırakın da işimize dönelim.

Ben. Biliyordum. Tahminlerimin doğrulanacağını biliyordum. Şimdi, Hocaların en iyisi, bana karşı sabırlı olun ve bir soruma daha cevap verin.

Nereden gelip nereye gittiğini kimsenin bilmediği bu Varlıklar, aynı zamanda kesitlerini küçülterek, biraz önce beni götürmen için yalvardığım daha Engin bir Uzaya mı girip kayboldular?

Küre (düşünceli). Yok oldukları kesin –tabii eğer ortaya çıktılarsa. Ama çoğu kimse görüntülerin düşünceden –beni anlamayacaksınız ama– beyinden, Görenin açılarının çarpıklığından kaynaklandığını söylüyor.

Ben. Böyle mi söylüyorlar? Onlara inanmayın. Eğer öyleyse bu öteki Uzay gerçekte Düşünceülke olmalı. O zaman, bütün Üç Boyutlu şeylerin içlerini Düşüncede görebileceğim bu kutsal bölgeye götürün beni. Orada, benim hayran hayran bakan gözlerimin önünde, bir Küp büsbütün yeni ama Analojiye tamamen uygun bir yönde, içindeki her parçacığın kendi yolunu izleyerek yeni türde bir Uzaya geçeceği şekilde hareket ederek, uç noktalarındaki Üçten fazla Boyutlu, Köşe sayısı on altı ve çevresi Sekiz Üç Boyutlu Küp olan kendisinden daha mükemmel bir mükemmellik yaratacaktır. Bir kez oraya ulaştıktan sonra, yukarıya doğru gidişimize bir son mu verelim? Dört Boyutun bu kutsal bölgesinde, Beşinci Boyutun eşiğinde oyalanıp oraya girmeyelim mi? Yo, hayır! Bırakalım tutkularımız da bedensel yükselişimizle birlikte yukarı ağsın. O zaman, zihinsel saldırılarımıza karşı koyamayan Altıncı Boyutun kapıları önümüzde açılıverecektir; sonra Yedinci Boyutun kapıları, ardından Sekizinci boyutun...

Böyle daha ne kadar devam ederdim, bilmiyorum. Küre, gök gürlemesi gibi sesiyle boş yere susmamı emrediyor, ısrar edecek olursam beni acımasızca cezalandıracağını söyleyerek gözdağı veriyordu. Beni kendimden geçiren arzu selinin önüne hiçbir şey geçemezdi. Belki kusurluydum; ama onun kendisinin tanıttığı Hakikatten kısa bir süre önce aldığım yudumlar beni sarhoş etmişti. Her neyse, bu durum uzun sürmedi. Dışardan gelen bir çatırtı sözümü kesti, aynı anda da içimde bir çatırtı koptu, konuşmamı olanaksız kılan bir hızla Uzaya fırlayıverdim. Aşağı! Aşağı! Aşağı! Hızla aşağı iniyordum ve biliyordum ki Düzülke'ye inmek benim sonum olacaktı. Gözlerimin önünde uzanan ve yeniden benim Evrenim olacak olan bu sıkıcı düz sahra bir an için, son defa ve asla unutulmayacak şekilde, bir an için gözüme ilişti. Sonra karanlık. Sonra her şeyi tamamlayan son bir gök gürlemesi; kendime geldiğimde, bir kez daha sıradan, sürüngen bir Kareydim, evimdeki Çalışma odamda, yaklaşmakta olan Karımın Barış çığlığını dinliyordum.

20 Küre rüyamda beni nasıl yüreklendirdi?

Düşünmek için bir dakikadan daha az zamanım olmasına karşın yaşadıklarımı Karımdan saklamam gerektiğini bir tür içgüdüyle hissettim. Sırrımı açı-

ğa vurmasından doğabilecek tehlikelerden o an için endişe ettiğimden değil; serüvenimin Düzülke'deki hiçbir kadın tarafından anlaşılamayacağını bildiğimden. Onu yatıştırmak için hemen bir şeyler uydurdum: Kilerin kapağından aşağı yuvarlanarak bir süre yarı baygın yatmış olduğumu söyledim.

Bizim ülkemizde Güney yönündeki çekim o kadar zayıftır ki, anlattığım masal bir Kadına bile olağanüstü ve neredeyse inanılmaz gelirdi; ama sağduyusu Cinsiyetinin ortalaması üzerinde olan ve alışılmadık derecede heyecanlanmış olduğumu fark eden karım, anlattıklarımı benimle tartışmaya kalkışmadı, ama hâlâ hasta olduğumu söyleyerek dinlenmem gerektiğinde ısrar etti. Odama çekilip olup biten üzerine sakin bir kafayla düşünebilmek için bir gerekçe ortaya çıkmış olmasına sevindim. En sonunda yalnız başıma kaldığımda, üzerime bir uyuşukluk, bir uyku hali çöktü; ama gözlerim kapanmadan önce Üçüncü Boyutu, özellikle de Karenin hareketiyle bir Küpün oluşma sürecini yeniden zihnimde canlandırmaya çalıştım. İstediğim kadar net olmadı, ama hareketin 'Kuzeye değil Yukarıya' doğru olması gerektiğini anımsadım ve beni çözüme götürebilecek bir ipucu olarak bu sözcüklere sıkı sıkıya sarılmaya karar verdim. "Yukarıya, ama Kuzeye değil" sözünü mekanik bir şekilde, tılsımlı bir söz gibi yineleyerek o güne dek hiç tatmadığım bambaşka bir uykuya daldım.

O arada bir rüya gördüm. Renginin parlaklığından bana olan kızgınlığının tamamen yatışmış ol-

duğu sonucunu çıkardığım Kürenin yanındaydım bir kez daha. Efendimin dikkatimi çektiği parlak ama son derece küçük bir noktaya doğru birlikte yol alıyorduk. Yaklaşınca, Uzayülke'nizdeki kurt sineklerinin çıkardığı sese benzeyen, ama daha az tınlayan bir vızıltı duyar gibi oldum; ses o kadar hafifti ki, içerisinde süzülüp uçtuğumuz Boşluğun derin sessizliğinde bile, ondan yirmi insan boyu uzaklıkta uçuşumuza son verinceye kadar bu ses kulağımıza erişmedi.

"Şuradakine bak," dedi Kılavuzum, "Sen Düzülke'de yaşadın; rüyanda Çizgiülke'yi gördün; benimle birlikte Uzayülke'nin göklerine ağdın; şimdi deneyimlerini tamamlamak için seni aşağıya, varlığın en aşağı derinliğine, Boyutsuzluğun Derin Uçurumuna, yani Noktaülke krallığına götürüyorum.

"Şuradaki sefil yaratığa bak. Bu Nokta, bizler gibi, ama Boyutsuzluğun uçurumuyla sınırlı bir varlıktır. O, kendi kendinin Dünyası, kendi kendinin Evrenidir; kendisinden başka hiçbir şeyi algılayamaz; hiç görmediği için ne Uzunluğu, ne Genişliği ne de Yüksekliği bilir; İki sayısından bile haberi yoktur; Çoğulla ilgili hiçbir düşüncesi yoktur; Kendi kendisinin Tek varlığı ve Her şeyi olduğu için gerçekte Hiçbir şeydir. Yine de kendinden ne kadar hoşnut olduğuna bir bak ve şunu bil ki kendinden hoşnutluk iğrençlik ve bilgisizliktir, gözünü yukarı dikmek körü körüne ve âcizane mutlu olmaktan iyidir."

Sustu; vızıldayıp duran küçük yaratıktan sizin Uzayülke'nizdeki gramofonların sesini andıran

cılız, hafif, tekdüze ama açıkça seçilen bir cızırtı yükseldi. Bu seslerin içinden şu sözleri yakaladım: "Varoluşun sonsuz güzelliği Odur! Ondan başka bir şey yoktur."

"Bu ufaklık, 'O' ile kimi kastediyor?" diye sordum. "Kendini kastediyor," diye cevap verdi Küre, "küçük çocukların ve kendilerini başkalarından ayırt edemeyen çocuksu insanların kendilerinden Üçüncü şahıs olarak söz ettiklerini daha önce fark etmemiş miydin? Sus da dinle şimdi!"

"O bütün Uzayı doldurur," diye devam etti kendi kendine konuşan Yaratık, "ve neyi doldurursa, Odur. Neyi düşünürse Onu söyler; neyi söylerse Onu işitir ve Onun kendisi Düşünendir, Söyleyendir, İşitendir, Düşüncedir, Sözcüktür, İşitmedir; Tektir, ama yine de Her şeydir. Ah, mutluluk, ah, Var Olmanın mutluluğu!"

"Bu cücenin kendini beğenmişliğini yerle bir edemez misiniz?" diye sordum. "Bana söylediğiniz gibi, ona da ne olduğunu söyleyin; Noktaülke'nin sınırlarını açıklayın ve onu daha yüksek bir boyuta götürün." Efendim, "Bu kolay değil," dedi, "sen denesene."

Bunun üzerine sesimi yükselterek Noktaya şöyle bağırdım:

"Kes artık sesini adi Yaratık. Sen kendine 'Her şey' diyorsun, ama bir Hiçsin: Senin sözde Evrenin bir Çizgi üzerinde küçük bir lekeden başka bir şey değil; Çizgi ise kıyaslayacak olursak bir gölgeden baş..." "Şışş, gereğinden fazla konuştun" diyerek

sözümü kesti Küre, "şimdi attığın nutkun Noktaülke Kralı üzerindeki etkisini seyret."

Sözlerimi işiten Hükümdarın her zamankinden daha fazla parıldıyor olması, hâlâ kendinden hoşnut olduğunu gösteriyordu; daha yeni susmuştum ki o yeniden bildiğini okumaya başladı: "Ah, nasıl bir keyif, nasıl bir keyif bu Düşünme! Düşünce neye kadir değil ki! Düşünce Ona Mutluluğunu daha da artırmak amacıyla kendini yererek gelir! Düşünce Zaferle sonuçlanan tatlı ayaklanmayı körükler! Ah, Her Şeyin kutsal yaratıcı gücü! Ah, Var olmanın keyfi!"

"Sözlerinin," dedi Hocam, "ne kadar etkisiz olduğunu görüyorsun. Hükümdar onları anlamasına anlıyor, ama hepsini kendi sözleri kabul ediyor – çünkü kendi dışında hiçbir şeyin varlığını kavrayamıyor– ve yaratıcı Güç örneği olarak 'Kendi Düşüncesi'nin çeşitlemeleriyle böbürleniyor. Bırakalım bu Noktaülke Tanrısı, cehaleti yüzünden aynı anda her yerde bulunduğunu ve her şeyi bildiğini sansın. Senin ya da benim yapabileceğimiz hiçbir şey onu kendinden hoşnut olmaktan kurtaramaz."

Bundan sonra Düzülke'ye doğru yavaş yavaş süzülerek dönerken, gördüğüm rüyadan çıkarılabilecek ahlak dersine işaret eden, beni gözümü yukarıya dikmeye ve bunu başkalarına da öğretmeye teşvik eden Yol Arkadaşımın yumuşak sesini dinliyordum. Üçüncü Boyutun üzerine yükselme tutkuma ilkin öfkelenmişti –bunu itiraf ediyordu– ama sonradan haklılığımı anlamıştı ve hatasını Öğren-

cisine itiraf edemeyecek kadar da mağrur değildi. Sonra Üç Boyutlu cisimlerin "tamamen Analojiye uygun olarak" ve Cinsi Latifin bile anlayabileceği kadar kolay, basit metotlarla hareket ettirilmesiyle nasıl Ek-Üç Boyutlu cisimlerin; Ek-Üç Boyutlu cisimlerin hareketiyle de nasıl Süper Ek-Üç Boyutlu cisimlerin inşa edileceğini göstererek, tanık olduklarımdan daha ileri düzeyde sırları bana açıklamaya girişti.

21 Üç Boyut Kuramını Torunuma öğretmeye nasıl çalıştım ve nasıl bir başarı kazandım?

Neşe içinde uyandım ve beni bekleyen görkemli geleceği düşünmeye başladım. Bana öyle geliyordu ki, mesleğimde çabucak ilerleyecek ve bütün Düzülke'yi bir anda Hak yoluna döndürecektim. Kadınlara ve Askerlere bile Üç Boyut Hakikati tebliğ edilmeliydi. İşe karımdan başlayacaktım.

Hareket planımı daha yeni kararlaştırmıştım ki, sokaktan gelen ve herkese susmasını emreden sesler duydum. Bu sesleri daha yüksek perdeden bir ses izledi. Resmi bir bildiri okunuyordu. Uydurma şeylerle halkı ayartanların, başka bir Dünyadan vahiy aldığını ileri sürenlerin tutuklanarak hapsedilmesini veya idamını emreden Konsey Kararıydı bu.

Düşündüm. Bu tehlike hafife alınacak gibi değildi, ifşaatlarımı bir yana bırakarak bu tehlikeden

sakınmak ve –çok basit ve ikna edici olan ve diğer yolların bir yana bırakılması yüzünden herhangi bir kayba yol açmayan– Göstererek Açıklama yolunu tutmak daha iyi olacaktı. "Kuzeye değil Yukarıya" –Her şeyi kanıtlamanın yolu buydu. Uykuya dalmadan önce her şey bana apaçık görünüyordu; uyandıktan sonra ilk anlarda, rüyam henüz canlılığını korurken, Aritmetik kadar kolay anlaşılıra benziyordu; ama şimdi nasıl oldu bilmiyorum, o kadar da açık değildi. Tam o esnada Karım odaya girdi; her zamanki basmakalıp birkaç laftan sonra konuyu açmaya onunla başlamamaya karar verdim.

Beşgen Oğullarım karakter ve mevki sahibi insanlardı, hekim olarak ünleri de az değildi, ama matematikte pek o kadar iyi sayılmazlardı, bu bakımdan amacıma uygun değillerdi. Matematiğe yatkın, genç ve uysal bir Altıgenin en uygun öğrenci olacağı aklıma geldi. Dolayısıyla ilk denememi neden, 3^3 üzerine kasıtlı olmayan sözleri Küre tarafından da onaylanan, erken gelişmiş küçük Torunumla yapmayaydım? Hem, henüz bir çocuk olan Torunumla konuyu tartışmak daha güvenliydi, çünkü Konsey bildirisinden haberi yoktu; oysa –yurtseverliklerini ve Dairelere saygıyı körü körüne tapınmaya kadar vardıran– Oğullarımın, bozguncu Üçüncü Boyut sapkınlığını ciddiyetle savunduğumu düşünecek olurlarsa beni Valiye ihbar etmek zorunluluğunu hissetmeyeceklerinden emin olamazdım.

Ama yapılacak ilk şey, Dairenin benimle yaptığı esrarengiz görüşmenin nedenlerini ve evimize

nasıl girdiğini doğal olarak bilmek isteyen Karımın merakını gidermek olmalıydı. Ayrıntıya girmeden olup bitenlerin açıklamasını –korkarım ki, Uzayülkeli Okurlarımın arzu edecekleri kadar gerçeklerle tutarlı olmayan bir şekilde– yaptığımı ve Üç Boyut Dünyasına ilişkin ağzımdan bir şey kaçırmadan, onu günlük işlerinin başına döndürmeyi başardığımı söylemekle yetineceğim. Bu iş biter bitmez Torunumu çağırdım, çünkü gerçeği itiraf etmek gerekirse, gördüğüm ve duyduğum her şeyin, ne olduğu yeterince kavranamamış, belli belirsiz bir düş gibi tuhaf bir şekilde benden uzaklaşmakta olduğunu hissediyor ve bütün hünerimi ortaya koyarak ilk müridimi kazanmaya can atıyordum.

Torunum odaya girince dikkatle kapıyı kapattım. Sonra yanına oturarak –sizin Çizgiler diyeceğiniz– matematik levhalarını çıkardım ve dünkü kaldığımız yerden derse devam edeceğimizi söyledim. Bir Noktanın bir Boyutlu hareketle nasıl bir Çizgi ve bir Çizginin iki Boyutlu hareketle nasıl bir Kare oluşturduğunu bir kere daha öğrettim. Bundan sonra zorlama bir gülüşle: "Seni haylaz seni, sen de kalktın, bir Karenin de aynı şekilde 'Kuzeye doğru değil, Yukarı doğru' hareketle bir başka şekil, Üç Boyutlu bir tür ek Kare oluşturacağına beni inandırmaya çalıştın. Şimdi bunu tekrar et bakayım, seni küçük maskara" dedim.

Bu sırada, Konseyin Kararını sokakta bağırarak bildiren tellalları duydum yeniden. Genç olmasına karşın yaşına göre alışılmadık ölçüde zeki ve Daire-

lerin yetkesine karşı büyük bir saygıyla yetiştirilmiş olan Torunum, durumu benim hazırlıklı olmadığım kadar kıvrak bir zekâyla kavradı. Duyurunun sonuna kadar sessizce bekledi, sonra gözyaşları içerisinde "Sevgili Büyükbaba," dedi, "ben yalnızca şaka yapıyordum; elbette hiçbir kastım yoktu; hem o zaman yeni Yasa hakkında bir şey bilmiyorduk; zaten Üçüncü Boyut hakkında herhangi bir şey söylemiş olduğumu da sanmıyorum; ayrıca 'Kuzeye doğru değil, Yukarı doğru' konusunda tek söz etmediğimden de eminim, çünkü bildiğiniz gibi bu çok saçma olurdu. Bir şey nasıl Kuzeye doğru değil Yukarı doğru hareket edebilir? Yukarı, ama Kuzeye doğru değil! Bir bebek bile olsaydım bu kadar saçmalamazdım. Ne kadar aptalca! Ha! ha! ha!"

Kendimi kaybederek "Hiç de aptalca değil," dedim, "bak, mesela şu Kareyi alıyorum," bu sözü söyler söylemez uzanıp yakınımda bir yerlerde bulunan hareketli bir Kareyi aldım, "veee onu hareket ettiriyorum, görüyor musun, ama Kuzeye doğru değil, evet, Yukarı doğru hareket ettiriyorum -yani Kuzeye doğru değil, ama başka bir yöne doğru hareket ettiriyorum- tam olarak böyle değil, ama bir şekilde..." Bu noktada, Kareyi amaçsız bir şekilde sallayarak cümlemi anlamsız bir şekilde tamamladım; çok eğlenen Torunum kahkahalara boğuldu, ders vermeyip onu tiye aldığımı söyledi ve bu sözlerden sonra kapıyı açıp odadan dışarı fırladı. Bir öğrenciyi Üç Boyut Havarisine döndürme konusundaki ilk denemem işte böyle sonuçlandı.

22 Bundan sonra Üç Boyut Kuramını başka yollarla yaymaya nasıl çalıştım ve nasıl bir sonuç elde ettim?

Torunumla olan denememde uğradığım başarısızlık, sırrımı ev halkının diğer üyelerine iletme konusunda cesaretimi kırmıştı; ama büsbütün ümitsizliğe kapılmış da değildim. Yalnızca, "Kuzeye değil, Yukarıya" sloganına çok fazla bel bağlamamam gerektiğini görmüştüm; konuyu bütün çıplaklığıyla sergilemenin bir yolunu bulmalıydım ve bu amaçla yazıya başvurmak gerekli görünüyordu.

Bu yüzden aylarımı harcayarak gizlilik içerisinde, Üç Boyutun Sırları üzerine bir inceleme yazısı hazırladım. Ancak mümkünse Yasadan paçamı kurtarabilmek amacıyla fiziksel olarak Boyuttan değil de Düşünceülke'den söz ettim; oradan aşağıya Düzülke'ye bakan bir Şeklin kuramsal olarak her şeyin içini görebileceğini, altı adet Kareyle çevrelenmiş, sekiz adet uç noktası olan bir Şeklin var olabileceğini belirttim. Ama bu kitabı yazarken, amacım için gerekli şekilleri çizmenin olanaksızlığının elimi kolumu bağladığını büyük bir üzüntüyle fark ettim. Çünkü bizim Düzülke'mizde levhalar, diyagramlar değil, yalnızca Çizgiler vardır; her şey bir Düz Çizgi halindedir ve şeyler birbirlerinden yalnızca boyları ve parlaklıklarıyla ayırt edilirler; bu yüzden ("Düzülke'den Düşünceülke'ye" adını verdiğim) incelememi bitirdiğim-

de ne demek istediğimi anlayabilecek çok sayıda kişi çıkabileceğini sanmıyordum.

Bu arada hayatımın tadı tuzu kalmamıştı. Hiçbir şeyden zevk almıyordum; gördüğüm her şey içime dert oluyor, beni sözümü sakınmamaya itiyordu, çünkü İki Boyutlu olarak gördüğüm şeylerin Üç Boyutlu halinin nasıl olacağını düşünmekten kendimi alamıyor ve karşılaştırmalarımı yüksek sesle yapmamak için kendimi zor tutuyordum. Bir zamanlar düşündüğüm, ama henüz hiç kimseye aktaramadığım ve her geçen gün gözlerimin önünde canlandırmakta daha da zorlandığım sırları uzun uzun düşünmeye kendimi verebilmek için müşterilerimi ve işimi ihmal ediyordum.

Uzayülke'den dönüşümden on bir ay kadar sonra bir gün, gözlerimi kapatarak bir Küpü zihnimde canlandırmaya çalıştım ama başaramadım; daha sonra bu işi başardıysam da, o anda (ne de daha sonra) Küpü ilk gördüğüm zamanki haliyle gözümün önüne getiremiyordum. Bu beni her zamankinden daha çok hüzne boğdu ve birtakım somut adımlar atmaya karar verdim; ama bu adımların ne olması gerektiğini bilmiyordum insanları ikna edeceğimi bilsem Dava uğruna hayatımı feda etmeye hazır olduğumu hissediyordum. Gel gör ki daha Torunumu ikna edememişken, ülkenin en yüksek ve en gelişmiş Dairelerini nasıl ikna edebilirdim?

Bununla birlikte zaman zaman üzerime bir cesaret geliyor, ağzımdan tehlikeli laflar kaçırıyordum.

Zaten hain değilse bile zındık diye bakıyorlardı bana, ben de içinde bulunduğum durumun tehlikelerine karşı sürekli tetikteydim; buna rağmen, en üst mertebeden Çokgenlerden ve Dairelerden oluşan bir toplulukta bile zaman zaman ağzımdan kuşku uyandıran, bozguncu lafların dökülmesini önleyemiyordum. Sözgelimi, şeylerin içlerini görme gücüne sahip olduğunu ileri süren akıl hastalarının tedavisi sorunu ortaya atıldığında, peygamberlerin ve evliyaların her zaman çoğunluk tarafından deli kabul edildiğini söyleyen eski bir Daireyi anımsatıyordum ve bazen de 'şeylerin içini gören göz' ve 'her şeyin görüldüğü ülke' gibi ifadeleri kullanmaktan kendimi alamıyordum; hatta bir iki defa da yasak 'Üçüncü ve Dördüncü Boyutlar' terimlerini ağzımdan kaçırdım. En sonunda, o bir dizi ufak tefek patavatsızlığa tüy dikmek için olsa gerek –Bazı son derece aptal kişilerin, Boyut sayısını Tanrı'nın neden İki ile sınırlamış olduğunu ve aynı anda her şeyi birden görme yeteneğinin niçin yalnızca Yaradan'ın bir niteliği olduğunu anlatan ayrıntılı bir inceleme okudukları– Vali Konağında toplanan Mahalli Derin Düşünce Cemiyetimizin bir Toplantısında kendimi o kadar kaybettim ki, Küreyle birlikte Uzaya, Başkentimizdeki Meclis Salonuna ve yeniden Uzaya yaptığımız yolculukları, eve dönüşümü, gerçek hayatta ve rüyamda gördüğüm ve işittiğim her şeyi olduğu gibi anlattım. Başlangıçta elbette, uydurma bir kişinin uydurma deneyimlerini anlatıyormuş gibi yapıyordum, lakin

duyduğum heyecan çok geçmeden beni takındığım bütün maskeleri atmaya zorladı ve en sonunda ateşli bir nutukla tüm dinleyicilerimi önyargılarından sıyrılarak Üçüncü Boyuta inanmaya davet ettim.

Derhal tutuklanarak Konseyin önüne çıkarıldığımı söylememe bilmem gerek var mı?

Ertesi sabah, daha birkaç ay önce Küreyle birlikte durduğum yerde durmuş, öykümü en baştan anlatmaya başlamıştım; ne bir soru soran ne de sözümü kesen vardı. Daha başlangıçta yazgımı kestirmiştim, muhafızların yaklaşık 55 derecelik açılarıyla yukarı sınıftan polis memurları olduğunu gören Başkan, savunmama başlamadan önce onların daha aşağı sınıftan 2 ya da 3 derecelik polis memurlarıyla değiştirilmesini emretmişti. Bunun ne anlama geldiğini çok iyi biliyordum; ya idam edilecek ya da hapse tıkılacaktım; üstelik öykümü duyan tüm görevlilerin ortadan kaldırılmasıyla sırrım dünyadan gizlenecekti; durum böyle olduğu için Başkan değerli kurbanların yerine daha ucuzlarını koymak arzusunu duymuştu.

Savunmamı tamamladıktan sonra Başkan, belki de yaşça ve kıdemce küçük bazı Dairelerin sergilediğim içtenlikten etkilenmiş olduğunu gördüğü için,

1. "Kuzeye değil, Yukarı" sözcükleriyle kastettiğim yönü gösterip gösteremeyeceğimi;

2. Küp diye adlandırmaktan hoşlandığım Şekli, (uydurma kenar ve açılarının sayısını vermek yeri-

ne) bir diyagramla veya tarifle gösterip gösteremeyeceğimi sordu.

Başka bir diyeceğim olmadığını, kendimi sonunda kazanacağı kesin olan Hakikate adadığımı bildirdim.

Başkan, duygularımı paylaştığını ve böyle davranmakla iyi yaptığımı söyledi. Ömür boyu hapse mahkûm edilecektim; ama eğer Hakikat hapisten çıkmamı ve dünyayı Hak yoluna döndürmemi istiyorsa, Hakikatin bu sonucu doğuracağına güvenilmeliydi. Bu arada kaçmamı önlemek için gerekmedikçe rahatsız edilmeyecektim ve sahip olduğum ayrıcalıkları yanlış davranışlarım yüzünden yitirmediğim sürece benden önce hapsedilmiş olan kardeşimi ara sıra görmeme izin verilecekti.

Aradan yedi yıl geçti, ben bugün de mahpusum ve –ara sıra kardeşimin yaptığı ziyaretleri saymazsak– zindancılarım dışında arkadaşlık edecek hiç kimsem yok. Kardeşim Karelerin en iyilerinden biridir, hak bilir, duyarlı, neşelidir ve kardeşçe sevgiden uzak değildir. Yine de haftalık görüşmelerimizin, hiç değilse bir konuda bana çok büyük bir acı verdiğini itiraf etmeliyim. Küre, Konsey Salonunda kendini gösterdiğinde o da oradaydı; Kürenin büyüklüğü değişen kesitlerini görmüştü; daha sonra Dairelere yapılan açıklamayı duymuştu. O zamandan bu yana, yedi yıl boyunca Uzayülke'deki bütün olguların ayrıntılı bir şekilde tanımlanması ve Analojiden çıkarılabilecek Üç Boyutlu şeylerin varlığına ilişkin savlarla birlikte bu ortaya çıkışta benim oy-

nadığım rolü, benden tekrar tekrar dinlemediği bir tek hafta bile geçmedi. Ama buna rağmen –itiraf etmek zorunda kaldığım için utanıyorum– kardeşim yine de Üçüncü Boyutu kavrayamadı ve Kürenin varlığına inanmadığını içtenlikle itiraf etmeye devam etti.

Böylece kesinlikle hiç kimseyi inancından döndüremedim ve gördüğüm kadarıyla binyılın Vahyi bana boş yere yapılmış oldu. Uzayülke'nin Prometheus'u ölümlülere ateş getirdiği için mahkûmdu, ama ben –Düzülke'nin zavallı Prometheus'u– burada, yurttaşlarıma hiçbir şey getiremeden hapis yatıyorum. Yine de bu anıların, nasıl olacağını bilmiyorum, ama bir şekilde, hangi Boyutta yaşarsa yaşasın insanlığın zihnine ulaşacağı ve sınırlı sayıda Boyuta mahkûm yaşamaya karşı bayrak açacak asi ruhlu bir kuşağın oluşmasına katkıda bulunacağı umudunu taşıyorum.

Bunlar, mutlu anlarımın umutları. Ama yazık ki, her zaman böyle mutlu değilim. Bir kere görüp, sık sık özlediğim Küpün, dürüstçe söylemek gerekirse, gerçek biçiminden emin olamadığımı düşünmenin ağır yükü omuzlarıma çöküyor ve geceleri rüyalarımda gizemli "Kuzeye değil Yukarıya" şiarı, ruhu kemiren bir Sfenks gibi beni taciz ediyor. Küplerin ve Kürelerin varoluşlarının neredeyse imkânsızlık sınırına çekildiği zihinsel zayıflık dönemlerinde bunlar Hakikat davası uğruna çektiğim büyük acının bir parçası oluyor; o zaman Üç Boyut ülkesi gözüme Tek Boyut ülkesi veya Boyutsuzluk ülkesi

kadar hayali görünüyor; hatta özgürlüğümü engelleyen bu sağlam duvarlar, üzerine yazılarımı yazdığım bu levhalar ve Düzülke'nin bütün temel gerçekleri yalnızca hastalıklı bir hayal gücünün ürünü ya da bir düşün aslı astarı olmayan görüntüleri gibi geliyor bana.

SON